

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' תצא • ב - ח אלול

תשפ"ב • שנה כ"ב • גליון מט (תתש"ג)

סדרי זמני קבלת הקהל אצל כ"ק מרן שליט"א לקראת ימי הרחמים והרצון - בשבוע הבעל"ט

קבלת קהל בקרית צאנו טבריה

ולאנ"ש תושבי עיה"ק צפת

יום שני, פר' כי תבוא, ט"ז אלול

★ קבלת הקהל תתקיים אי"ה בהיכל אברהם משה.

קבלת קהל במעון הקודש פעיה"ק צאנו

יום רביעי פר' כי תבא ח"י אלול

★ לקביעת תור יש להתקשר מראש למשב"ק בטל':

053/3104100, או בטל' 09/8620979.

קבלת קהל בבני ברק

ולאנ"ש תושבי אשדוד

יום ראשון, פר' כי תבא, ט"ו אלול

★ קבלת הקהל תתקיים אי"ה בתוככי היכל בית מדרשנו ברח' רבי יהודה הלוי 22.

קבלת קהל בירושלים עיה"ק

יום שלישי, פר' כי תבא, י"ז אלול

★ קבלת הקהל תתקיים אי"ה בתוככי היכל בית מדרשינו.

שעות קבלת הקהל יפורסמו בעז"ה בבתי מדרשנו, וע"י מערכת 'קול צאנו' 072/315200

לתשומת לב! עקב ריבוי הקהל בלעה"ר ייכנסו לקודש פנימה באלה הימים רק הגברים

ידיעות ועדכונים לקראת ירח האיתנים בצל הקודש

- נמשכת ההיערכות המקיפה לקראת ירח האיתנים בצילא דמהימנותא אצל עטרו"ת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. בהנהלת היכלי התורה והחסד דחסידי צאנו שוקדים בימים אלו בכל המישורים בהכנות נמרצות לאירוח המוני אנ"ש מכל אתר ואתר, בהשקעת עתק של משאבים ודמים מרובים לרווחת הקהל הגדול בליעה"ר.
- כפי שפורסם בהרחבה בשבוע העל"ט, הורחבו ההיכל הגדול והמבואות, על מנת להוסיף עוד מקומות ישיבה ועמידה, בהיכל, בעז"נ ובפארנצ'ע' לרווחת הקהל הגדול בליעה"ר.
- במהלך כל השבוע נמשכו עבודות התשתית והבניה בהיכל הגדול וברחבה החיצונית, בעמל רב סביב השעון על מנת להכשיר את המקום כראוי וכיאות לקליטת המונים כבר לקראת ימי הסליחות הבעל"ט, במקביל להקמת מתחמי המבואות, בינוי הגלריות וחדרי הנוחיות ועוד.
- השבוע אף הוחלט על עוד שורת צעדים לבינוי והרחבה לקראת ירח האיתנים, כמו הרחבת הסוכה הגדולה, הכשרת מתחם חדש ליכוס של ברכה' בימי החג, הכרת אולם נוסף לסעודות החג, ועוד כפי שיפורסם אי"ה בשבוע הבא.

הכנסת אורחים:

- השבוע יחל בס"ד הרישום להכנסת אורחים לשבת סליחות וראש השנה בצל הקודש, ומתבצע באמצעות מוקדי קהילות 24 שעות ביממה, או בטל' הקבוע של מוקד הכנסת אורחים: 0527-111-363, בין השעות 14:00 ל-22:00.
- מיום שלישי פר' יתרו י"ז אלול הבעל"ט, לשבת סליחות עד יום חמישי י"ט אלול, לראש השנה עד יום שלישי כ"ד אלול.
- ההרשמה באמצעות כרטיס אשראי בלבד.
- לתשומת לבכם - גם אלו החפצים באירוח לסעודות בלבד - חובה להזמין מראש.

- ההרשמה לתלמידי הישיבות הקדושות, מתבצעת אך ורק באמצעות הנציגים בהיכלי הישיבות כמתפרסם בכל ישיבה, התלמידים יהיו במאורגן יחד עם האחראי הממונה מטעם הנהלת הישיבות.
- שימו לב! למוען הסדר הטוב בעת סעודות החג, יוצבו בחדרי האוכל מפות עם מקומות ישיבה מסודרים מראש לפי שמות, על מנת להימנע מאי נעימות נא הקפידו ודייקו בעת ההזמנה!

מכירת מקומות:

- הסתיימה מכירת המקומות לראש השנה בצילא דמהימנותא, כאשר בימים אלו מעבדים במשרדי המוסודה"ק את כל הבקשות לשינוי ותוספות, מתוך רצון לעשות את מירב המאמצים להתייחס לכל בקשה בכובד ראש ולמלאות בס"ד את מבוקשם של כל הפונים במסגרת מגבלות המקום והזמן.
- ניתן עדיין לרכוש מקומות ליום הקדוש בלבד עד לערב ראש השנה, הרישום מתאפשר 24 שעות ביממה באמצעות מכשירי 'קהילות' הפרוסים בכל בתי מדרשינו ובכל אתר ואתר.
- הרישום באמצעות קופה בשם 'חצר הקודש צאנו', ע"י הזדהות במספר הזהות האישי של כל אחד מאנ"ש, ובתשלום בכרטיס אשראי.
- כמו"כ נותר מספר מצומצם של מקומות בעזרת הנשים אשר בהיכל המתיבתא – שם מתקיימת תפילת 'קול הצאן' וכל הקודם זוכה.
- לתשומת לב: כפי שפורסם, לא תתקיים מכירת מקומות בשאר מקומות ומועדים, כולל יום א' דסליחות.

קול הצאן:

- יתקיימו תפילות הימים הנוראים במסגרת הפעילות המבורכת והנפלאה של ארגון 'קול הצאן' שע"י תלמוד תורה דרכי אבות פעיה"ק.
- הילדים המשתתפים במסגרת 'קול הצאן' הם ד' הכיתות הגבוהות ביותר בכל תלמוד תורה.
- אודות אפשרויות ההרשמה לתפילות קול הצאן תבוא הודעה בשבוע הבעל"ט ע"י מערכת קול צאנו.

בשבוע הקרוב יקבלו בס"ד אלפי אנ"ש לבתיהם את חוברת המידע 'ירח האיתנים בחצה"ק' המופק ע"י היכלי התורה והחסד, ובו כל הידיעות, החדשות והעדכונים, מפות ההתמצאות של קרית החינוך וההיכל הגדול, עם כל השינויים וההרחבות, לרווחת והתמצאות הקהל הגדול.

בהיכלי התורה והחסד דחסידי צאנו, קוראים לכל אחד ואחד מציבור אנ"ש שיש בידו רעיונות או הצעות, בקשות או פתרונות לרווחת הציבור, להעבירם אל משרדי המוסדות או בקול צאנו, על מנת שיוכלו לדון בהם ולבצע את הטוב והיעיל ביותר לרווחת הציבור הגדול בלעיה"ר.

יום שני פר' שופטים ב' אלול

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה דוד חיים מאיר נ"י בן הר"ר שמואל פוקסמן מאלעד.

אחר תפילת מנחה סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן נתן נ"י בן הרה"ג ר' פנחס שמעון סגל מביתר ומח"ס שימה בפיהם על תנ"ך, ע"ב הרה"ח ר' אברהם דוב כהן מפעיה"ק (כ"ר שמואל מפעיה"ק).

אח"כ נסע מרן שליט"א לעיר חיפה, לקבל את קהל אנשי שלומנו הדרים בעיר לקראת הימים הקדושים הבעל"ט.

מרן שליט"א הגיע לבנין מוסדותינו הק', שם קיבל מרן שליט"א קהל בתוככי היכל בית המדרש. מנהלי מוסדה"ק הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק הי"ו הר"ר צבי אלימלך לויןשטיין הי"ו והר"ר חיים שלמה לוי הי"ו

הראו לכ"ק מרן שליט"א את ה'קאווע שטיבל' המחודש וכן את מבואת בית המדרש ששופץ ברוב פאר והדר לרווחת באי בית ה', והביע מרן שליט"א קורת רוחו המרובה מההשקעה הגדולה לפאר בית ה'. בשעה 8.30 החלו קהל אנ"ש ומשפחותיהם להיכנס לקודש פנימה להיפקד בדבר ישועה ורחמים לקראת הימים הנוראים הבעל"ט.

בין הנכנסים היו גם הרבנים הגאונים: רבי שלמה שטרן שליט"א דומו"צ דקהלתנו הק'; רבי נחום זוין שליט"א רב קרית אליהו בחיפה; רבי דוד שלמה זולדן שליט"א דומו"צ דקהל חסידי סערט ויזניץ; רבי בערל רכניצר שליט"א דומו"צ דקהל חסידי בעלזא; רבי חיים מאיר גרינבוים שליט"א דומו"צ דקהל חסידי ויזניץ; רבי אהרן ישעיה שכטר שליט"א רא"כ סערט ויזניץ, רבי נפתלי צבי בלעך שליט"א ראש הכולל ומו"צ בקהילתנו ועוד.

כשנכנסו הגרמ"ד רכניצר שליט"א והגרמ"מ

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

ז"ל, וחתן להחבל"ח ר' משה שמואל בריסק מבאר (פארק). והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של דו"ז הגה"ק מטשחויב זי"ע.

אחר התפילה נערך שמחת הברית לכן הרב בנש"ק יקותיאל יהודה לייפער מפעיה"ק מטובי סופרי המלך (בן הק' הרה"ג ר' מרדכי שמואל זצ"ל הי"ד), ולבן הר"ר אשר בריל מפעיה"ק (בה"ר חיים מאיר מפעיה"ק, וח"ר מרדכי מאיר שטמר מפעיה"ק).

בשעה 8.30 בערב החלו שוב להכנס אנשי שלומינו תושבי קרייתנו הק' לקודש פנימה לקראת ימי הרחמים והרצון. קבלת הקהל נמשכה עד לערך השעה 12.00.

אח"כ הגיע כ"ק מרן שליט"א להשתתף בשמחת הבר מצוה של הבה"ח אלכסנדר נ"י בן הרב אברהם דוד שכטר משב"ק אצל כ"ק מרן שליט"א.

מרן שליט"א ערך שולחן לחיים, והאזין לדרשת הבר מצוה של חתן השמחה, וכן לסיום מסכת שערך. לאחמ"כ האציל מברכות קדשו על חתן הבר מצוה, לאביו הי"ו ולזקניו הי"ו ולכל הקהל, וחזר לביתו.

יום רביעי פר' שופטים ד' אלול

אחר תפילת שחרית נסע מרן שליט"א לעיה"ק ירושלים, תחילה סר לניחום אבלים בבית כ"ק האדמו"ר מזוועה זצ"ל, שנלב"ע בפתע פתאום בשבוע העעל"ט לדאבון לב כל בית ישראל, וישבו שם אחיו ובניו שליט"א, וניחמם מרן שליט"א בדברי תנחומים ונביא כאן מתוכן השיחה:

בני המשפחה: הוא היה כמה פעמים שבתות בצאנז, בעת שמחות אצל גיסו אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל. הוא נטל חלק בכל השבתות, וחזר ממש עם תענוג... הוא אמר לנו שהיה לו הרבה שמועסין עם מרן שליט"א. **מרן שליט"א:** שוחחנו כמה פעמים בידידות... הוא היה עם כולם בידידות...

בני המשפחה: כל החסידים הרגישו שהוא אביהם. כל הזכרה שהזכירו אצלו היה מלווה לאורך זמן ומרגיש כאילו זה ממש שלו, והתענין מה נהיה וכו'.

מרן שליט"א: שמעתי ממרן אדמו"ר זי"ע שיש פעמים שיש גזירה שצריכה להתקיים, ולכן מן השמים אין נותנים הזדמנות להתפלל. **בני המשפחה:** בדיוק כך היה כאן ל"ע.

מרן שליט"א: יש פעמים שאפשר לבטל, אבל יש פעמים שזה חייב להיות, עושים זאת מהר ואין נותנים הזדמנות להתפלל. הנסתרות להשם אלקינו. **בני המשפחה:** כל שנותיו התעסק בחינוך, ואמר שבזה

גרינבוים שליט"א, האריכו על חשיבות ותפארת קהילת צאנז בחיפה בראשות הדומ"צ הגר"ש שטרן שליט"א, ועל השפעתה הטובה על העיר בכלליות. וספרו על כמה אסונות שפקדו את העיר בתקופה האחרונה רח"ל ועל ענינים שונים הצריכים תיקון. מרן שליט"א ברכם שלא ישמע עוד שוד ודבר, ושיזכו לעמוד על המשמר להגדיל תורה ולהאדירה והרחבת גבולות הקדושה.

באמצע עברו בסך לברכה תלמידי ישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה, יחד עם המנהל הרוחני הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א, כשמרן שליט"א מאציל במאור פנים על כל אחד ואחד מברכות קדשו.

ככלות קבלת הקהל, ניגשו אל הקודש, הר"ר יקותיאל יהודה גנזל יחד עם הר"ר שמואל שטמר והר"ר שמחה פולק, והציגו בפני מר"ש את דבר הקמת הכולל החדש 'תורה לשמה' המיועד לאברכים העמלים על פרנסתם הקובעים שעות ללימוד מדי יום. לשאלתם האם לייסד מסגרת לימוד כללית, השיב מרן שליט"א שלא כל אחד מסוגל ללמוד בתוך מסגרת ולכן עדיף ששימו את הדגש על קביעת חברותות אשר ילמדו ברוב אונים.

מייסדי הכולל החדש ציינו שכלל הלומדים התבקשו לשלם דמי השתתפות לכיסוי הוצאות השתייה והמזונות אשר יוגשו לעמלי הפרנסה בהגיעם לאחר יום עמל אל בית המדרש.

מרן שליט"א הביע את קורת רוחו והתבטא שבעולם מתוקן היה כל אחד צריך לשלם הון בעבור כל שעה ושעה שמזמנים לו לעסוק בתורה. בסיום בירך מרן שליט"א והביע תקוות קדשו שרשימת לומדי הכולל רק תלך ותגדל.

בסיום קבלת הקהל יצא מרן שליט"א לתפילת מעריב בבית מדרשינו, לפני העמוד התפלל - הר"ר ישראל דוד וינגרטן הי"ו. והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של דו"ז הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחויב זי"ע.

בסיום חזר מרן שליט"א לקרית צאנז.

יום שלישי פר' שופטים ג' אלול

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אלכסנדר נ"י בן המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר הי"ו (בן הדומ"צ הג"ר יצחק שמואל שליט"א, וח"ר ישי לוינשטיין מגבאי בית מדרשנו בשכונת רמת אלחנן בב"ב), ולהבחור הבר מצוה שמעון זאב נ"י בן הרה"ח ר' שאול יחזקאל שטרויבל מליקווד (ב"ר דוד

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

מרגיש שזה שליחותו. הוא מסר הרבה שיחות ושיעורים על חינוך.

הוא היה מרביץ תורה כל השנים, ועד לאחרונה הוא היה עוד אומר שיעור דף היומי כל יום לבעה"ב. הוא לא וויתר.

מרן שליט"א: זקנכם הרה"ק ר' שלומקע זי"ע היה מבוגר יותר.

בני המשפחה: הוא נסתלק בהיותו בן שבעים ושש שנים.
מרן שליט"א: סיפר לי גיסי כ"ק האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל, שהוא לא רצה ללכת לחתונה של נינתו...

בני המשפחה: הרבנית משומרי אמונים ע"ה. הוא לא רצה לקחת שום כיבוד, ועמד ממרחק ולא בסמיכות, והלך משם מיד לאחר החופה.

אבינו זצ"ל דרש מהבחורים אחרי הבר מצווה ללמוד מסכתות, מסכתא אחר מסכתא, ולגמור ש"ס. כשנכנסו לפני הבר מצווה אמר להם להתחיל מסכתא וביקש שכשיגמרו שיכנסו אליו ויגיד להם הלאה. כך חיזק אותם, ומי שזכה לגמור הש"ס היה בא להשתתף בסיום הש"ס.

מרן שליט"א: שמעתי מהרה"ח בנש"ק ר' מאיר נפתלי לוי ז"ל ששמע את המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל איך שהספיד אדם צעיר וחשוב שנסתלק, ובתוך הדברים פירש הכתוב (במדבר כח, ב) 'את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו', דאף שאמרו חז"ל (עי' תוס' מנחות קי, א) שמכאל השר הגדול עומד ומקריב נשמותיהן של צדיקים, אך ראה נא רבש"ע שיהא זה במועדו, בזמן הרגיל להסתלק מן העולם, אם בשמונים שנה וכדו', אך לא קודם הזמן, כשעדיין צעיר לימים...

הרמב"ם אומר 'אשרי מי שחתמו ימיו במהרה' ואת זה אפשר להבין רק בשמים, אבל בעוה"ז א"א להבין. הייתי פעם עם מרן אדמו"ר זי"ע כאן כשהיה לבקר אצל זקנכם זצ"ל.

בני המשפחה: זה היה בעשי"ת...

מרן שליט"א: בסוף שנות התש"כ.

בני המשפחה: אני זוכר שהתפללו פה מנחה בביהמ"ד... גם היה כאן לביקור באמצע שנות ה'ל', כשנסתלקה דודתי ע"ה בתאונת דרכים, וזקני זצ"ל עדיין לא ידעו כי לא הודיעו לו, ובדיוק אז ביקר אצלו מרן זי"ע.

בשנת תשל"ו כשהיה זקני זצ"ל במלון גלי צאנז, ביקר אצל מרן זי"ע, וביקש זקני ממרן זי"ע שיבחן אותי, ואני כבר נרעדתי, אבל מרן זי"ע אמר, אין בודקין מן המזבח ולמעלה...

מרן שליט"א: צדיקים במה שהם מתעסקים בעוה"ז, הם עוסקים גם בעוה"ב.

בני המשפחה: הראש ישיבה הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א אמר כאשר נסתלק זקני זצ"ל, דאף דאיתא שבשנה הראשונה לא ילכו על הציון כי הנשמה עסוקה עם עצמה, אבל נשמות הצדיקים שבחיים חיותם לא היה להם חיים פרטיים כי היו עסוקים עם הכלל, יכולים לילך אצלם גם בשנה הראשונה כי גם

למעלה עם פועלים למען הכלל.

מרן שליט"א: בוודאי שאחד שלא חושב על טובת עצמו, כל השערים פתוחים לפניו.

בני המשפחה: דברו אתו הרבה שיעשו שעות קבלת קהל, ולא הסכים בשפו"א, ואמר שא"א לסגור הדלת, ואמר שהוא יושב על מקום זקנו והם נהגו כך שאצלם היה פתוח עשרים וארבע שעות, ולכן הוא אינו יכול להגביל.

וקם מרן ואמר המקום ינחם אתכם וכו'

משם הגיע כ"ק מרן שליט"א לניחום אבלים אצל הרה"ח ר' אהרן בורד הי"ו מיקירי אנ"ש בירושלים, ובניו החשובים הרה"ח ר' שמואל הי"ו מנהל כוללי הש"ס, הרה"ח ר' אשר מאיר הי"ו מנהל מוסדוה"ק בירושלים עיה"ק, הרה"ח ר' יחיאל הי"ו מביתר, הרה"ח ר' משה הי"ו יו"ר ועד קביעת עתים לתורה, הרה"ח ר' חיים מחיפה, והר"ר יצחק ליב מירושלים, היושבים שבעה על פטירת רעייתו - אמם ע"ה שנקפה בפתע פתאום, מרן שליט"א ניחםם בדברי תנחומים.

בני המשפחה האריכו לספר על גודל מעשה חסדיה בעידוד אנשים נדכאים והכנסת אורחים נפלאה, כל תמימותה ויראתה כל השנים בקבלת יסורים באהבה. ואמר מרן שליט"א שבוודאי היה לה זכות מיוחדת שזכתה שבניה החשובים שיחי' עוסקים כולם בריבוי והפצת תורה, בארגון שיעורי תורה וכוללי הש"ס וניהול מוסדות תורה בכל אתר ואתר. וניחםם מרן שליט"א בדברי תנחומין.

בערב הגיע מרן שליט"א להיכל הגדול בבגדי שבת לסידור חופה וקידושין אצל נכדי רבוה"ק, החתן בנש"ק מורנו אברהם צבי נ"י בן הרב בנש"ק אריה ליבוש שמרלר שליט"א מראשי מכון עץ החיים מערכת בצילא דמהימנותא (בן הג"ר יעקב ישראל שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה פעיה"ק), ע"ב הגה"צ רבי משה יהודה דוב היילפרין שליט"א רב דק"ק בית שמואל גולדערס גרין.

אח"כ המשיכו אנשי שלומינו פעיה"ק להכנס לקודש נימה לקראת ימי הרחמים והרצון. בין הנכנסים היום היה הרה"צ רבי דוד הלברשטאם שליט"א בן המחותר כ"ק האדמו"ר מגארליץ שליט"א, לרגל שמחת נישואי בנו.

כן הגיע כ"ק האדמו"ר מנדבורנא חיפה שליט"א, וזהו תוכן השיחה:

מרן שליט"א: יהודים צריכים הרבה ישועות...

האדמו"ר מנדבורנא חיפה: ישועות ורפואות...

מרן שליט"א: אחד מן הצדיקים אמר, אינני מבקש מה' יותר ממה שהוא יכול, רק מה שהוא יכול... והוא יכול הכל...

פרשת שופטים קוראים תמיד בתחילת אלול, ובפרשה נאמר "ושפטו את העם משפט צדק", היינו להשפיע ליהודים כל טוב.

מרן שליט"א: אני מסתובב לפעמים בקיסריה, רואים אנשים הנראים כרחוקים לגמרי מיהדות, והם באים לבקש ברכות. פ"א הלכתי בשבת בלילה מאוחר, ועצר רכב לידי ויצא משם אחד ואמר לי 'גוט שבת' באידיש, שאלתי אותו אם הוא צריך משהו אמר שהוא רוצה ברכה... בתחילה לא ידעתי מה לעשות אתו, וקצת דיברתי אתו... הוא היה בילדותו בן לניצולי שואה שהיו קצת עם יידישקייט...

רואים אנשים שהם להם שום ריח ביידישקייט, לא יודעים כלום, ובאים לבקש ברכות. רואים שבוער בכל אחד ניצוץ של אמונה.

מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר שאביו הרה"ק מרודניק זי"ע עמד פעם אצל זקה"ק מצאנז זי"ע כששוחח עם כמה אנשים, ובתוך השיחה אמר אחד הנוכחים: דער הייליגער באשעפער האט זיך מיט יודן אויך נישט גענארט. והיינו שהשי"ת כביכול גם לא עשה מקח רע בזה שבחר לו לעם את בני ישראל הצדיקים. למשמע הדברים התרומם זקה"ק ממקומו וצעק ברוגזא: מה הוא אומר, **הכל צריכים לו** והוא אינו צריך מאומה (ראה אמונות ודעות לרס"ג, מאמר ג, אות י; רמב"ם, הלכות יסודי התורה א, ג).

אבל מרן אאדמו"ר זי"ע אמר שהמכוון בדבריו שהקב"ה אוהב את עמו ישראל באהבה עזה, לכל יהודי, עד סוף כל הדורות.

בהכרח שהקב"ה מרוצה מהדור שלנו, דאם לא כן היה מביא את משיח צדקנו לעשות סדר בעולם... מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ... כשמאמינים בו למרות כל הצרות, זה מעורר נחת רוח למעלה.

האדמו"ר מנדבורנא חיפה: אם משיח יגיע יהיה יותר טוב... **מרן שליט"א:** הייטב לב זי"ע ביאר הכתוב (דברים יא, יב) מראשית השנה עד אחרית שנה, דבתחילת השנה אנו מקוים שיהיה 'השנה' בה"א הידיעה, היינו השנה המקווה שניגאל בה ויהא השנה סוף וקץ לכל צרותינו, אך לבסוף אנו רואים שהיה אחרית 'שנה', שנה ככל השנים.

בסיום קבלת הקהל חזר כ"ק מרן שליט"א להיכל רזנברג לחתונה וערך שולחן לחיים והאציל מברכות קדשו על החתן והמחותנים, אח"כ קם לריקוד מצוה טאנץ משך זמן. כשבהמשך רקד עם החתן ביחוד, ועם המחותנים והסבים.

יום חמישי פר' שופטים ה' אלול

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן נתן אלעזר נ"י בן הר"ר יואב אברהם מפעיה"ק, ע"ב הר"ר אברהם חדד מיבניאל. לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של זקה"ק בעל הייטב לב זי"ע.

יום שישי פר' שופטים ו' אלול

לפני תפילת שחרית הדליק מרן שליט"א ב' נרות

מרן אאדמו"ר זי"ע היה אומר תמיד, ואיתא כן בספרים, "שופטים ושופטים תתן לך", שאתם תוכלו להשפיע על יהודים כל מה שצריכים.

מרן אאדמו"ר זי"ע היה רגיל להביא מדברי רש"י בפרשת ויקרא (ה, ז) וז"ל, רבי יוסי אומר, אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים, צא ולמד מאדם הראשון, שלא נצטווה אלא על מצות לא תעשה ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו עליו ולדורותיו. וכי איזו מדה מרובה, של טובה או של פורענות, הוי אומר מדה טובה. אם מדת פורענות המעוטה ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו, מדה טובה המרובה, **היושב לו מן הפיגולין והנותרות והמתענה ביום הכיפורים, על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות, ע"כ.**

אני אומר תמיד שאף פעם לא היה בעולם כ"כ הרבה זכויות ליהודים כמו היום הזה, כי הלא פעם היו גדולי עולם וצדיקים שהזריחו מאורם על הכלל, והיה יותר מקום להקפיד ולדקדק במעשי בני אדם, אבל היום כל יהודי שאומר 'שמע ישראל' עם אמונה, הוא חשוב מאד. הניסיון עם אמונה של היום הוא הרבה יותר חשוב, משום שיש כזה חשכות וכזה הסתר פנים, ואעפ"כ תשעים ותשע אחוז יהודים מאמינים בהשי"ת. וכן נכתב בפרשה (כ, ג) ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה אל אויביכם וגו', וברש"י (ד"ה שמע ישראל) אפי' אין לכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם. ומקורו הוא מאמר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, כמובא בגמ' סוטה (מב, א) אמר רבי יוחנן משום רשב"י אמר להן הקב"ה לישראל אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית אי אתם נמסרין בידם. צריכים להבין זאת, אבל זהו המציאות, שאין זכות אחרת מלבד אמונה.

פעם ראיתי שאכן מול הגויים די בזה שקוראים קרי"ש ואז כבר אין להם שליטה, ואילו כלפי הקב"ה צריכים יותר. אבל הרי 'אתם קרובים למלחמה על אויבכם', מול הגויים אפילו אם יש רק את זכות של קרי"ש כבר כדאי ויהיה להם מפלה.

בספרים כתוב 'אתם קרובים היום', היום דא ראש השנה, ואז תוקעים בשופר המורה על אמונה, שאפילו שאין יודעים סיבות וכוונות רזא דתקיעה, אבל יודע שהשופר מרמז על בריאת העולם וכמו שאומר רבינו סעדיה גאון שזה מורה על אמונתנו.

האדמו"ר מנדבורנא חיפה: אמונה זהו הדבר היחיד שמאחד את כלל ישראל, וממילא צריך הקב"ה לרחם על כלל ישראל.

מרן שליט"א: אין ישראל נגאלים אלא בזכות אמונה. לא שיהיו צדיקים ולומדים תורה, אלא אמונה, וזה ניכר ביותר בדור הזה עם כל הצרות והאסונות רח"ל.

האדמו"ר מנדבורנא חיפה: איני יודע אם יש יהודים כאלה שאינם מאמינים כלל...

מרן שליט"א: מסתמא לא.

האדמו"ר מנדבורנא חיפה: אחד מאמין יותר, אחד פחות...

ואפ"ל שזה המכוון בדברי הספרי כאן, ונתן לכהן, לכהן עצמו. ונתחבטו המפוי' בפירוש, עי' בעמק הנצי"ב ובמלבי"ם מש"כ לבאר בזה ועי' שו"ת דברי יציב חחו"מ (סי' צ"ז סק"ז), ויל"פ בפשטות דרצ"ל דרק בדבר הראוי לכהן עצמו הוא דחייבין בזרוע לחיים וקיבה, ולא מה שראוי לכלבו, וי"ל דדברי הספרי הם המקור לפרש"י והר"ן, ואע"ג דבספרי מייתי לעיל הך דרשא מאת זובחי הזבח פרט לטריפה, י"ל דאיצטריך גם להך דונתן לכהן לדרוש לכהן עצמו, כיון דלעיל בספרי שם דריש נמי דזובחי הזבח אתי לדרשא אחרינא למעט דאין לי אלא בשעת זביחה בלבד, דאם נשחטה עד שלא נתגייר פטור עי"ש, (ועיין ברש"ש בגמ' שם) ודו"ק, [שוב הראוני בישועות יעקב (יו"ד סי' ס"א סק"א), וכן בחי' שפ"א על יו"ד (שם סעי' ו') שכתבו דכהן עצמו אתי למעט כשאין ראוי לאכול בעצמו אלא ניתן לכלבו, יעו"ש שביארו דלא סגי בקרא דזובחי הזבח, וע"ע ביד דוד בחולין שם דמלשון התוס' משמע דאין כוונת רש"י דדרשינן ממ"ש 'ונתן', אלא ממ"ש 'לכהן', דהיינו לכהן עצמו. וע"ע בתורה תמימה (אות י').]

והנה בס' חמודי צבי בפרשתן הביא מה שראה קושיא בילדותו, בהא דאיתא במנחות (דף מ"ה ע"א) בקרא דיחזקאל וכל נבילה טריפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים, כהנים הוא דלא יאכלו הא ישראל אכלי וכו', רבינא אמר כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה קמ"ל, ויש להקשות דהיאך ס"ד דנימא דכהנים מותרים בטריפה, הרי הכתוב ממעט שלא ליתן מתנות כהונה מבהמה טריפה במ"ש ונתן לכהן ולא לכלבו, א"כ ממילא שמעינן דטריפות אינו ראוי לכהן, שהרי אינו ראוי אלא לכלבו, וא"כ מהא דאמרה תורה ונתן לכהן דהיינו לכהן עצמו ולא לכלבו מוכח דטריפה אסור לכהן, ולמה לי קרא דיחזקאל. וקושיא זו הובא בערוגות הבושם (יו"ד סי' ס"א ס"ג).

איברא דהגם כי קו' נפלאה הוא, אך לקושטא דמילתא י"ל עפ"י המבואר בכמה אחרונים (עי' שו"ת תורת יקותיאל סי' ס"א סק"א) דהך מילתא

לרגל יומא דהילולא של זקה"ק בעל הייטב לב זי"ע. אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר יצחק שמואל צימר מפעיה"ק (ב"ר קלמן מפעיה"ק, וח"ר אהרן אלישע באנדא מפעיה"ק).

שב"ק פר' שופטים ז' אלול

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי דוד הלברשטאם שליט"א מלונדון - נכד כ"ק מרן שליט"א. בהגבהת הכוס לקידוש כובד - הרב בנש"ק אריה ליבוש שמרלר שליט"א מראשי מכון עץ החיים מערכת בצילא דמהימנותא.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ג ר' יעקב מרדכי רייך שליט"א מנה"ר דישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב, מה ידידות - הרה"ח ר' מנחם שנק מפעיה"ק.

בברכת המזון על הכוס התכבד - הגה"צ רבי יהודה משה דוב היילפרין שליט"א רב דק"ק בית שמואל גולדערס גרין. בשש ברכות (לחתן בנש"ק מורנו אברהם צבי נ"י בה"ר אריה ליבוש שמרלר, ע"ב הג"ר משה יהודה דוב היילפרין שליט"א, לחתן מאיר נ"י בן הג"ר אברהם שמעון מאשינסקי ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב, עם ב"ר מנחם מאיר קליין מפעיה"ק, ולחתן נתן נ"י בה"ר פנחס שמעון סג"ל מביתר, עם ב"ר אברהם דוב כהן מפעיה"ק) כובד - הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה פעיה"ק, ברכה אחריתא - הרה"צ רבי יצחק שלום שיינפלד שליט"א האדמו"ר מקאסאן ירושלים.

לאחר מכן נערך שמחת השלום זכר לרגל הולדת הבן להרה"ג ר' מנחם מנדל שמרלר מב"ב ראש כולל אלכסנדר בברכפלד ומח"ס משמר הפתח (כהג"ר יעקב ישראל מפעיה"ק), ולהרב יצחק רייניץ מב"ב (בן הק' הג"ר שלום מרדכי צ"ל הי"ד, וחתן להבחל"ח הרה"ח ר' שלמה זאב קליין מפעיה"ק). ועברו הקהל לקבל פירות.

הפלפול היה עה"פ בפרשתן (י"ח, ג) וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זובחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה, ובחולין (דף קל"ז ע"ב) בהא דתני חומר בזרוע ובלחיים ובקיבה מראשית הגז וכו', פריך וליתני חומר בראשית הגז מזרוע לחיים וקיבה, שראשית הגז נוהג בטריפות משא"כ במתנות, אמר רבינא הא מני רבי שמעון היא דתניא ר"ש פוטר את הטריפות מראשית הגז וכו'.

וברש"י שם כתב וז"ל, טריפה אינה בכלל מתנות דכתיב תתנו לו ולא לכלבו. ובמסוה"ש הגיה דצ"ל דכתיב ונתן לכהן, שכ"ה לשון הכתוב, ונתן לכהן ודרשינן לו ולא לכלבו, וכ"ה בר"ן שם.

הרי דס"ל לרש"י דלרבי יהודה דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו דמה"ת אינו אסור בהנאה רק באכילה בלבד, וא"כ לפי"ז י"ל דמ"ש ונתן לכהן אתי למעט חולין שנשחטו בעזרה דפטור מזרוע לחיים וקיבה, משום דאינו ראוי לכהן עצמו לאכילה אלא ליתנו לכלבו.

ומעתה מיושב שפיר, די"ל דמ"ש רבינא כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואישתרי וכו', היינו משום דס"ל לרבינא דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא, דהרי כללא הוא דר"מ ור"י הלכה כר"י (עירובין דף מ"ו ע"ב), לכן לדידיה אין הכרח דקרא דונתן לכהן למעט טריפות אתי, דהא אפשר לאוקמי דקרא בא למעט חולין שנשחטו בעזרה, וממילא ליכא להוכיח מינה דכהן אסור בטריפה, לכן שפיר אמר רבינא דאי לאו קרא דיחזקאל הו"א דכהנים אישתרי בטריפה.

אבל סוגי' הגמ' בחולין אזיל על הברייתא דמביא דברי רבי שמעון, והרי ר"ש ס"ל בקידושין (דף נ"ח ע"א) דחולין שנשחטו בעזרה ישרפו, ובתוס' (שם ד"ה וכן חיה) דהיינו דמדאורייתא ישרפו עי"ש, א"כ אליבא דר"ש לא יתכן דונתן לכהן קאי למעט חולין שנשב"ע, דהא חולין שנשב"ע אסור אפי' ליתנו לכלבו שהרי אסור בהנאה מה"ת, לכך לדידיה עכצ"ל דאתי למעט טריפות, עכתו"ד ועי"ש מש"כ עוד בזה (ויש להוסיף להאמור, דמקור האי דרשא למעט טריפה הוא בספרי כנ"ל, ובסנהדרין דף פ"ו ע"א דסתם ספרי ר"ש, ולכן ר' שמעון לשיטתיה לדידיה א"א למעט חולין שנשחטו בעזרה, וע"כ אתי למעט טריפה, ודו"ק).

וע"פ דרכו י"ל עוד באו"א, בהקדם לבאר דברי הגמ' מנחות הנ"ל וכל נבילה וטריפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים, כהנים הוא דלא יאכלו הא ישראל אכלי, א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה, רבינא אמר כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה קמ"ל, ונתחבטו קמאי לבאר מדוע לא רצה ר' יוחנן לתרץ כרבינא.

ואפ"ל, עפי"מ שהקשה הנוב"י בדורש לציון (סוף דרוש א' ובדרוש ח' ד"ה ונקדים מה דאיתא) מאי קאמר רבינא דסד"א דכהנים הואיל ואשתרי

דטריפה פטור ממתנות כהונה אינו דבר השווה לכל, ורק רבי שמעון הוא דס"ל הכי, אבל לרבנן טריפה חייב במתנות, ומהי"ט השמיט הרמב"ם דין זה, והאחרונים האריכו לדון בזה הרבה, עי' בכל המצויין בספר המפתח ברמב"ם (פ"ט מביכורים ומתנ"כ ה"ה), ויותר מזה כתב בשו"ת בית יצחק (יו"ד סי' פ' סק"ה) דהא דאמר רבינא בגמ' חולין שם הא מני רבי שמעון היא דתניא ר"ש פוטר את הטריפות וכו', היינו דרבינא גופיה ס"ל דרק רבי שמעון איהו דס"ל דטריפה פטור ממתנ"כ, אבל רבנן לא ס"ל כן, יעו"ש, מעתה י"ל דהאי שינויא דמתרץ רבינא במנחות דכהנים איצטריך להו וכו', קאי אליבא דרבנן דס"ל טריפה חייב במתנות כהונה, ואה"נ אליבא דרבי שמעון מודה רבינא דלא מצינן לתרוצי הכי, אלא כמ"ש ר' יוחנן דפרשה זו אליהו עתיד לדורשה, ודו"ק.

ובחמודי צבי שם כתב לתרץ קו' הנ"ל, עפמ"ד בפסחים (דף כ"ב ע"א) בסוגי' דחזקיה ור' אבהו, דר' אבהו ס"ל דכל מקום שנאמר לא תאכל אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי, ופריך בשלמא לרבי מאיר דס"ל אחד גר ואחד נכרי בין במכירה בין בנתינה, מדאיצטריך קרא למישרי נבילה בהנאה הא כל איסורין שבתורה איסורין בין באכילה ובין בהנאה, אלא לרבי יהודה דאמר דברים ככתבן לגר בנתינה ולנכרי במכירה הוא דאתא, הא כל איסורין שבתורה מנא ליה דאיסורין בהנאה, ומשני דנפקא ליה מלכלב תשליכון אותו אותו משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה, ור"מ אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך לכלב חולין שנשחטו בעזרה, [פרש"י לאסור בהנאה חולין שנשחטו בעזרה דנפקא לן בהו איסור אכילה מדכתיב כי ירחק ממך המקום וזבחת ואכלת בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח ואוכל בקירוב מקום, ומשום דאין מפורש בהן לאו בהדיא באכילה איצטריך למילף להו איסור הנאה מהכא עי"ש], ואידך חולין שנשחטו בעזרה לאו דאו' [פרש"י דאסירי בהנאה לאו דאורייתא], עי"ש בסוגיא.

לחלק בין לאו אחד לשני לאוין. ואמנם רש"י להלן וכן שאר הראשונים (הרמב"ן והרשב"א ועוד) פי' דברי הגמ' דסד"א דנילף מאשת אח דעדל"ת שיש בו כרת, ואמרינן דלא דמי דהו"ל תרי איסורי, הרי דנקטו דבכל עדל"ת היינו רק בחד לאו. ועיין בשד"ח (מערכת העי"ן כלל מ', ח"ה דף קט"ו טו"ג) שהאריך טובא בהאי עניינא וציין למ"ש בס' הכריתות להר"ש מקינון (סי' קס"ד) דאין עשה דוחה ב' לאוין.

והפמ"ג בשושנת העמקים (כלל ב') כתב דלכאנן יש ללמוד דעשה דוחה ב' ל"ת מהא דנזיר כה"ג מטמא למ"מ מולאחיו, דכמו"כ בכל התורה עשה דוחה ב' ל"ת, ואף לשיטת רש"י בברכות (דף כ' ע"א) דטומאת מ"מ הותרה, מ"מ גם כה"ג מצינן למילף דין עדל"ת לשיטת רבא בזבחים (דף ל"ב ע"ב) דאמרינן יותר הואיל ואידחי מהואיל ואשתרי עי"ש.

וכבר הבאנו כמ"פ מ"ש בס' מאה שערים (שער נח-נט) להעיר ע"ד הפמ"ג הללו די"ל דמש"ה לא ילפינן מהתם, כיון דאיסור מטומאה לא ילפינן, כמ"ד ביבמות (דף ק"ג ע"ב) וברש"י דהלכות טומאה חדוש הוא, והי"ט דאין ללמוד ממה דדחי טומאה בנזיר וכהן לענין עדל"ת.

אלא דלפימ"ד בחולין (דף צ"ח ע"ב) בהא דאיכא מאן דיליף לביטול במאה מזרוע בשלה ואיכא מאן דיליף מינה ביטול בס', ובהמשך הגמ' שם דר"י יליף דמין במינו אינו בטל מדכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר וכו', ופריך, ומאי חזית דגמרי' מהאיך ליגמר מהאי [דנילף מזרוע בשלה דגם במב"מ מתבטל] ומשני, חדוש הוא ומחדוש לא גמרינן [פרש"י דלכתחילה התיר לבטל האיסור] ופריך, אי הכי למאה וס' נמי לא ליגמר, ומשני, אטו אנן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן דמדאורייתא ברובא בטיל, [פרש"י אטו אנן הא דגמרינן מיניה מאה או ששים קולא הוא דתימא חדוש הוא דחדיש רחמנא ואקיל גביה ולא גמרינן מיניה, הא חומרא היא דלא תימא ליבטול ברובא וחומרא שפיר גמרינן מיניה דכ"ש הוא, ומה איל נזיר דאקיל גביה לא אקיל אלא במאה או בששים כ"ש באיסורי אחריני, דמדאורייתא, כלומר אי לאו מהאי גמרינן ומשונין ביטול טעם

מליקה לגבייהו אישתרי נמי נבילות וטריפות, הא מצינן למימר דשאני אכילת קדשים דהו"ל מצ"ע ומשו"ה שריא מליקה דכללא הוא בכל התורה דעשה דוחה ל"ת, ומהיכי תיתי דנימא דבעלמא נמי אישתרי נבילה לכהנים, עי"ש.

ויתכן לומר עפמש"כ הגאון מהרי"ע בע' פנים לתורה (אופן ד' ובכמ"ק) במה דמקשה הגמ' בזבחים (דף צ"ז ע"ב) בסוגיא דיקדש דנימא עדל"ת ויבוא עשה דקדשים וידחה ל"ת דפסולין, דלפי"מ דאיתא בע"ז (דף ס"ו ע"א) רבי יהודה אומר משום רבי מאיר מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה ת"ל לא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל עי"ש, מבואר מזה דקרא דלא תאכל כל תועבה הוא לאו כולל על כל המאכלות אסורות שנאסרו כבר בלאו פרטי, דהוסיף הכתוב עוד לאו כללי לכולם ומכח הלאו הזה הכולל כל איסורי המאכל מצטרפין זה על זה. עכ"פ נמצא שבכל איסור אכילה יש בו שני לאוין הלאו הפרטי שבו והלאו דלא תאכל כל תועבה הכולל כולם, וא"כ מה פריך הגמ' דנימא עדל"ת הרי אין עשה דוחה תרי לאוין, ובכאן הו"ל ב' לאוין, לאו דפסולי קדשים ולאו דל"ת כל תועבה, עי"ש מה שהאריך לפלפל בזה.

ולפי דבריו גם במליקה איכא בה ב' לאוין לאו דנבילה ולאו דלא תאכל כל תועבה, מעתה לפי"ז אין לומר דהיתר דמליקה מדין עדל"ת, דהרי אין עשה דוחה ב' ל"ת, וי"ל דהיינו טעמו של רבינא דאמר דכהנים איצטריך סד"א הואיל ואשתרי מליקה וכו', (ועיין בזה בע' פנים לתורה אופן כ"ד).

ואולם לקושטא דמילתא לאו מילתא דפסיקא הוא דאין עשה דוחה ב' לאוין, דמדברי התוס' ביבמות (דף ג' ע"ב, ד"ה ל"ת שיב"כ) מוכח דהא דילפינן מכלאים בציצית דעדל"ת ה"ה אפי' בתרי איסורי, במ"ש בדברי הגמ' (דף ז' ע"ב) סד"א תיתי אחות אשה במה מצינו מאשת אח, דאין הכוונה דנילף מהכי דעדל"ת שיש בו כרת, דא"כ מה פריך מי דמי התם חד איסורא הכא תרי איסורא הרי עדל"ת אפי' בתרי איסורי ולא מפלגינן בין חד לאו לשני לאוין, אלא דהס"ד דדייקא גבי יבום נילף מאשת אח דנימא הואיל ואשתרי אישתרי עי"ש, הרי דבכל עדל"ת אין

ברה"ר דטהור דהו"ל חידוש להקל, ולא גמרינן מינה מידי להקל מעתה אין ללמוד מנזיר וכ"ג דעשה דוחה ב' ל"ת דטומאה חידוש הוא, עכתו"ד המאה שערים יעו"ש.

והנה נודע פלוגתת הראשונים ביסוד הענין אי אזלינן בתר רוב, דבגמ' ב"מ (דף ו' ע"ב) בהא דאמרינן דספיקא לאו בר עשורי הוא דתנן קפץ אחד מן המנויין לתוכו כולם פטורין וכו', הקשו התוס' (ד"ה קפץ) דליבטל ברובא וליחייבו כולן במעשר עיי"ש, ובשיטמ"ק הביא מהרא"ש מפליזא שתי' דאפי' אם יבטל ברוב מכלל ספק לא נפיק, ועשירי וודאי אמר רחמנא ולא ספק עיי"ש, וכתבו המפוי' דס"ל להרא"ש דהא דאמרה תורה דניזל בתר רוב אינו משום דהרוב הוי דבר מוחלט ובירור בוודאי, דהרי אע"ג דאיכא רוב לא נפקי מכלל ספק, אלא דהו"ל הכרעה דבכלל ספר אזלינן בתר רוב, אבל התוס' מיאנו בתי' זה משום דס"ל דרוב הוי בירור ודאי, והדברים עתיקין בספרי האחרונים.

מעתה מבואר היטב מה דנחלקו רבינא ור' יוחנן, דהנה בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"א סי' פ' אות ה'), כתב בתו"ד דרבינא דאמר בריש חולין (דף ג' ע"ב) הכל שוחטין הכל מומחין שוחטין, ולא ס"ל דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם, כתבו המפוי' דטעמיה משום דס"ל דאין לסמוך על רוב מומחין די"ל סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקת איסור שאינו זכות. וי"ל בסברתו דהיינו משום דס"ל דרוב לא הוי אלא בגדר ספק שהתירה התורה לכך בחזקת איסור לא התירה התורה, עיי"ש.

נודע מה דהקשו המפוי' על שיטת הרמב"ם דספד"א מה"ת לקולא דלפי"ז למ"ל כל הני ילפותות (חולין דף י"א) לאשמעינן דאזלינן בתר רוב תיפק"ל דבלא"ה כל ספק שריא מה"ת, ובשו"ת נחלת יוסף (סי' נ"ה אות י') תירץ ע"פ פלוג' הראשונים הנ"ל, די"ל דלמ"ד דספד"א מה"ת לקולא הני לימודים אתיין להורות דסמכינן על הרוב אפי' לכתחילה משום דרוב הוי ודאי גמור וסמכינן עלה אפי' היכא דאיכא לברורי, משא"כ למ"ד דספד"א מה"ת לחומרא י"ל דהא גופא קמ"ל דאזלינן בתר רוב אע"ג דלא נפקי מכלל ספק מ"מ הך ספיקא שריא עיי"ש, (וכעיי"ז במלה"ר

כשאר בטולי דאורייתא ברובא הוה לן לבטולי כדכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות], הרי דהא דמחידוש לא גמרינן היינו דהיכי דהוי חידוש לקולא לא גמרינן מינה להקל דש"ה דחידוש הוא, אבל לחומרא שפיר גמרינן מינה, וכן לאידך גיסא דהיכי דהוי חידוש לחומרא לא גמרינן מינה להחמיר דש"ה דחידוש הוא, אבל קולא שפיר ילפינן מינה, ולפי"ז אי נימא דטומאה הוה חידוש לחומרא שפיר ילפינן מינה לקולא, וגמרינן מהא דמ"מ דוחה לנזיר כ"ג דעשה דוחה ב' ל"ת.

והנה הא דטומאה חידוש הוא היינו במה דקי"ל דספק טומאה ברה"י לחומרא וברה"ר לקולא, דלא מצינו כן בכה"ת שישתנה הדין בין רה"י לרה"ר, דממנ"פ אם ספק טומאה להחמיר גם ברה"ר היה ראוי לטמאות, ואם ספק טומאה לקולא גם ברה"י היה ראוי לטהר, ולכן דינא דטומאה חידוש הוא, ולפי"ז הא אם דין טומאה הוי חידוש לחומרא או לקולא תליא בכך אם ספד"א מה"ת לחומרא או לקולא, דא"נ דספיקא מה"ת לקולא א"כ ליכא חידוש בכך דספק טומאה ברה"ר טהור שהרי כן הוא בכה"ת דספיקא לקולא, והחידוש במה שמחמירין בספק טומאה ברה"י והו"ל החידוש לחומרא דמטמאינן בספק ברה"י, אמנם א"נ דכל ספיקא מה"ת לחומרא א"כ ליכא חידוש במה דספק טומאה ברה"י טמא, והחידוש הוי במה שספק טומאה ברה"ר טהור, והו"ל החידוש לקולא דבספק טומאה ברה"ר טהור.

ויצא לנו מזה דדב"ז אי עשה דוחה ב' ל"ת תליא בפלוגתא דספד"א אם מה"ת לקולא או לחומרא, דא"נ דספד"א מה"ת לקולא, והחידוש לגבי טומאה דמחמירין בספק טומאה ברה"י, א"כ כיון דהוי החידוש לחומרא שפיר גמרינן מינה לקולא וילפינן מנזיר וכהן דמטמאין למ"מ דבכ"מ עשה דוחה ב' ל"ת, [דבפשטות הא דעדל"ת הוי כקולא, אמנם במק"א הבאנו בזה אריכות דברים דלכמה דיעות הו"ל חומרא שמחוייב לקיים העשה, אך המא"ש נקט לפום פשטות הדברים דהוי כקולא], אמנם אם ספד"א מה"ת לחומרא והחידוש הוא לגבי ספק טומאה

ולא ב' ל"ת דחמירי טפי, אבל אם עדל"ת בגדר הותרה והיינו דמקום דאיכא מ"ע אין כאן ל"ת כלל, י"ל דלא שנא חד ל"ת ולא שנא ב' ל"ת ועשה דוחה אפ"י ב' ל"ת, ודו"ק.

נודע מש"כ רבינו נסים גאון (נדפס עה"ג בשבת דף קל"ג ע"א) לבאר שורש דין עדל"ת, וז"ל, ואמרו חכמים שדבר זה עיקר הוא שנסמוך עליו, כי כל אזהרה שאין עמה כרת כך הוא דרכה, שבעת שאירע חיוב מ"ע, נדחה האזהרה שהוא ל"ת, ונקיים הציווי שהוא עשה ותבוא מ"ע ותדחה ל"ת, כי האזהרה של לאו על זה התנאי נאמרה, ובזה הפירוש שפירשנו יסיר מלבך ספק גדול שמסתפקין בו בג"א ושואלין עליו, והוא, שאומרין מאחר שאנו יודעים שאזהרת לאו קשה מציווי עשה, היאך יבא עשה וידחה האזהרה של לאו שהוא חמורה ממנו, ומדרך הידוע שהחמור דוחה הקל וכו', והתשובה הוא מה שהקדמנו שהאזהרה של לאו כן נאמרה מיוחדת וכי הציווי של עשה תנאי הוא בה, וכן אחז"ל (מד"ר פר' יתרו, פכ"ח ס"ד, ובמכילתא פר' יתרו עה"פ זכור את יום השבת, ובספרי פר' תצא עה"פ גדילים תעשה לך) מחלליה מות יומת וביום השבת שני כבשים וגו' שניהן בדיבור אחד נאמרו, ערות אשת אחיך וגו' ויבמה יבוא עליה שניהן בדיבור אחד נאמרו, מה שא"א לבו"ד לומר שנא' אחת דבר אלקים שנים זו שמענו, הבן דבר זה ושמור אותו כי הוא ספק גדול והרי גלינו אותו וכו' עכ"ד.

מבואר מדבריו דהא דעדל"ת היינו משום דמעיקרא דמילתא נאמרה הל"ת רק בתנאי שלא יעמוד נגדה מ"ע, וא"כ הא דעדל"ת הו"ל בגדר היתר גמור, (וכבר הביאו האחרונים דבר זה בשם בעל הליכות עולם, והוא בשער ד' עי"ש, אלא שכבר קדמו ר"ג גאון בכל זה).

אבל הרמב"ן (בפר' יתרו עה"פ זכור את יום השבת וכו') ביאר דיסוד דין עדל"ת הוא מטעם חשיבות העשה לעומת הל"ת, דהעשה הוא בחי' אהבה שהוא עושה רצון קונו בקום ועשה, והל"ת הוא בחי' יראה שמקיים הל"ת בשב ואל תעשה, ומדריגת האהבה גדולה מעלתה ממדריגת יראה, ולכן עדל"ת כי העשה עדיפא מעלתה מל"ת עי"ש, והדברים עתיקין, הרי דאין עדל"ת משום

מע' ספיד"א אות כ"ה), וכבר הבאתי שהדברים מפורשים במאירי עמ"ס חגיגה (דף ד' ע"א) במה שהביא פלוגתת הרשב"א והרמב"ם בדין ספד"א מה"ת, ובתו"ד כתב וז"ל, אלא שיש ראייה לדעת שניה (דספד"א מה"ת לחומרא) ממה שאמרו בראשון של חולין מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא, ומאי קושיא אפ"י תימא דלא אזלינן בתר רובא הני שרו דכל ספק איסור מותר מה"ת, אלא מסתברא ספק תורה להחמיר מה"ת הוא ומש"ה אצטרכינן לרובא, ומ"מ יש לפרש זיל בתר רובא לעשותו היתר ודאי שהספק מ"מ אין הדבר ברור בו עכ"ל הזהב, והן הן דברי האחרונים הנ"ל.

מעתה הרי זה כמבואר דכיון דס"ל לרבינא דרוב הו"ל בגדר ספק, ועכצ"ל דספיקא מה"ת להחמיר וא"כ לא גמרינן מטומאה, ובכה"ת אין עשה דוחה ב' ל"ת, וממילא דאין לומר דהיתר דמליקה מדין עדל"ת, לכן דרש דכהנים איצטריך להו דסד"א דהואיל והותרה להו מליקה וכו', אולם ר' יוחנן דכתב במלה"ר (ערך ספד"א אות י"ט, וערך ווסתות דאורייתא אות י"א) בשיטתו דס"ל דספד"א מה"ת לקולא (עפימ"ש דדין ספיד"א תליא בפלוגתת הגמ' בדין ווסתות א"ה דאורייתא ולמש"כ תוס' והרא"ש הרשב"א והרמב"ן דר' יוחנן ס"ל ווסתות דרבנן עכצ"ל בשיטתו דספיד"א לקולא), א"כ לדידיה עשה דוחה גם ב' ל"ת, וי"ל דהא דהותרה מליקה הוי משום דעדל"ת וכקו' הנוב"י, וממילא דליכא למיטעי דכהנים הותרה להם נבילות, לכן אמר דפרשה זו אליהו עתיד לדרשה, ודו"ק.

*

האחרונים דנו בענין עדל"ת אם הוא בגדר דחוויה או הותרה, דמלשון עשה דוחה ל"ת משמע דהוא דחוויה, ועיין בישוע"י (או"ח סי' ט' סק"א, וסי' של"א סק"ה, ובשו"ת הרי"ם סי' י"ט), והחיד"א בעיין זוכר (מע' ה' אות ד) כתב דבכ"מ עדל"ת הו"ל בתורת הותרה עי"ש, ובשו"ת יהודה יעלה (או"ח סי' ר"ב) ביאר דפליגי בכך רש"י ותוס' בברכות (דף כ' ע"א) עי"ש, ועיין לכ"ק אאמו"ר בדברי יציב (או"ח סי' ז'). ויש שכתבו דבכך תליא דב"ז אם עשה דוחה ב' ל"ת, דאם הו"ל בגדר דחוויה והיינו דהל"ת לא הותרה לגמרי, י"ל דדווקא ל"ת אחד הוא דנדחה

תורה, אבל לר"ע כללות ופרטות בסיני נאמרו משום דס"ל דרק מה שנמסר בסיני הו"ל בגדר תורה לכך עכצ"ל דכללות ופרטות נאמרו בסיני, ומהאי טעמא מה שנאמר להאבות לא היה בתוקף של מ"ת.

ובהמשך דבריו שם דבכך תליא מה שהביאו התוס' במו"ק (דף כ' ע"א ד"ה מה) מהירו שלמי דאין למדין מקודם מתן תורה, ובכמ"ק בש"ס משמע דילפינן גם מקודם מ"ת, (עיין בס' נחל אשכול על ס' האשכול הל' מו"ק ואבילות ס' מ"ח), דאם מה שנאמר להאבות היה בגדר תורה שפיר למדין אף מקודם מ"ת, אבל אם רק מה שנאמר בסיני יש בה תוקף של תורה אין למדין מקודם הדיבור.

והנה בחולין (דף ט"ז ע"ב) פליגי רבי ישמעאל ור"ע במאה"כ כי ירחיב ה' את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אוכלה בשר וגו', דר' ישמעאל אומר לא בא הכתוב אלא להתיר להם בשר תאוה שבתחילה נאסר להם בשר תאוה משנכנסו לארץ הותר להם וכו' [פרש"י מתחילה כשהיו במדבר משהוקם המשכן נאסר להם בשר תאוה שאין יכולין לאכול אלא בשר שלמים ואם היו שוחטין בלא קרבן היו ענושים כרת כדכתיב ואל פתח אוהל מועד לא הביאו וגו'], ור"ע ס"ל דלא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחירה שבתחילה הותר להם בשר נחירה משנכנסו לארץ נאסר להם וכו',

ובחידושי יעב"ץ (בחולין שם) ביאר דפלוגתת ר"ע ורבי ישמעאל תליא בפלוגתת רבי מאיר ורבי שמעון (שם דף פ"ח ע"א) אי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה או לא, דבגמ' שם קאמר מאי טעמא דר"מ דס"ל שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, גמר שחיטה שחיטה משחוטי חוץ, מה התם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אף הכא נמי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ור"ש דס"ל לאו שמה שחיטה גמר מטבוח טבח והכן מה להלן שחיטה ראויה אף כאן שחיטה ראויה, ופריך הגמ' ור"ש נמי ליגמר משחוטי חוץ, דנין חולין מחולין ואין דנין חולין מקדשים.

והנה אליבא דרבי ישמעאל דבמדבר נאסר להם בשר תאוה וכפרש"י שלא היו רשאים לאכול אלא בשר שלמים ואם היו שוחטין בלא

שבמקום העשה לא ניתן הל"ת, אלא דאע"פ שהל"ת עומד במקומו מ"מ העשה חשוב הימנה ודוחה אותה.

ואמרנו במק"א דדב"ז פליגי בה ר' ישמעאל ור"ע בחגיגה (דף ו' ע"א, וכ"ה בזבחים דף קט"ו ע"ב) דלר"י כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מועד, ולר"ע כללות ופרטות בסיני נאמרו, והיינו דאליבא דרבי עקיבא דכללות ופרטות נאמרו בסיני נמצא דכל המצוות כולן נאמרו בפעם אחת, לפי"ז א"ש מ"ש הר"ג גאון דמדברי המדרש דמחלליה מות יומת וביום השבת שני כבשים וגו' שניהן בדיבור אחד נאמרו, ערות אשת אחיך וגו' ויבמה יבוא עליה שניהן בדיבור אחד נאמרו, משמע דכבר מעיקרא נאמרו הל"ת על תנאי דאם יהא כנגדם קיום מ"ע תדחה הל"ת כדי לקיים העשה.

אבל לשיטת רבי ישמעאל דרק כללות נאמרו בסיני ופרטות באוהל מועד הרי שלא נאמרו כל פרטי מצוות התורה בפעם אחת, א"כ לא שייך האי סברא דכיון שנאמרו הכל ביחד הו"ל כאילו הל"ת נאמרה בתנאי וכו', דהרי באמת לא נאמרו הכל בפעם אחת, ועכצ"ל דהא דעדל"ת היינו כמ"ש הרמב"ן דהעשה שהוא מצד אהבה עדיפא מהל"ת שהוא בבחי' יראה, ודו"ק.

הזכרנו כמ"פ דברי הגרי"ע בבית האוצר (ח"א כלל א' או"ד) דיש לחקור בענין מצוות התורה אם ניתנו דייקא בפעם א' בסיני וכל מה שאנו מחויבים רק מכח קבלת התורה בסיני, או דמ"ת לא היה רק בפ"א בסיני אלא כבר מזמן האבות התחילה נתינת התורה שלאברהם נמסרה מצוות מילה וליעקב גיד הנשה ובמצרים מצוות הפסח וכדו', וחייבנו בתו"מ עוד מזמן הציווי אפי' קודם מ"ת בסיני, וכמו"כ נמשך נתינת התורה כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר עד פטירת מרע"ה, וכתב דפליגי בכך תנאי ואמוראי כאשר הבאנו כמ"פ הדברים באריכות, עיי"ש דבריו הנפלאים.

ובתו"ד דבזה תליא פלוגתת רבי ישמעאל ורבי עקיבא הנ"ל, דלר"י כללות נאמרו בסיני ופרטות באוה"מ, ס"ל דגם מה שלא נאמר בסיני הו"ל תוקף של תורה, ושפיר י"ל דהפרטות נאמרו באוה"מ, ולכן גם מה שנאמר להאבות הוי בכלל

שחיטת חולין בעזרה דהוא דאורייתא, אבל ר"ע דאמר דלא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחורה באר"י לא ס"ל דקרא קאי לאסור חולין שנשחטו בעזרה דס"ל דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא עי"ש, (וכ"כ באו"ח בקידושין שם).

והנה במה שהביא החמודי צבי דברי רש"י בפסחים (דף כ"ב ע"א) דלרבי יהודה דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו דמה"ת אינו אסור בהנאה רק באכילה בלבד. התוס' בפסחים שם (ד"ה חולין), פליגי על רש"י, והוכיחו דלמ"ד דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאו' מותר גם באכילה, עי"ש.

מעתה מתורץ קו' הנ"ל היאך אמר רבינא דסד"א דאישתרי נבילה אצל כהנים, הרי שמעינן מהא דממעטינן טריפה מזרוע לחיים וקיבה מונתן לכהן ולא לכלבו, דע"כ דנבילה וטריפה נאסר לכהנים, וע"פ האמור י"ל דלולי הא דגלי קרא דיחזקאל דנבילה וטריפה לא יאכלו הכהנים לאורי דלא נימא דאישתרי לכהנים כמו דאישתרי להו מליקה, לא הו"מ לדקדק דכהנים אסורים בנבילה וטריפה מקרא דונתן לכהן, דהו"מ לדחות דונתן לכהן אתי למעט חולין שנשחטו בעזרה דהא המה אסורין באכילה מקרא דכי ירחק ממך זבחת, ועז"א ונתן לכהן, למעט חולין שנשחטו בעזרה כיון שאותן לא יוכל הכהן בעצמו לאכול אלא ליתן לכלבו.

אבל לבתר דתירץ רבינא דכהנים איצטריך ליה דסד"א הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה, שפיר דרשינן ונתן לכהן למעט חולין שנשחטו בעזרה, דהא מצינו להקשות מנלן לומר דהואיל ואשתרי מליקה וכו', וקשיא דלמא היתר מליקה הוא מדין עדל"ת, ועכצ"ל דזה אינו, כי במליקה יש בה ב' ל"ת נבילה ול"ת כל תועבה ואין עשה דוחה ב' ל"ת, והיינו דהא דעדל"ת הו"ל דחוויה, דלא אמרינן דהל"ת נאמרו על תנאי שלא יתנגד להם מ"ע, דלא ניתנה כל התורה בפ"א בסיני דכללות בסיני ופרטות באוהל מועד, ולפי"ז גם מה שנאמר קודם מתן תורה הו"ל בכלל תורה ולמדין מקודם מתן תורה, וא"כ ילפינן מוטבוח טבח והכן דבעינן דייקא שחיטה ראויה, וצ"ל דלא ילפינן

קרבן היו ענושים כרת כדכתיב (ויקרא י"ז, ג-ד) איש איש מבית ישראל אשר ישחט וגו' ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו'. א"כ קרא דאסור שחוטי חוץ מישתעי גם בבשר חולין, מעתה היאך אמר ר"ש דמש"ה לא ילפינן משחוטי חוץ כיון דחולין מקדשים לא ילפינן, הרי קרא דאיסור שחוטי חוץ קאי גם על בשר חולין, לכך עכצ"ל דר"ש ס"ל כר"ע דהותר להם בשר תאוה ולא מיירי קרא דשחוטי חוץ רק בקדשים בלבד, אבל ר"מ דיליף משחוטי חוץ ולא חש להא דחולין מקדשים לא ילפינן, טעמיה משום דס"ל כר' ישמעאל דבשר תאוה נאסר להם, וקרא דשחוטי חוץ כולל נמי חולין לכך שפיר ילפינן מיניה דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, עכתו"ד ודפח"ח.

ובגמ' שם פריך עוד ור"מ נמי ליגמר מטבוח טבח, ומשני דנין שחיטה משחיטה ואין דנין שחיטה מטביחה וכו', ובתוס' (ד"ה דנין) הקשו דבב"ק גבי תשלומי דו"ה נמי מחייב ר"מ בשחיטה שאינה ראויה (השוחט בשבת או לע"ז) והתם הו"ל למילף מטבוח טבח דהו"ל טביחה מטביחה דוטבחו כתיב, ותירצו באי נמי דמ"ש הגמ' דנין שחיטה משחיטה היינו דדנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני ולא מטבוח טבח והכן שלא נאמר בסיני עי"ש, וביאור דבריהם דמש"ה אין למדין מטביחה שלא נאמרה בסיני כיון דאין למדין מקודם מ"ת, וכ"כ בס' כרם חמד (פר' תזריע) בכוונת דבריהם, נמצא לפי"ז דהא למדין מטבוח טבח דבעינן שחיטה ראויה אתי רק א"נ דלמדין מקודם מ"ת.

והנה במלה"ר (ערך חשנב"ע אות י"א) ביאר דדין חולין שנשחטו בעזרה תליא בפלוגתת רבי ישמעאל ור"ע הנ"ל, דהנה ברש"י (דף י"ז ע"א, ד"ה בשר נחירה) ביאר דקרא דזבחת מבקרך ומצאנך דמשמע כר"ע דרק כשיכנסו לאר"י נצטוו על השחיטה, רבי ישמעאל מפרש לה דזביחה דכתיב בהאי קרא לאו לענין ביאת הארץ נאמרה, אלא לאסור שחיטת חולין בעזרה, כדדרשינן בקידושין (דף נ"ז ע"ב) כי ירחק זבחת בריחוק מקום אתה זבוח ואי אתה זבוח בקירוב מקום, הרי דטעמו של רבי ישמעאל דגם במדבר היו צריכים לשחוט משום דמ"ש וזבחת קאי לאסור

צדק, לא תטה משפט לא תכיר פנים וגו', וכבר דקדקו כאן בסדר הפסוקים שפתח בציווי המיועד לציבור שמוטל עליהם חוב למנות דיינים, ובפסוק השני ממשיך באזהרות המוטלים על הדיינים.

עוד יש לבאר סמיכות הפרשיות, דבשלהי פרשת ראה סיים (דברים טז, טז-יז) שלש פעמים בשנה וגו', איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך, וסמך ליה שופטים ושוטרים וגו', ובבעה"ט עמד בזה, ופ' בכמה אופנים, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

והנראה לבאר עפ"י מה ששמעתי לפני רבות בשנים מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע במה שאמרו חז"ל (שבת דף קי"ט ע"ב) לא חרבה ירושלים אלא על שביזו בה תלמידי חכמים, שנאמר (דברי הימים-ב לו, טז) ויהיו מלעיביים במלאכי האלקים וגו', דהנה לכאורה יקשה שהרי דברי הנביאים מלאים בתוכחות לעם ישראל על מעשיהם העלולים להחריב את בית המקדש ולהגלותם מארצם, וכמד"א (יחזקאל טז, ב) הודע את ירושלים וגו', ומדוע נקט שסיבת החורבן הוא על ביזוי ת"ח.

וביאר עפ"י מה שאמרו חז"ל (מו"ק דף ט"ז ע"ב) צדיק גוזר והקב"ה מקיים, הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה, דהנה תורה לא בשמים היא ודיני התורה קבועים ועומדים על פי הוראתם של חכמי התורה, כדמצינו (ב"מ דף פ"ו ע"א) דקא מיפלגי במתיבתא דרקייעא וכו' הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקייעא אמרי טמא ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני וכו'. ואמרו (תנחומא נשא, כט) לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה אמר להם הקב"ה בני אין אתם רשאים לומר כך וכו' שאף על דבריהם אני מסכים, שנאמר ותגזר אומר ויקם לך וכו' עיי"ש.

ומצינו גם (דב"ר ב, יד) כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ראש השנה ואימתי יום הכפורים הקב"ה אומר להם לי מה אתם שואלים אני ואתם נלך אצל בית דין של מטה וכו' (ועיין ירושלמי ר"ה דף ז' ע"ב). ובכל דבר שרוצים לגזור בשמים ממעל שואלים תחלה לדעתם של חכמי התורה וצדיקי הדור, ולא

משחוטי חוץ דשחיטה שאין ראויה לאו שמה שחיטה, משום דחולין מקדשים לא ילפינן, והיינו דקרא דשחוטי חוץ קאי על קדשים בלבד, וכר"ע דבשר תאוה לא נאסר מעולם, ומה שנא' כי ירחיב וגו' וזבחת ואכלת, לא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחירה, והיינו דקרא דוזבחת בא לצוות על מצות שחיטת חולין.

וממילא דלא בא הפסוק לאסור חולין שנשחטו בעזרה דאיסורו אינו מה"ת, וממילא דלא יתכן דמה שנא' ונתן לכהן אתי למעט חשנב"ע דהא מה"ת ראוי גם לאכילה לכהן, מעתה עכצ"ל דבא למעט טריפה, ונמצא דהני ב' דרשות דקראי הן קרא דונתן לכהן, והן קרא דיחזקאל משלימין זה את זה, דמקרא דונתן לכהן לחודיה הו"מ לדחוי דקאי על חולין שנשחטו בעזרה, ורק מכח קרא דיחזקאל מוכח דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאו', וע"כ דונתן לכהן אתי למעוטי טריפות שאינו ראוי לכהן, ודו"ק.

ועד"ז י"ל גם לפימ"ש הספרי דילפינן מקרא דכתיב וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זובחי הזבח פרט לטריפה, דלא יתכן לילף מינה דכהנים הוזהרו על הטריפות, דהנה כתבו המפ"ו דהך ילפותא אתיא רק למ"ד דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ולכן טריפה שאינה ראויה לאכילה אינו בכלל זובחי הזבח, (עי' רש"ש בחולין שם, שו"ת תורת יקותיאל הנ"ל, וכן בשו"ת בית יצחק הנ"ל), לכן רק בתר דרשא דרבינא דכהנים איצטריך ליה וכו', דרשינן הך דזובחי הזבח למעט טריפה, והיינו דכיון דשמעינן מהך דרבינא דהיתר מליקה אינו מדין עדל"ת, והיינו משום דבמליקה יש בה ב' ל"ת ואין עשה דוחה ב' ל"ת דהרי דין עדל"ת הו"ל דחוויה, וכמ"ד דכללות בסיני ופרטות באוהל מועד, ולפי"ז למדין מקודם מתן תורה וילפינן מוטבוח טבח דבעינן שחיטה ראויה, ובכך שפיר דרשינן מזובחי הזבח למעט טריפה, ודו"ק.

התורה היה עה"פ בפרשתן (דברים טז, יח-יט) שופטים ושוטרים נתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט

כי הנה הצדיקים מתאמצים לדבר טוב על ישראל ולהליץ יושר עליהם, כי רק הם יודעים ומבינים את הנסיונות והקשיים העומדים לפני עדת צאן מרעיתם, ובכוחם להליץ יושר בעדינו, ועלינו מוטל לכבדם ולשמוע בקולם, ואז במידה שאנו מודדין - בה ימדדו לנו שיישמעו דבריהם בפמליא של מעלה, ויצליחו לבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות.

עתה יתבארו היטב סמיכות הפרשיות איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך, מרמז על הנהגת מדה כנגד מדה, שכל איש כשם שהוא נוהג כך הברכה תושפע אליו משמי מעל, ומבאר שאם שופטים ושוטרים תתן לך וגו', שתקבלם על עצמך לירא מהם ולכבדם ולשמוע בקולם, אז ושפטו את העם אפי' תהיו בבחינת עם שמרמז על מדריגה שפלה, גם אז יצליחו פרנסי ומנהיגי ישראל ללמד עליהם זכות ומשפט צדק, יען כי קולם נשמע בדרי מטה ממילא יישמע גם כן קולם בשמי מעל, בבחי' מדה כנגד מדה.

או יאמר עפ"י מה שביארו בספה"ק (ראה תפארת שלמה, ריש פר' ואתחנן; סוכות, ד"ה לולב הגזול; קדושת יו"ט, פר' משפטים ועוד), עצה נפלאה לאדם לבל ילכו התורה והמצוות שמקיים אל הקליפות והחיצונים, על ידי נתינת צדקה קודם עשיית המצוה, וכנרמז בפסוק (תהלים קיט, קכא) עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעושקי, שזהו כוחה של צדקה להגין מעושק ידם, וכבר מצינו בגמ' (ב"ב דף י' ע"א) רבי אלעזר יהיב פרוטה והדר מצלי, שבענוותנותו כי רבה חשש שאינו ראוי לעמוד לפני ה' בתפילה, ושמא תיפול ח"ו תפילתו ביד הקליפות, ועל כן הקדים ובא בעצה זו של נתינת צדקה, להגין ולשמור על תפילתו לבל יעשקוהו זדים.

זה שאמר הכתוב איש כמתנת ידו כברכת ה' וגו', על ידי שמרבין בנתינת צדקה ובגמילות חסדים, על ידי זה שופטים ושוטרים תתן לך וגו', אז יש לו כמו שופטים ושוטרים סביבו להגן עליו מן החיצונים והקליפות שלא יצליחו להגיע אליו לעשוק את זכויותיו, ואף שהוא בחנת עם שהרבה גם לחטוא, והם אורבים לנפשו לעשוק ולהשאירו ריקן וחסר כל, עם כל זה ושפטו את

נעשה דבר בלתי רשותם והסכמתם, כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים (עמוס ג, ז), דהקב"ה אומר מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזרה ומבטלה. וכמו שידוע מרביה"ק הדברי חיים זי"ע ועוד צדיקים.

אולם על כגון זה אמרו חז"ל (סוטה דף ח' ע"ב) במדה שאדם מודד בה מודדין לו, דבזמן שבני ישראל נוהגים כבוד בחכמי התורה אף הקב"ה שומע לדבריהם, ויגזרו אומר ויקם לך. ומכלל הן אתה שומע לאו ח"ו, ולזה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים, דלפי שלא נהגו כבוד בחכמי התורה ולא ידעו דגברא רבה הוא בגדר ספר תורה גם הקב"ה לא הסכים על דבריהם, ולפיכך הגם שחכמי הדור ביקשו רחמים, וכגון ר' צדוק דיתבי ארבעין שנין בתעניתא דלא ליחרב ירושלים (גיטין דף נ"ו ע"א), לא היו דבריהם נשמעים. (וראה עוד שפע חיים רעד"ר ויקרא ח"ב, פר' אחרי, מאמר ז, אות א-ג).

ובפרט לפי מה שהדפיסו זה עתה דברי תורה מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בשיעור חורש"י בפרשתן בשנת תשי"א, דהנה נודע מפי סופרים ומפי ספרים (עי' עמק המלך, תיקוני תשובה פ"ב) שלמעלה ישנם שלשה בתי דינים, האחד בית דין של מלאכים קדושים, השני בית דין של צדיקים שחיו בעוה"ז ונסתלקו ממנו, שיש להם פמליא של מעלה בפני עצמה ויושבים לדון את כל הבא לפניהם, השלישי בית דין של צדיקים אשר הם עדיין חיים בעלמא הדין, שהרי אין לך דור שאין בו ל"ו צדיקים (סוכה דף מ"ה ע"ב), ובכל דבר ודבר הקב"ה מגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ועל פיהם ישק כל דבר, כמו שנאמר (שמואל-ב כג, ג) צדיק מושל יראת אלוקים, ודרשו חז"ל מי מושל בי צדיק, שאני גוזר גזירה ומבטלה, וכפי שמצינו באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, יז) וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. צדיקי הדור הללו שהם עדיין בחיים חיותם, המה יודעים ומכירים בתגבורת היצר הרע, והם מלמדים זכות על בני א"ל חי ומוציאים את דינם לאורה, יעו"ש מה שביאר בזה לדרכו בקודש.

מכל הדברים האלה נלמד התוצאות החמורות של ביזוי תלמידי חכמים או שלא לשמוע בקולם,

תבדיל לך וגו' תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך אשר ינחילך ה' אלוקיך והיה לנוס שמה כל רוצח. ובמסורה ג"פ תכין, חדא הכא, ואידך (תהלים י, יז) תכין לבם תקשיב אזנך, ואידך (שם סה, י) תכין דגנם.

יש לבאר עפ"י מ"ש בבני יששכר (מאמרי תשרי מאמר ד' דרוש י"ג) בשם החיד"א בספרו כסא דוד (דרוש ט', דף לח, ועיין מדבר קדמות מערכת ת, סל' יח) דהא דאמרו בגמ' (יומא דף פ"ו ע"א) דרבי ישמעאל דרש ד' חילוקי כפרה הם והיינו דעל עבירת ל"ת צריך יסורין למרק החטא, מ"מ מי שעוסק בתורה יכופר לו גם בלא יסורין כלל עי"ש, וכתב הבני יששכר דאף שאין ראייה לדבר מ"מ כיון שפסק הכי רב מובהק פסקינן כוותיה בב"ד של מעלה, יעו"ש.

וכבר הביאו כמה מקורות לענין זה בדברי חז"ל, עיין בספרי ובילקוט (פר' האזינו) עה"פ יערוף כמטר לקחי וגו' כשעירים עלי דשא וגו', ד"א יערוף רבי אלעזר בנו של ריה"ג אומר אין יערוף אלא לשון הריגה שנאמר וערפו שם את העגלה מה עגלה מכפרת על שפיכות דמים כך דברי תורה מכפרין על שפיכות דמים. כשעירים עלי דשא מה שעירים הללו באים על חטאות ומכפרים כך דברי תורה מכפרין על עבירות.

וכ"ק אאמו"ר זיע"א היה מסמיך לזה דברי הירושלמי (ראש השנה פ"ד פ"ח) כיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם, עי"ש. וכן אחז"ל (ברכות טז, א) למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב כנחלים נטיו כנגות עלי נהר כאהלים נטע ה', לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות, והיינו שכשם שהאדם בעצם ירידתו לנהר פרוחה טומאתו ונטהר, כן הוא על ידי עסק התורה"ק שמזכך ומטהר את החוטא ועל ידה נסלח לו על כל חטאיו.

והנה אמרו חז"ל (ברכות ה, א) אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר (תהלים ד, ה) רגזו ואל תחטאו, אם נצחו מוטב, ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם וכו', ובצל"ח שם

העם משפט צדק, שמשפטו נקבע לפי מעשי הצדקה והחסד שלו, וכיון שהרבה בצדקה יש לו שמירה מכוחות הסט"א למען תחיה אתה וירשת את הארץ וגו', שהכל נשאר ברשותו, ומסגל לעצמו זכויות עד שיזכה להתקרב שוב להבוכ"ע, ויושפעו עליו שמים מעל.

יום שב"ק א' ר"ח אלול

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הגה"צ רבי משה יהודה דוב היילפרין שליט"א רב דק"ק בית שמואל גולדערס גרין.

בעליות נתכבדו, כהן - הבחור הבר מצוה יצחק מרדכי נ"י בן הר"ר דוב אריה כהן מפעיה"ק (ב"ר אברהם מיוניאן סיטי, וחתן להבחל"ח הרב שלום אליהו צבי זילבר ז"ל), לוי - החתן נתן סג"ל נ"י, שלישי - הרה"צ רבי יצחק שלום שיינפלד שליט"א האדמו"ר מקאסאן ירושלים, רביעי - הגה"צ רבי משה יהודה דוב היילפרין שליט"א, חמישי - הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה פעיה"ק, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך לרגל הולדת הבת להרה"ח ר' מאיר גוטמן מפעיה"ק (ב"ר ברוך מב"ב, וח"ר אלכסנדר בלומנטל מפעיה"ק), להר"ר יקותיאל יהודה שטייגר מקרית צאנז טבריה (בהג"ר יעקב יוסף מירושלים, וחהג"ר אלעזר שימון מפעיה"ק), להרב שלום עוזר רבינוביץ מירושלים (חה"ר בנימין אוורובך מפעיה"ק), ולהר"ר חיים רייך מפעיה"ק (בהג"ר יעקב מרדכי מב"ב, וחה"ר אריה ליבוש רייך מפעיה"ק)], שביעי - הגה"ח רבי יואל נחום מאשינסקי שליט"א רא"כ מנחם ציון בירושלים, הרה"ג רבי מרדכי שטרן שליט"א דומו"צ בב"ד זכרון מאיר, החתן מורנו אברהם צבי שמרלר נ"י החתן מאיר מאשינסקי נ"י, החתן החבר ישראל נ"י בן הרה"ח ר' אלימלך טאובר מפעיה"ק, החתן צבי נחום נ"י בן הר"ר בעלז מפעיה"ק, החתן מנחם מנדל נ"י בן הרה"ח ר' גד גרשון מקרית הבעש"ט פ"ת, הרה"ח ר' חיים דרובינר מנתניה, הרה"ח ר' דוב בעריש בעלז מפעיה"ק, הגבאי הרה"ח ר' שלמה צבי טויב מפעיה"ק, הבחור הבר מצוה אלכסנדר נ"י בן המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר הי"ו, אחרון - הרה"ג רבי צבי מאיר אינטרטור שליט"א מרבני אנ"ש בירושלים, מפטיר - החתן מורנו ברוך יהושע העשיל נ"י בן הרב מנחם מענדל ארנברג מפעיה"ק, הגבה - הרה"ח ר' חיים מנדל קליין מירושלים, גלילה - הרה"ח ר' גד גרשון מקרית הבעש"ט פ"ת.

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הגבאי הרה"ח ר' שלמה צבי טויב מפעיה"ק.

התורה בסעודתא דעתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (דברים יט, ב-ג) שלוש ערים

לבקשו למנות עליהם מלך, והאריכו הרבה בזה ראשונים גם אחרונים.

וי"ל בהקדם דיש לדקדק במה שנאמר (שמ"א ח, ה-ו) ויאמרו אליו וגו' עתה שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים, וירע הדבר בעיני שמואל כאשר אמרו תנה לנו מלך לשפטנו וגו', דמשמע דהפגם היה במה שאמרו תנה לנו מלך לשפטנו, והדבר תמוה מה היה רע בכך הלא שאלו כהוגן, ויותר מזה הק' ביט"ל בפרשתן דהלא מצינו בדוד (שמ"ב ח, טו) ויהי דוד עושה משפט וגו', וכן בשלמה בראשית ממלכתו (מלכים א ג, טז) אז תבואנה שתי נשים וגו', עד כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשות משפט וגו', ובתהלים (עב, א ב) משפטיך למלך תן וגו' ידין עמך בצדק וענייך במשפט, ועל מלך המשיח אשר אנו מייחלים יום בואו במהרה בימינו נאמר (ישעיה יא, א-ד) ויצא חוטר מגזע ישי וגו' ושפט בצדק דלים, הרי מצינו משפטים שהמלך שופט, וא"כ יפה אמרו במה שביקשו מלך לשפטם.

ואפ"ל בהקדם מש"כ בבעה"ט דהסמיך הכתוב (דברים יז, יג) וכל העם ישמעו ויראו, לאשימה עלי מלך, "שכן כתיב במלך כל איש אשר ימרה את פיך (יהושע א, יח). ויש לפרש דרצ"ל דענין מינוי מלך בישראל הוא דהואיל דיש להזהר עד למאוד במורא מלכות, ודרשו חז"ל שתהא אימתו עליך, ונודע מש"כ הרמ"א בריש שו"ע או"ח מדברי הרמב"ם במו"נ, שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשייבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך, כש"כ כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמ"ש אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' (ירמיה כג, כד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד. עכ"ל, וי"ל דזה עצמו היה תכלית מינוי המלך בבנ"י, כדי להתבונן וללמוד ממורא מלך בו"ד על יראת ה' מלך מלכי המלכים.

ציין לדברי הרמב"ם (פכ"ב מאיס"ב הכ"א) שכתב, יתירה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר אילת אהבים וגו' באהבתה תשגה תמיד, עכ"ל. הרי שרק כאשר הלב פנוי ממחשבת תורה נכשל בהרהורי עבירה, וז"ש שאם לא נצחו ונכשל בראות העין, העצה הוא שיעסוק בתורה שנא' אמרו בלבבכם, והכוונה דלא סגי ללמוד מן השפה ולחוץ אלא יעסוק בעומק העיון שעז"א אמרו בלבבכם פי' אמירה שיאמר דברי תורה יהיה בלבבכם, ואז יהא לבו מלא במחשבות של תורה ושוב לא יבא להרהר בעבירה ולא יהיה הלב חומד, עי"ש.

ויש להוסיף ולבאר מ"ש אמרו בלבבכם על לימוד התורה, דהוא ע"ד אמז"ל (מד"ר בראשית פס"ח ס"ח) הרשעים ברשות לבן אבל הצדיקים לבן ברשותן, עי"ש, ועז"א אמרו בלבבכם שתתעסקו בדברי תורה כדי שיהא בחי' ללבבכם, כלומר שיהא הלב ברשותכם ולא שתהיו אתם נמשכים אחרי הלב, והבן, עכ"פ שמעינן דעסק התורה מכונה בשם אמרו בלבבכם, וכפשטות הכתוב (דברים ו, ז) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, ושונתם לבניך ודברת בם וגו'.

וי"ל דע"ז רמז המסורה, תכין לך הדרך, דרך רומז לתשובה, ע"ד 'זדרך תשובה הורית' (וראה מאור ושמשי, פר' תשא, עה"פ ועתה אם מצאתי חן וגו'), ומדרכי התשובה שיתענה האדם ויסגף עצמו לכפר על כל מעלליו, ברם ישנו עוד עצה לאדם, והוא תכין לבם תקשיב אזנך לבם' שיעסקו בתורה, עי"ז שוב לא יצטרך לסיגופים ותעניות למרק חטאיו, כי גם כאשר תכין דגנם לאכול לשובע נפשו די צרכו לחיזוק לבבו יתכפר לו חטא ועון, כי כח התורה מחדש ומזכך את האדם לנקות אותו מכל עוונותיו ופשעיו.

בתוה"ק בפרשתן (דברים יז, יד-טו) כי תבוא אל הארץ וגו' ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי, שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלוקיך בו וגו'. וכבר נתחבטו הראשונים לבאר דא"כ על מה הרע הדבר בעיני שמואל כאשר באו

לדבר אל הדיינים לא תטה משפט וגו'. כן צריך לבאר מדוע נקט דייקא אותם ג' דברים 'לא תטה משפט', 'לא תכיר פנים', 'ולא תקח שוחד'.

לעיל בסוף פרשת ראה (דברים טז, טז-יז) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלוֹקִיךָ במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות ולא יראה את פני ה' ריקם, איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוֹקִיךָ אשר נתן לך, וסמיך ליה שופטים ושוטרים, וצ"ב השייכות והסמיכות.

המשורר האלוֹקִי נעים זמירות ישראל דוד מלכא משיחא (תהלים פא, ד) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוֹקִי יעקב, ויל"ד כפל לשונו כי חק לישראל, משפט לאלוֹקִי יעקב. ובייטב פנים (אבני זכרון לראש השנה, אות ז) כתב דכאן רמז למה שנהגו לתקוע בשופר כל חודש אלול, והוא ממ"ש תקעו בחודש שופר, הינו בכל החודש הזה, יעו"ש.

נודע מ"ש הטור (או"ח, ריש סי' תקפא) בשם פרקי דר"א (פרק מז) בטעם תקנה זו, וז"ל, תניא בפרקי דרבי אליעזר בראש חודש אלול אמר הקדוש ברוך הוא למשה עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, והקדוש ברוך הוא נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מז, ו) עלה אלקים בתרועה, לכן התקינו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, וכדי לערבב השטן, עכ"ל הטור. וכבר עמדו בזה להבין סיבת הדבר, דמה היה צורך בתקנה זו לדורות עולם, אם כל עיקר טעמו רק להציל דור המדבר ממכשול נוסף.

עוד אמר המשורר האלוֹקִי (תהלים כט, טז) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי חודש תשרי, מאמר ג' אות ו') הביא מה דאיתא במדרש (ויק"ר כט, ג) אמר ר' יאשיה וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, כמה חצוצרות יש להם כמה סלופנים יש להם כמה בוקינים יש להם ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם

ושמחתי ששו"ר ברב טוב בפרשתן, שכתב ואמרת אשימה עלי מלך שום תשים עליך מלך ודרשו חז"ל שתהא אימתו עליך, דהכוונה כי ממנו תלמוד לעמוד באהבה ופחד ויראה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. וזה שמסיים (דברים יז יט) למען ילמד, קרי ביה ילמד ליראה את ה' אלקיו וכו' עי"ש, הרי דתכלית מינוי המלך הוא כדי שעל ידו יבואו בני"י לידי מורא שמים, כי יתבוננו דאם במלך בו"ד מתייראים ומתפחדים כש"כ וק"ו כמה יש לפחד ולירא ממלך מלכי המלכים הקב"ה.

וי"ל דעל כן כאשר אמרו בני"י לשמואל שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים, הרע בעיניו מאוד, דאמנם אם היו מבקשים למנות להם מלך כדי להמחיש להם יראת השם שעי"ז תתעורר בהם פחד ה' ויראתו, היה הדבר ראוי ונכון, אולם כאשר בקשו רק מלך לשפטם ככל הגוים בכך החטיאו את העיקר, וז"ש וירע הדבר בעיני שמואל כאשר אמרו תנה לנו מלך לשפטנו וגו', והבן.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הרה"ח ר' יוסף שפירא מלונדון, לוי - הרה"ג ר' פנחס שמעון סג"ל מביתר מח"ס שימה בפיהם, שלישי - הרה"ח ר' יצחק אהרן ברבר מפעיה"ק, גלילה - הרב בנש"ק אברהם אליעזר ליבער רוזנבוים מלונדון. בזמירות בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרב מנחם מענדל ארנברג מפעיה"ק, דרוור יקרא - הרה"ג ר' אברהם שמעון מאשינסקי ר"מ בישיבה"ק לצעירים בב"ב, שבת היום - הרה"ח ר' אברהם דוב כהן מפעיה"ק.

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (דברים טז, יח-כ) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלוֹקִיךָ נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שוחד כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, צדק צדק תרדוף למען תחיה אתה וזרעך וגו'. ויל"ד במשמעות הכתובים דמתחילה ציוה על חובת הכלל למנות שופטים ושוטרים על ישראל, וכמובן שצריכים להיות ראויים וצדיקים כדי שישפטו את העם משפט צדק. ולאחמ"כ שינה ויצא מן הענין והתחיל

בפועל כל המצוות הכתובות בתורה, ובד בבד אף יתרחק מכל העבירות המרחיקות את בוראו ומחשיכות את עיניו שלא יראה ולא ירגיש באור ה', אלא אדרבה ישתדל תמיד רק לקיים תורה ומצוות, על ידי זה יקיים (דברים י, כ) ובו תדבק, ולא יוכל להסיח דעתו כלל וכלל ממציאיותו ית'.

הוי אומר, דווקא אם יחסיר האדם מאחד ממצוות התורה, או יעבור אפ' על אחת ממצוות הלא תעשה שבתורה, הרי אז עודנו עומד מרחוק קצת, ולא יוכל להשיג בשלימות האמונה בבורא עולם, כי בהעדר ממנו אחת ממצוות עשה, הרי נחסר לו פרט אחד במצוות אנכי ה' אלוקיך שכולל בתוכו כל מצוות עשה, ועד"ז גם במצוות לא תעשה.

על כן חובת השתדלות האדם לקיים תורה ומצוות יותר ויותר בלי להחסיר כל פרט ופרט, כי דייקא האדם העשוי מגשם וחומר שיש בו כדי להרחיק את נשמתו ממקורה, ולהובילו אל שאול תחתית, ומסוגל להגיע רחוק רחוק מלהכיר מציאות הבורא. על כן אין לו עצה אחרת רק לידבק בתורה ולקיים האמור בה, ורק כך יוכל להשיג מטרתו העיקרית להכיר את מי שאמר והיה העולם לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו.

- המאמין בהשגחתו ית' בכל רגע אינו מבדיל בין נס לטבע -

מעתה יתבונן האדם על עצמו ויעשה חשבון נפשו היכן הוא עומד ומה מצבו בעולמו, ואיני מתיימר לדבר ולהוכיח לאחרים, והלוואי ואתקן עצמי אפ' אחד מיני אלף שלא אבוש ולא אכלם לעוה"ב, אך הבה ונחשב יחד חשבוננו של עולם, כמה חיסרנו מן המצוות בשנות חיינו עלי אדמות, וכמה עברנו על כל השב ואל תעשה שבתורה, ועוד כהנה וכהנה, אשר כל זה מוכיח בעצם עד כמה עדיין הדרך ארוכה לתקן בקרבנו ולחזק שורש האמונה ביחוד ה' ומציאותו ית"ש. וגם מה שאנו מלהגים בפנינו מפעם לפעם כי אנו מאמינים בני מאמינים, וחוזרים ומשננים יום ביומו הי"ג אני מאמין אחר התפילה, כל זה אינו נכון באמת לאמיתה, כי הרי כשחסר בידינו אחת ממצוות התורה לא נוכל להשיג האמונה בשלימות.

אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, עכ"ד המדרש. ועמד בזה דמדרש זה חסום וסתום דמה תשובה השיב בזה שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, על מה ששאל וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, יעו"ש לדרכו בקודש.

- העובר על מצוות התורה חסרה בו ג"כ האמונה בהשי"ת -

הנראה בביאור הענין, עפ"י מה שמצינו בחז"ל (מכות דף כ"ד ע"א) בהא דתרי"ג מצוות ניתנו לישראל, ובא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב, ד). וכבר ביארו המפורשים דאין הכוונה שעל ידי מצות האמונה נחשב לו לאדם כאילו קיים התורה, כי ברור ומוסכם שצריך לקיים כל מצוה ומצוה בפרטיות, ואדרבה הלא מצינו שהאומר על מצוה אחת שאינה מה"ת הרי זה מין, ועוד איתא מרבינו יונה (ראה שערי תשובה שער ג, קמג) דהעובר על אחד מכל מצוות התורה נקרא מומר עיי"ש. אלא דיסוד הענין ביאר במהרש"א (מכות שם, חידושי אגדות ד"ה שבא) דאותם ב' דברות ראשונים המדברים באמונה דהיינו אנכי ה' אלוקיך, וכן לא יהיה לך אלהים אחרים, שניהם כוללים בתוכם כל תרי"ג מצוות, דאנכי כולל בתוכו כל מצוות עשה, ולא יהיה וגו' כולל כל מצוות לא תעשה, יעו"ש.

כדי להבין את משמעות הדברים, ניתן לראות זאת באריכות בספרן של צדיקים, ובראשם דברי קדשו של רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק בספרו הק' נועם אלימלך (פר' יתרו) עה"פ בריש עשרת הדברות (שמות כ, א-ב) וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלוקיך, וזה לשון קדשו, 'דהנה על ידי התורה אדם בא לידי דביקות, וזהו את כל הדברים לאמר אנכי ה' הוא הדביקות ואמונה, עכל"ק.

והיינו שהיעד והמטרה העיקרית בקיום כל התורה והמצוות הוא להשיג אור האמונה, ולהכיר את מי שאמר והיה העולם, וכך לזכות לדביקות אלוקות. שעל ידי שיקיים תורה ומצוות כראוי יזכה האדם להיות עבד נאמן לה' ולתורתו מתוך ידיעה אמיתית ומוחשית כי הוא אחד יחיד ומיוחד ומבלעדיו אין כלום. רק אחר שהאדם ידבק בתורת ה' ויקיים

ומאיר לעולם כולו וליושביו, וכמו כן יודה להקב"ה על כל נשימה ונשימה שזוכה לנשום בכוחות עצמו, וכדדרשו חז"ל (דב"ר ב, לו) בפסוק (תהלים קנ"ו) כל הנשמה תהלל י"ה, על כל נשימה ונשימה תהלל י"ה, ועוד כהנה וכהנה, שאין האדם שם על לב כמה טובות מעניק לו השי"ת בכל עת ובכל שעה.

כן איתא בספה"ק נועם אלימלך (פרשת וירא, ד"ה א"י ותצחק שרה) דזה היה נחשב לשרה אימנו פגם על מה שנתפעלה כל כך מהנס שנתבשרה שתלד בן לעת זקנותה, יעו"ש, ואין לנו השגה בדברים רמים אלו, אולם עכ"פ יש לנו לדעת ולהבין כי המאמין באמת בהשי"ת אין אצלו כל נפק"מ וחילוק בין ענייני נס לענין טבעי.

כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע (דרשות חורש"י תשמ"ב, פר' נח, אות ד) המשיל הדבר למה הדבר דומה, לאדם שנוסע בדרכו, ובאמצע הדרך מסבב את עגלתו ונוסע לצד אחר, הרי ברור לכל שפעולה זו אינה נחשבת נס ופלא, כי מי שהנהיגו לצד זה מנהיגו עכשיו לצד אחר. כן הקב"ה מנהיג כרצונו את השמש ואת כל הבריאה לצד זה או לצד אחר, וכשיחפוץ שהשמש תלך אחורנית, תעשה השמש כדבר ה'. אצל הקב"ה אין שום הבדל בין מאורע אחד למשנהו, לומר שזהו דרך הטבע וזה אות ומופת, כי לגביו הכל אחד והוא מנהיג את העולם כרצונו, וכל הבריאה מתחדשת ברצונו תמידין כסדרן.

כזאת ראינו אצל צדיקים שע"י האמונה הפשוטה שיד ה' בכל, זכו לבצע פעולות למעלה מן הטבע, הרה"ק מקאמארנא זי"ע מביא בכתביו (נוצר חסד, פ"ו אהבה אות ח; היכל הברכה, דברים א, כב; וראה דגל מחנה אפרים, פרשת וישלח עה"פ ויאמר אלקי אבי), מעשה שהיה אצל הבעש"ט הק' זי"ע, כשהיה צריך לעבור את הנהר דניעסטער [שהוא נהר גדול מאד בסביבות העיר קיוב] הוציא את החגורה ופרש אותה על המים, נעמד עליה וכך עבר עד לקצה השני של הנהר. כששאל אותו אחד מתלמידיו, אם עשה זאת על ידי כוונות בשמות הקדושים, ענה: חס ושלום, רק מתוך אמונה פשוטה בהשי"ת.

פוק חזי מאן גברא רבה, הרה"ק מקאמארנא,

זאת כי האמונה האמיתית והשלימה היא לא רק לדעת כי יש אלקים בעולם, כי ישנם הרבה שידועים ללהג בפיהם ולחזור ולשנן כי יש בורא ומנהיג לבירה וכו', ועוד כהנה וכהנה, אך כשמגיעים לשעת מעשה, לדוגמא כשארע תופעה החורגת מגדרי הטבע ומשונה מסדר טבע העולם, הרי המה מתפעלים ומפליאים את גודל הנס. ומציאות זו הוא היפך מהאמונה השלימה, כי אדם שמאמין שכל פרט וכל תנועה קטנה שבעולם מגדול ועד קטן בשמים ובארץ בימים וכל תהומות, הכל מתנהל ביד ה', מה לו להתפעל מנס יותר מהרגיל, הלא כמו שמוכן מאליו שהשי"ת מסדר הבריאה ובטובו מחדש בכל יום תמיד, ובכוחו יוצאת השמש בגבורתו בצד מזרח ושוקעת במערב לקראת הערב, כך יוכל השי"ת לשנות סדרי וגדרי העולם ומי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק (תענית דף כ"ה ע"א). עצם העובדא שהאדם מחלק במחשבתו ויש בו כדי להתפעל בנס יותר ממה שאירע ברגיל, זה גופא מוכיח על איזה חסרון באמונה.

משמעות הדברים, דהצורך הוא לחיות עם האמונה יום יום, שעה שעה, בלי כל היסח הדעת, מתוך ידיעה אמיתית שכל מה שיארע לי מטוב ועד להיפך, הכל הוא מאתו ית"ש, ואינו תלוי בשום בריה ובשום יצור נוצר. הן מה שמתנהל בסדר קבוע, והן מה שחורג מקביעות סדר העולם, וכמו שפי' רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (אגרא דכלה, בפרשתן) הפסוק (דברים יח, יג) תמים תהיה עם הוי"ה אלוקיך, שהחיוב להיות בתמימות לדעת כי הכל מאת ה', הן אם הוא מדת הוי"ה שהוא הנהגה עליונה למעלה מדרך הטבע, והן מדת אלוקים, כידוע מספה"ק (רמב"ן, פר' בראשית; ראשית חכמה, שער האהבה, פרק ז) דאלוקים בגימטריא הטב"ע, שבכל מצב צריך להתנהג בתמימות בלי כל חילוק ופילוג בין שני הבחי', יעו"ש בדבה"ק.

- צדיקים פעלו גדולות בכח האמונה -

מעתיק ידע האדם, דכשם שמודה על הניסים המתרחשים מידי פעם שכולם רואים ומבינים שזה רק יד ה', על זה הדרך יודה להשי"ת על טובו וחסדו בכל בוקר שמוציא חמה ממקומה,

אפילו פרוטה אחת, ולשאלת התלמיד איך יכול להיות רגוע ושלו ללא שום דאגה, ענה לו שגם השי"ת יודע שהגוי דופק על הדלת ושהוא צריך לשלם היום את המעות, ובוודאי כבר הכין לו ממון לשלם לפריץ.

בעל-הבית התיישב לאכול את ארוחתו ברוגע ובשלווה, וכשהגיע הגוי לפנות ערב בפעם השלישית ודפק בכח גדול על הדלת עד שכמעט נשברה, שאל התלמיד את מארחו מדוע אינו הולך אל הפריץ, והוא אמר שישלים את עיסוקיו ואחר כך ילך. לאחר זמן יצא בעל-הבית מפתח ביתו בפנים שלוות ושמחות בלי צל של דאגה, וכששאלו התלמיד אם יש לו מעות, ענה שעדיין אין לו כלום, אבל לא צריך לדאוג בשבילו כי השי"ת בוודאי כבר הזמין לו מעות.

התלמיד השתוקק לדעת מה יקרה בסופו של דבר, ולכן הביט מבעד לחלון ועקב אחר מארחו שהלך בבטחה לבית הפריץ. לפתע ראה עגלה נוסעת ונעצרת ליד מארחו, והאיש הנוסע בה נעמד לדבר עמו למשך זמן מה, והיה נראה שמארחו מסרב למה ששמע מהיושב על העגלה וממשיך לדרכו. לאחר כמה רגעים ראה את העגלה מסתובבת וממהרת לנסוע שוב אל מארחו, והאיש שישב על העגלה הוציא מעות ונתן למארחו והמשיך לדרכו.

לאחר זמן חזר המארח הביתה, ואמר שבעזרת ה' וברוב חסדיו בא הכל על מכונו, ולשאלת התלמיד מאין היה לו מעות, סיפר היהודי את כל סדר הדברים. באותה עגלה ישבו אנשים שרצו לקנות אצלו סחורה, אולם רצו לתת סכום קטן ממה שהוא רצה על הסחורה, וכיון שידע שהסכום שהם מציעים אינו מספיק לפריץ, לא הסכים להצעתם, והיה בטוח שהשי"ת בוודאי יזמין לו את כל המעות הנצרכות לו. רק בסופו של דבר, כשחזרו אליו והסכימו לשלם את כל הכסף, מכר להם את הסחורה, וכך עלה בידו לשלם לפריץ. התבונן אותו התלמיד והבין עד היכן כוחה של אמונה ובטחון.

- חובת ההשתדלות לפי דרגת האמונה -

טוב לספר ולחזור על סיפור זה, שמא יתעורר אפילו יהודי אחד למידת הבטחון. ועל האדם

שמעיד על אמיתות העובדא. הבעש"ט הק' הלך בדרך תמים וידע דמי שאמר לספינה שתפליג בנהר, יאמר לחגורה שתפליג, ואם הקב"ה חפץ שישאר בחיים, אין שום הבדל אם יעבור את הנהר עם ספינה או עם מטפחת, כי הכל בידי שמים. אדם צריך לעשות רק פעולה קטנה מתוך אמונה אמיתית והכרה ביכולתו של השי"ת, וכבר יזכה על ידה לישועת ה', ואצל הבעש"ט הק' נחשב לעשייה מה שפרש את החגורה על מי הנהר מתוך אמונה תמה ושלמה. כן ידועים הרבה ענינים כאלו מצדיקים, והצד השווה שבהן הוא הלימוד שבכח אמונה פשוטה יכולים לפעול גדולות ונצורות.

- עד היכן כוחה של בטחון -

ובדברות קדשו שם (אות י') עורר עוד מרן אאדמו"ר זי"ע, דעד היכן כח מדת הבטחון של האדם בהשי"ת, נוכל ללמוד מהעובדא המובא בספרים, בתלמיד אחד שבא לפני רבו לבקשו שילמד אותו עד היכן מידת הבטחון. שלח אותו רבו אל אדם אחד, באומרו שאצל אדם זה יוכל ללמוד היטב את מידת הבטחון. הלך התלמיד לביתו של אותו אדם, וביקש ממנו לשהות אצלו כמה ימים, והלה נענה לבקשתו. באחד הימים ראה התלמיד גוי אחד מתקרב אל הבית, דופק על הדלת ומסתלק והולך לו. שאל התלמיד את בעל-הבית לפשר הדבר, וענה לו שהיום הגיע המועד שצריך לשלם לפריץ את דמי השכירות על הבית מזיגה, והסדר הוא שהגוי בא להזכיר שלש פעמים בו ביום, בבוקר בצהריים ולפנות ערב, ואם אינו משלם את דמי השכירות עד הערב, יכול הפריץ לקחת אותו ואת כל בני ביתו לאסור אותם בבית האסורים.

בראות התלמיד שהלה אינו מתייחס כלל אל דפיקתו של הגוי אלא מכין עצמו ללכת להתפלל, הבין שבוודאי יש לו כבר את כל הכסף מוכן ולכן איננו דואג. כשחזר מבית התפילה הגיע הגוי בשנית, דפק על הדלת בחזקה והלך לו. שאל התלמיד את היהודי למה אינו הולך לשלם את דמי השכירות, והוא ענה שאין שום סיבה למהר לשלם כבר עכשיו. הוסיף התלמיד לשאול אם הכסף כבר מוכן אצלו, וענה שעדיין אין בידו

שבת, עד שהרבנית בקשה ממנו שישתדל להשיג לכל הפחות קצת קמח, שתוכל לאפות חלות לכבוד שבת. כשראה הבעש"ט שהשעה דוחקת, יצא החוצה, ניגש לבית שכינו העשיר, נגע בקצה צפרנו בחלון הבית ותיכף פנה והלך לדרכו.

יצא העשיר מביתו ורץ אחרי הבעש"ט לשאלו למבוקשו. ענה לו הבעש"ט, שהוא זקוק למעט קמח לאפיית חלות לשבת. תמה הגביר ושאל מדוע דפק כל כך חזק על חלון ביתו שכמעט נשבר. ענה לו הבעש"ט, שהוא לא דפק כלל על החלון אלא נגע נגיעה קטנה, רק משמים גרמו שישמע את הקולות כדי שיסייע לו. נתן לו העשיר את כל צרכי שבת בהרחבה, וביקש מהבעש"ט שיסביר לו דאם הוא אכן מאמין בה' למה נגע בכלל בחלונו, ואם בטחוננו לא חזק ולכן עשה פעולה, למה לא ביקש ממנו בפה מלא.

השיב לו הבעש"ט כלל גדול, שכל אדם צריך לעשות פעולה מסויימת, ועל ידי פעולה זו הוא מתברך וזוכה לפרנסה, כמו שכתוב (דברים טו, יח) וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה. אלא שאופן הפעולה אינה שוה אצל כולם, כי כל אדם צריך לעשות פעולה לפי מדת בטחוננו ואמונתו בבוכ"ע, על דרך שכתב הרמב"ם במורה נבוכים (חלק ג, פרק נא) שהשגחה סיבת הדביקות, וכל אדם זוכה להשגחה מלמעלה לפי מדת דביקותו בהשי"ת. סיים הבעש"ט הק', לי היה מספיק בעשיית פעולה קטנה זו, לנגוע בחלון ביתך, כדי שיהיה לברכה על מה לחול. (וראה אריכות בזה בדרשות חורש"י תשמ"ב, פר' בשלח, אות י).

- עיקר העבודה לגלות ההסתרה ולא לתלות הצלחה וכו' בריבוי ההשתדלות כי אם ברצון ה' -
כל זאת ארע אחר חטא אדם הראשון אחר שנתפס לנחש הקדמוני ונתגרש מגן עדן, מאז ועד עתה נתהווה אותה הסתרה, שאין רואים בעליל השגחתו ית' בכל רגע ורגע, והכל נדמה כטבע ומקרה, ועל כן נגזר אז (בראשית ג, יט) בזעת אפך תאכל לחם, שכפי ריבוי ההשתדלות כך יאכל וישבע, וזאת ההסתרה קיימת עד עת התיקון השלם, בו יקויים (יחזקאל לח, כג) והתגדלתי והתקדשתי לעיני העמים.
אם יתחזק האדם במדת האמונה, וישנן

לשנן זאת לעצמו תמידין כסדרן, ויחיה תמיד עם מאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיח, ו) ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם וגו', דכאשר ה' לי, אם כן אין לי מה לירא ולפחד, כי הלא אני מסור בידיו של הקב"ה, והוא ישלח לי כל צרכי מרישא ועד סיפא, די מחסורי אשר יחסר לי, וכך יסור מעל לבו כל דאגה, הן דאגת הפרנסה, והן דאגה בענייני חולי ורפואה וכיוצ"ב, כי ישנו בורא ומנהיג שברא ומשגיח על כל פרט ופרט בהשגחה פרטית. גם על ציפור כשהצייד מפנה אליה קשתו וברצונו לצודה לרשתו, אף על זה אמרו חז"ל (ירושלמי שביעית דף כ"ה ע"ב; הובא בע"ז דף ט"ז ע"ב, תוד"ה דימוס) שזאת מכריזין משמים אם תפול לידו או לא, ואם פסקו שלא תיפול, לא יועיל ביד הצייד מאומה לצודה ולתופסה, וממילא אין כל מקום לפחד ודאגה.

אמנם כן שישנה חובת השתדלות מצד האדם לקיים מה שנאמר (דברים טו, יח) וברכך בכל אשר תעשה, אך זה רק כיום בעולם הטבע, שההשגחה העליונה מוסתרת, והכל נראה כדרכו וטבעו של עולם, ובהתאם לכך חייב להיות גם הנהגת השפע שבא באופן טבעי, על ידי שהאדם עמל לפרנסתו. אך לעתיד שיקויים (ישעי' מ, ה) ונגלה כבוד ה' שכולם ידעו ויכירו כי ה' הוא עושה הכל, וגם ההנהגה הפשוטה ביותר יהיה נגלה לכל שאין כאן דבר טבעי, רק מעשי ידיו להתפאר, או אז יבוא השפע גם באופן זה בלי אותה צורה טבעית ופשוטה דהיינו באמצעות השתדלות ומעשה.

ואיתא בספה"ק כי כיום חובת ההשתדלות הוא לכל אחד כפי דרגתו באמונה, דאם אחד הוא מאמין יותר ומשתדל להעמיק בידיעה ובהכרה שגם כל הטבע שבעולם הוא מעשי ידי ה', ולא דבר הבא מאליו, הרי שהוא אינו צריך להרבות ולהתאמץ בריבוי השתדלות, ומי שהוא מופלג ממש באמונה אשר אינו מסיח דעתו כלל מאמונתו ית"ש אף לא לרגע קט, הרי שהוא די לו שיעשה מעט ממש זעיר דזעיר, וכנודע העובדא בזה מהבעש"ט הק' זי"ע (עי' דברי יחזקאל, פרשת וישב, ד"ה מד"ר) שבפעם בערב שבת היה מחסור גדול בביתו [כידוע שלפני התגלותו חי בדחוקות גדולה], ולא היה לו מאומה להכנת צרכי ומאכלי

אצל כל אחד ואחד, וא"כ היאך ישיג האדם היעד העיקרי להשיג אמונת ה' אם יחסרו כל אותם מצוות. על כן העצה הוא לעסוק בתורה בבחי' (תהלים מ, ט) לעשות רצונך אלקי חפצתי, שעוסק בתורה העוסקת בכל אותם מצוות שאין בידו לקיימם, וכבר אמרו חז"ל (מנחות דף ק"י ע"א) העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וממילא יעלה לו לאדם כאילו קיים אותם המצוות, ובכך יזכה לבוא לתכלית שלימות קיום תרי"ג מצוות התורה, ולהשיג אמונה בהשי"ת בשלימות.

זה שסיים הכתוב ושפטו את העם משפט צדק, היינו שגם כשאי אפשר להזהר בכל שעריך וכו', עכ"ז ושפטו את העם משפט צדק המכוון על תורה, כדדרשו חז"ל (חולין דף פ"ט ע"א) עה"פ (תהלים נח, ב) האמנם אלם צדק תדברון וגו' מה אומנתו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאלם יכול אף לדברי תורה כן ת"ל צדק תדברון, והיינו שעל ידי עסק התורה נעשה האדם דבוק להשי"ת, כי קוב"ה ואורייתא וישראל חד (זוה"ק פר' אמור, ח"ג, דף ע"ג ע"א), וממילא יכול לזכות להשגת האמונה בשלימות.

על זה מזהיר הכתוב לא תטה משפט, לא תכיר פנים, ולא תקח שוחד, כי השוחד יעור עיני חכמים, שהם עניינים שהאדם מביט על הנהגת העולם שלא באופן הנכון, ומטה את האמת ומגביר את ההסתרה לתלות כל דבר באופן טבעי ובדרך מקרה, שזהו היפוך האמונה, אולם כל זה נובע מחמת שמחסר ופוחת בקיום כל המצוות. ולזה כאמור העצה הוא צדק צדק תרדוף וגו' שעל ידי שיעסוק בתורה ישיג קיום כל התורה וממילא יבוא לשלימות האמונה.

- אמונה הנובעת מתוך הכרה שכלית אין לה קיום אלא מעוררת ספיקות -

וכשמדברים על ענין חיזוק האמונה, מן ההכרח להדגיש, כי עיקר האמונה שאותה אנו משתדלים להשיג ועליה אנו מבקשים ומתפללים, זו היא רק האמונה הפשוטה והתמימה הנקראת אמונת אבות, הוי אומר לא ידיעה והכרה שרואים עין בעין שכך וכך עשה השי"ת וכו', על ידי חקירה ודרישה והתעמקות בפילוסופיה ומדע לגלות כי אי אפשר לעולם בלי מנהיג וכדו', כי לא זו הדרך, כי אם על ידי אמונה

לעצמו היטב מה שדרשו חז"ל (שבת דף ל"א ע"א) בפסוק (ישעי' לג, ו) והיה אמונת עתך וגו', אמונת זה סדר זרעים, שמאמין בחי העולמים וזורע, שגם הזריעה וגידולי התבואה והפירות שהם נראים כדברים פשוטים וטבעיים, שכך הוא דרכו של עולם, גם זה יסיר כל מחשבה טבעי מליבו, ויחזור וישנן כי הכל מיד ה', אז יזכה להמשיך עליו אותו אור נפלא כמו אדה"ר קודם החטא, וממילא זוכה לשפע בלי כל ריבוי השתדלויות ופעולות שונות.

ויפורש בזה הכתוב (שמות כג, יג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו. אומרו ובכל רומז למה שנאמר וברכך בכל אשר תעשה, ומלמדנו שעל אותה חובת ההשתדלות ישמרו ויזהרו, ומה היא השמירה, ושם אלהים אחרים לא תזכירו שלא יתלו הדבר בהנהגה זרה שהוא הטבע והמקרה שכך וכך צריך להיות עפ"י חוקי הטבע, וגם על ידי ריבוי פעולת ההשתדלות, דכל זה לא יועיל מאומה אם לא יחפוץ כן השי"ת, ואין הדבר תלוי כלל בפעולות ומאמצי האדם.

- בזמנינו שאין אפשרות לקיים כל תרי"ג מצוות ניתן להשיג זאת ע"י לימוד התורה -

הוא אשר דיבר הכתוב, שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, מכוון לכל המצוות שבתורה, שכל אחד הוא שער להכנס להיכל ה', ואמר לך הכתוב שעל האדם לשקול ולשפוט היטב כל מעשיו, ויזהר לקיימם כדבעי, כי תכלית קיום כל המצוות הוא להשיג אשר הוי"ה אלוקיך נותן לך, אמונה בהשי"ת לידע שהוא הנותן חיות ושפע לכל יחיד ויחיד, והדגיש לומר אשר הוי"ה אלוקיך לרמזו הן על הנס והן על עניין הטבע שהכל הוא מיד השי"ת.

ובזמנינו אנו שאין בידינו לקיים כל תרי"ג מצוות התורה, וכנודע מה שכתב בהקדמת ספר החינוך (ועי' ישמח משה פר' בשלח, עה"פ ויאמר כי יד, ד"ה והנה לפי זה; פר' תרומה, ד"ה עוד ביאור על המדרש, אות ג; ובתפילה למשה על תהלים סח, י) שלאחר החורבן נחסרו שמ"ג מצוות שאי אפשר לקיימן, ונתנו בה סימן הגש"ם חלף הלך לו (שיר השירים ב, יא), יעו"ש. ועוד ישנם מצוות אשר אינם שייכים

התמיהות לעלות במוחו יותר ויותר עד שכעבור זמן נתקרה לגמרי מחסידותו ולא בא עוד אצל רבו כדרכו תמיד, ואף שבתחילה עוד היה בא לשחות מעט במחיצת רבו, אך כעבור זמן מה גם זה הפסיק.

בוודאי שהיתה טמונה בו נשמה גבוהה, שנתגבר עליו יצרו הרע במאוד מאוד. אמנם היה לו זכיה מיוחדת כי בוודאי היה ירא ושלם והתנהג בחסידות, ובא רבו וירד להצילו מרדת שחת כדלהלן.

כאשר הרגיש זאת רבו הרה"ק הרבי רבי ברוך זי"ע בקדושתו, מיד נחפז להצילו משאול תחתיה לכל ירד שחת, וישם לדרך פעמיו לעבר אותו העיר מקום מושב אותו התלמיד, ואכן בא לביתו של אותו תלמיד, ונעמד לפני שער פתח הבית ולא איוה להיכנס, וקרא לו ואמר לו, ידעתי את אשר טמון בלבבך מבוכת הספיקות רח"ל, אמנם תדע לך כי ישנם נ' שערי בינה וכל שער ושער עולה ע"ג חברתה יותר בעניני השגות אלוקית ע"י החקירה וההשגה השכלית, ובכל שער יכול להתעורר איזה קושיא, ואם זוכה ובעזר הבורא ממעל ומתרץ קושיא זו הרי הוא משיג גם את השער הב' שהוא למעלה משער הקודם, אך גם שם עולה לפניו קושיא נוספת קשה ועמוקה יותר מן הקושיא הקודמת וכאשר הקב"ה חוננו דעה אמיתית זוכה לתרץ ג"כ קושיא זו ומשיג את שער הג', אך גם שם עולים בפניו קושיות על שער זה וכו' ושוב בא לגן המבוכה ודעתו מבולבלת עליו, עד אשר עולה ומשיג בכל השערים, וכערך עלייתו כך גם ערך הנסיונות והקושיות העומדים בפניו.

והנה אמרו חז"ל (ראש השנה דף כ"א ע"ב) חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר (תהלים ה, ו) ותחסרהו מעט מאלקים, דהיינו שהצליח לעלות ולתרץ כל הקושיות והספקות שעמדו לו בדרכו חוץ מבשער המ"ט, וזה אי אפשר לידע כי אם היה תירוץ לזה השער היה בטל הבחירה, כי השער האחרון לא יושג עד אשר יתקיים (ישעיה יא, ט) ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים בעת הגאולה השלימה עת אשר יבוער רוח הטומאה

תמימה כפי מה שקיבלנו מאבותינו, ואבותינו מאבותיהם עד אברהם אבינו שקיבל על עצמו אמונה פשוטה.

ונודע מה שהאריך בדבר זה רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בכמה וכמה מספריו הק' (ראה בני יששכר, מאמרי חודש סיון, מאמר ה, ועוד) עד כמה מסוכנת והרסנית היא האמונה המושתתת על חקירה והכרה שכלית. ולמרות שאכן עמדו גדולים וצדיקים וחיברו ספרי חקירה לגלות לעולם על מציאות ה', אך אין ספריהם נחלת הכלל, ומטרתם היתה להציל הרבה נפשות מרדת שחת שהמה הגיעו ממש לכפירה ואפיקורסות, והיה זה הצלה בשביל הדורות ההם, אך לא נועדו חיבוריהם ללמוד מהם דרך האמונה האמיתית והפשוטה.

אדרבה אם יעמיק האדם בשכלו יותר מידי, עולל הוא לבוא לידי אפיקורסות גמורה, שכן החקר אלו"ה תמצא (איוב יא, ז), וכמאמר החכם (ספר העקרים מאמר שני סוף פרק ל) אלמלא ידעתיו הייתיו, והקב"ה לית מחשבה תפיסה ביה כלל ואי אפשר להשיגו בשכל אדם המוגבל מאוד, ואם יעמיק בהשגת השכל, הרי יעצור באיזה מקום, ואז יעלו בלבו ספיקות וקושיות וסתירות שלא ידע ולא יבין מדוע עושה ה' כך וכך, עד שיפול בניקל לידי מינות ואפיקורסות.

כבר הזכרנו כמ"פ עובדא נוראה שמביא הרה"ק ממונקאטש זי"ע בספרו הק' דברי תורה (ח"א, סי' לה), וכבר הזכרנו זאת כמ"פ, מה שאירע אצל הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע שהיה לו תלמיד אחד איש רם ובן עליה, ובהיותו עולה במעלות העבודה אחזוהו פעם רגשי התעוררות להתעמק מעט בספרי המושכלות, לעמוד מקרוב ולהכיר באמונה מוחשית הנראית לעיניי, וכך החל ללמוד ולהעמיד בחקירות אלקות ופילוסופיות ולא גילה זאת לפני רבו, ועסק הרבה בספרי הראשונים אשר כתבו ספרים עמוקים בחקירות אלוקי, לגלות ולהוכיח עפ"י חכמת הפילוסופיא והחקירה כי ישנו בורא ומנהיג בעולם, יוצר כל אשר ברא עולמו ומשגיח עליו תמיד בכל עת. ובגודל עיונו בחכמה נפלאה זו נכנס ובא לגן המבוכה ובא לידי ספיקות והרהורים רח"ל, וככל שהעמיק יותר החלו

ועתה אם תטיב שאת לחזור בך להאמין באמונה שלימה ולקבל עליו עול מלכות שמים כבראשונה, הרי מוטב ומאליהם יסתלקו כל הספיקות, ואם לאו סופך מר כי בוודאי תפול עד לנוקבא דתהומא רבא. והורה לתלמידו לקבל על עצמו מכאן ולהלן אמונה שלימה בתמימות בלי להתבונן ולהתעמק יתר על המידה, ובזאת יבוא על תיקונו.

כשמוע התלמיד את דברי רבו מיד החלו עיניו ליזול דמעות, בפרט בראותו את גדלות רבו שראה כל זאת ברוח קדשו. ותיכף קיבל על עצמו לשוב בתשובה שלימה ולהאמין באמונת אומן באמונה פשוטה, ושוב חזר להתאבק בעפר רגלי רבו כל ימיו, ע"כ העובדא, ועי"ש בדברי תורה מה שפירש בזה לדרכו.

ועל זה מזהיר הכתוב שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, אותם שערי בינה שהאדם חוקר ומשיג ידיעת אלוקות יותר ויותר, ידע האדם כי בכל שער ושער צץ ונולד שופט ושוטר חדש, שיש בו כדי לנסותו לראות אם עודנו מחזיק באמונת ה', כי בכל שער מתעוררים בו קושיות ותמיהות נוספות, ועל כן יזהר ביותר להתחזק באמונה הפשוטה אשר ה' אלוקיך נותן לך, כי הידיעה השכלית נקראת ידיעה או ראייה ולא אמונה. אמונה משמעותה להאמין בלי לדעת ולראות או להבין.

- מכשול בני ישראל במדבר בעקבות שראו מראות אלוקים -

צא ולמד מה ארע לדור המדבר, אחר שראו מראות אלוקים בזמן מעמד הנבחר, שכל העולם געש ורעש מפחד ה' ומהדר גאונו שהיה נגלה כבוד ה' על ההר ליתן תורה לישראל, ואף כל האומות חשו בתהפוכות עולם עד שבאו לבלעם ושאלו ה' למבול ישב (זבחים דף קט"ז ע"א). ואז קיבלו עם ישראל את תורת השי"ת במתנה. והנה לא עבר זמן רב וכבר נפלו ונכשלו במעשה העגל, והלא דבר הוא.

אכן אדרבה, דייקא מאחר שראו מראות אלוקים והשיגו מציאותו ית' באמצעות ראייה וידיעה, היה זה פתח לסכנת נפילה, ומאז ידעו והבינו כי עיקר האמונה הוא להאמין כי ה' הוא

מן הארץ (עפ"י זכריה יג, ב), שאז יראו הכל בחוש וישיגו כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו, וכי הוא אדון העולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, ואחרי ככלות הכל הוא לבדו ימלוך ונורא. אך כל עוד אנו בגלות ועדיין לא נעשה התיקון השלם, הרי שהבחירה מסורה ביד האדם אם לבחור בטוב ולמאוס ברע, וכמו שנאמר (דברים ל, טו) ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע, וכנגד היצר הטוב שיש באדם, יש בו גם את יצרו הרע המתגבר עליו בכל יום, ומפתהו למשכו אחר כל דבר רע, תאוות והבלי העולם הזה, ולמרוד חלילה מעל בה'.

בעת הזאת השי"ת מסתיר עצמו בהסתר בתוך הסתר, בבחי' 'והחכמה מאין תמצא' (איוב כח, ב), וכתוב שם (פסוק כא) ונעלמה מעין כל חי וגו', והבוכ"ע הוא טמיר ונעלם כשאין באפשרות להבין ולידע בידיעה שכלית וברורה, כי אם בבחי' אמונה שאנו מאמינים שישנו בורא ומנהיג לכל הבריאה, ואשר הוא משגיח בעינא פקיאח על כל בריותיו, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, והוא הוא הבורא והמנהיג אף שאין אנו רואים ואין אנו יודעים ומבינים.

בעולם הזה טרם יפציע אור הגאולה עדיין העולם מתקיים על ידי שכר ועונש וניתנת הבחירה לאדם כיצד יתנהג, ועל כן ישנם נסיונות כדי ליתן לאדם את כח הבחירה, ובעת הזאת אין איש מבין למה צדיק ורע לו רשע וטוב לו, ועל כן העבודה הישרה היא להתהלך בתמימות בלי הבנה והשגה.

ולזה מי שכבר השיג את שער מ"ט ונפלו למוחו הקושיות האדירות והתמיהות על דרכי הבורא, מסוגל הוא ליפול לשאול תחתית מתוך כפירה ואפיקורסות ממש. כי הלא אמרו חז"ל (סוכה דף נ"ב ע"א) כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ומעתה ככל שמשיג יותר משערי החכמה מתעוררים אצלו קושיות וספיקות עצומים יותר, אף אתה, אמר הר"ב זי"ע לתלמידו, לעת עתה הנך עומד בשער האחרון, וכך נתעוררת באותן ספיקות שאין להם משיב לקוצר המשיג ועומק המושג, ועל כן באת לידי כך, ואם תעמיק עוד ועוד תוכל ליפול ח"ו עד שאול תחתית,

אלול, ועל זה משיב ואומר כי חוק לישראל היינו שיש להם חוק, והמה מאמינים בני מאמינים כי המשפט לאלוקי יעקב, שהשי"ת הוא שופט העולם והוא מנהיגו כרצונו ודעתו, ולא מחשבותיו מחשבותינו, כך שאין לנו השגה להבין אפי' אחד מיני אלף בדרכיו ית"ש. ועל כן צריך לתקוע בשופר דייקא שהוא כלי שממליכין בו המלכים, במשך כל ימי חודש אלול, לעורר העם לתשובה, ועל ידי כן יזכו לשלימות האמונה.

- ג' עיקרי האמונה, מציאות ה' תורה מן השמים ושכר ועונש -

ובהעמיק הענין ביסודות האמונה, הנה נודע שהרמב"ם סידר את י"ג עיקרי האמונה, ורביה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע היה אומרם כמה וכמה פעמים בכל יום בהתעוררות ודביקות עצומה. וזאת כי לא די שאומרים פעם אחת שמאמינים בבורא ית"ש, כי העיקר הוא לחיות עם האמונה כנ"ל, ועל כן צריך לחזור ולשננם שוב ושוב עד שיחדרו הדברים לעומק הלב.

בספר העיקרים כבר האריך בענין זה (א, ד), ותו"ד, דהגם דהרמב"ם סידרו לי"ג עיקרים, אך אף כל אלו כלולים בג' יסודות אמונה עיקריים, שהם, הראשון, אמונה במציאות השי"ת, שהבוכ"ע אחד יחיד ומיוחד והוא מלא כל הארץ כבודו. השני, אמונה על התורה שניתנה משמים למשה מסיני, שהם תורה שבכתב, תורה שבעל פה וכמו כן כל דברי החכמים שבכל דור ודור. והשלישי, אמונה בשכר ועונש שהקב"ה פורע ומשלם לכל איש כדרכיו וכמעלליו לטוב ולרע, עיי"ש.

ובשל"ה הק' (מס' שבת, תורה אור, אות ב') העלה ענין זה על קדושת השבת שמיוסד על ג' עיקרים אלו באמונה, והא לך לשון קדשו, כתיב (שמות כ, י) שבת לה', כי כמו ששמו ה' מורה היה הוה יהיה, כן רומז השבת להיה הוה יהיה. כי הם שלוש שבתות, שבת בראשית, ושבת מתן תורה, ושבת דלעתיד יום שכולו שבת דהיינו עולם הבא, שהוא באמת שבת הגדול.

ועל ענין זה נתקנו התפלות, כמו שכתב הטור (אורח חיים, סימן רצ"ב) וזה לשונו, ומה שתקנו בשבת שלוש ענייני תפילות, אתה קדשת, ישמח משה, אתה אחד, וביום טוב לא תקנו אלא

האלוקים גם אם הוא בהסתרה.

מטעם זה כאשר עלה משה למרום, ועלה הדאגה בלבבם שלא יכשלו בשנית, על כן קבעו לתקוע בקול שופר, שכן איתא מרבי סעדיה גאון בטעם הדבר שתוקעים בשופר בר"ה כי הוא כלי שממליכים בו את המלך וראוי לתקוע בו ביום שממליכים אותו ית', עיי"ש. על כן תיקנו אז שיתקעו כדי להמליך הבורא ב"ה ובכך לחזק האמונה כי הוא אדון העולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא וגם אחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, וכאשר יהדהד קול זה באוזני הכל יזכרו וידעו לא להכשל עוד, כי אם לדבק עצמו בקוב"ה גם בזמני הסתר, וידעו תמיד כי אין לנו מלך אלא אתה.

- תקיעת שופר בחודש אלול לעורר המלכת הבורא ית"ש ולהגביר בזה האמונה -

לפיכך תקנו לתקוע בשופר מידי שנה בשנה בחודש אלול, להגביר ענין המלכת הבורא, כדרך שעשו דור המדבר, אך המלכה זו לא די בכך שאנו מכריזים שהוא בורא העולם, אלא כאן נדרשת עבודה ויגיעה לדעת ולהאמין בעומק הלב באמונה שלימה באופן של צדיק באמונתו יחיה, כלומר לחיות עם האמונה ולא להסיח דעת אפי' לרגע אחד, שכל מה שמתרחש בעולם בכל מקום ובכל פינה מטוב ועד רע, הכל מתנהל ביד ה' ואין מקרה בעולם כלל.

ולכן התקיעה הוא דייקא על ידי השופר שמעורר לתשובה, וכדברי הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג, ה"ד) דרמז יש בדבר עורו ישנים מתרדמתכם וכו', וכבר אמר הנביא (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. וזאת כי להשיג האמונה השלימה כנ"ל אי אפשר בלא שישובו בתשובה שלימה על כל מה שעברו על מצוות עשה ולא תעשה, כי הרי כשנחסר מתרי"ג המצוות הנכללים במצוות האמונה שוב ישנה פגם בשלימותה, ועל כן בחודש זה עבודתנו להגביר כח התשובה, ובכך נזכה להמליך את הקב"ה עלינו באופן נעלה מתוך אמונה שלימה ואמיתית.

זהו שרמז המשורר האלוקי תקעו בחודש שופר, רמז כאמור על התקיעה בימי חודש אלול, ובא הפסוק כמתמיה בכסה ליום חגנו כלומר הלא עיקר התקנה הוא ליום חגנו, ולא לכל חודש

ולכך כאשר בא משה לגאול אותם וראה ה' ענים ולא עזב אותם, נאמר ויאמינו כי פקד ה' את עמו וכי ראה את ענים, וזהו אמונת ההשגחה, ובקריעת ים סוף נודע להם אמיתת מציאות השם יתברך שאין דבר יוצא ממנו יתברך והכל הוא ברשותו וביכלתו אחר שהיה הוא משנה הים ליבשה, ולכך נאמר ויאמינו בה', ובמתן תורה כתיב וגם בך יאמינו לעולם הרי אמונה שלישית. והרי ביציאת מצרים רצה השם יתברך להקנות להם כל אמונות אמיתיות שזהו עיקר המופתים שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים כדי שיאמינו כל אמונות אמיתיות, עכ"ל ק.

ובהמשך שם כתב, דמ"ש בעיקר הראשון דהוא ההשגחה, הוא הוא האמונה בשכר ועונש, דהרי דייקא מחמת שהשי"ת משגיח על כל מעשי בני אדם על כן פורע מן האדם כפי מעשיו, וכיסוד שמצינו ברמב"ן (פר' בא) שמאחד ב' עניינים הנ"ל של ההשגחה ושכר ועונש עיי"ש. שאין סברא לומר שיהיה הוא יתברך רואה מעשיהם ומשגיח ולא יפקוד על חטאם, והרי אנו רואים כי יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, ואם הוא מאמין בודאי שהוא יתברך משגיח בבני אדם אי אפשר שלא יאמין שלא יהיה לרשעים גמולם אחר המיתה, שא"כ לא היה נפרע הרשע על מעשיו, ולכך מן ההשגחה נמשך השכר והעונש ואי אפשר לומר שהכל הוא בעולם הזה ולכך מוכרח לומר שיש עונש אחר מיתה בגיהנם.

וכנגד אלו שלש אמונות שהם שרשים ויסוד לדת, צוה השם יתברך בשלשה רגלים, ונקראים רגלים על שם שהם רגלי הדת שעומד עליהם הדת, כי חג הפסח בו נודע שהוא יתברך כל יכול על ידי אותות ומופתים עד קריעת ים סוף שהיה בשביעי של פסח ובו נודע בבירור שהכל ביכלתו ואין חוץ ממנו, וחג השבועות בו נודע נתינת התורה, וחג הסוכות שהושיב אותם בענני כבוד בשמירתו, וזה מורה על ההשגחה והשמירה שהיה עליהם ולא עזב אותם שהושיב אותם בסכות שהיא השמירה, וכמו שאנו אומרים פורס סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. ובחג הסוכות היו מקריבין שבעים

אחת אתה בחרתנו, מפני שאלו שלוש תפלות תקנום כנגד שלוש שבתות, אתה קדשת כנגד שבת בראשית כמו שמוכח מתוכו, ישמח משה כנגד שבת של מתן תורה דלכולי עלמא דבשבת ניתנה התורה, ואתה אחד כנגד שבת דלעתיד. והנה שבת בראשית מורה בחינת היה, כי בו שבת ה'. שבת מתן תורה בחינת הוה לאבותינו ולנו ולזרעינו עד עולם. שבת של עתיד, ביום ההוא יהיה וגו', ואז עולם הנצחי.

וכשתבונן הם שלושה עיקרים הכוללים כל העיקרים, מציאות השם יתברך, ותורה מן השמים, ושכר ועונש. שבת בראשית שהוא החידוש המורה על המחדש, מציאות השם יתברך. שבת מתן תורה, תורה מן השמים. שבת של עתיד, אז יהיה השכר האמיתי הנצחי מי שיזכה אליו, ויום הדין הגדול לרשעים בר מינן, עכ"ל ק.

- ע"י שיאמין האדם בהשגחתו ית' יבין מאליו כי יש שכר ועונש -

וע"ז הדרך האריך המהר"ל בספרו גבורות ה' (פרק מ"ז) דמצינו ג' פעמים נאמר 'ויאמינו', כאשר בא משה לגאול אותם נאמר (שמות ד, לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה ענים, ובקריעת ים סוף נאמר (שם יד, לא) ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ואצל הר סיני נאמר (שם יט, ט) הנה אנכי בא אליך בעב הענן למען ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם, הרי ג' אמונות שנתבררו ביציאת מצרים.

ודע כי ג' אמונות הם יסוד הדת, וכאשר חס ושלום תפול אחת מהם תפול הדת בכללה, האחת הוא ההשגחה שהוא משגיח בתחתונים, ולא כמו שאומרים המינים עזב ה' את הארץ שאם כן למה נעבוד אותו אחר שאין משגיח בתחתונים לפקוד את מעשיהם, האמונה השנית שהכל הוא ביד ה' ואין דבר חוץ ממנו, וזהו אמונת מציאות השם יתברך, כי בודאי הכל מודים במציאות השם יתברך רק שלא יאמר שאינו חס ושלום ויוכל לצאת מרשותו, לכך אמונת מציאות השם יתברך שהוא הכל ואין דבר חוץ ממנו יתברך. האמונה השלישית שידבר השם יתברך את האדם ויתן לו תורה וזהו אמונת תורה מן השמים.

כל העולם, והוא יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים, וכמו כן אמונה בנתינת התורה מן השמים ובשכר ועונש.

לזאת נתכוונו חז"ל בדרשם הפסוק אשרי העם יודעי תרועה, שיודעים לפרש המשמעות בתקיעה בשופר דייקא שיש בזה ג' עניינים, המלכת הבורא שהוא בורא ומנהיג, וכמו"כ שהוא נותן שכר טוב לעושי רצונו ומעניש לעוברי רצונו, וכן זכר לשופר של מתן תורה, ובזה יודעים לרצות את בוראם שזהו תכלית רצונו שידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה. וכל עבודתם של ישראל הוא ה' באור פניך יהלכון, שכל תהלוכות חיהם יהיה באור פני מלך שהוא אור האמונה שהוא משגיח ועושה הכל, וזהו השבח של עם ישראל דייקא יותר משאר אומות, שיודעים ומשתדלים להגיע לתכלית המקווה לקיים מתוך ידיעה שלימה ואמיתית כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו.

- העבודה בזמנינו להתחזק באמונה יחד עם תפילה לעורר רחמים על ישראל -

וראויים הדברים ביותר לעתים הללו, באשר אנו שומעים מדי יום ביומו שמועות נוראות על אסונות קשים הפוקדים את אחינו בני ישראל החרדים לדבר ה' שומרי תורה ומצוות מקצה העולם ועד קצהו, ונתרבו הרבה בתים שבורים שבהם לבבות נשברות ומרוסקות, אשר זעקתם עולה עד לב השמים.

אכן נסתרים דרכי ה', וכעת נדרשת האמונה ביתר שאת להתחזק באותה אמונת אבות למרות שרבו הקושיות והתמיהות ואין אנו מבינים דרכי הבורא, מדוע כאן במקום פלוני דיקא ארע כך וכך, ומדוע ניזוק דיקא אדם זה, ועוד כהנה וכהנה, אך אנו מאמינים בני מאמינים כי לכל זה ישנה יד השגחה עליונה שמובילה ומנהלת הכל, ועל זה הדרך נצעד ונלך באמונה שלימה כי הצור תמים פעלו א"ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (דברים לב, ד).

אך עבודתנו הוא לפייס את הבורא ב"ה ולהתפלל לעורר רחמי שמים מרובים על אחינו

פרים נגד שבעים אומות ויום השמיני פר אחד נגד אומה יחידה, לכך פר אחד באחרונה כי אחר שיעברו אומות עכו"ם יהיו נשארם ישראל, וכל זמן ששבעים אומות עכו"ם בעולם אז צריך סוכה ושמירה, וכאשר יעברו שבעים אומות עכו"ם אז אין כאן סוכה כי אין צריך עוד סוכה ושמירה כאשר אין עכו"ם עוד מושלים ודי בזה, עכלה"ק.

מעתה יובן היטב סמיכות הפרשיות, דמסיים בפר' ראה במצוות ג' רגלים, שכאמור מורים על ג' עיקרי האמונה, והיכן מצינו שחייב השי"ת את ישראל באותם ג' עיקרים, על זה אמר הכתוב ולא יראו פני ריקם איש כמתנת ידו' רומז לשבת קודש שהוא מתנה טובה שנמסרה לישראל (שבת דף י' ע"ב), אשר יום זה כנ"ל הוא יסוד האמונה ומורה על ג' עיקרים הנ"ל, וכשנמסרה השבת לישראל קיבלו עליהם להתחזק באותם יסודות האמונה, אולם התנאי לכך שיוכלו להשלים עצמם באמונה הוא על ידי 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך' כאמור שיקבלו על עצמם קיום כל התורה והמצוות בלי להחסיר כל פרט, ובפרט להתחזק באמונה פשוטה בלי להטות ימין ושמאל על ידי חקירות ודרישות, ועל ידי זה יזכו לשלימות אמונת אומן לחיות באמונה ולהכיר בכל עת ורגע כי הוא ית' עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

- מלכויות זכרונות שופרות כנגד ג' עיקרים הנ"ל -
על יסוד זה כתב שם בעל העיקרים עוד דעל זה מרמזים מלכויות זכרונות ושופרות שאנו אומרים בתפילה ביום הדין, שהם מכוונים כנגד אותם ג' עיקרים, מלכויות רומז על אמונה במציאות השם שהוא מלך העולם ואין זולתו, זכרונות מרמז על השגחה ושכר ועונש, וכאמרנו שם 'אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם', וכי הוא זוכר כל הנשכחות, ועל ידי זה הוא פורע לאדם כמעשיו, והשופרות מרמז לקול שופר של מתן תורה שבו ניתנה תורה מן השמים, יעו"ש (וראה מהרש"א ח"א ראש השנה דף ל"ב ע"ב ד"ה כי ה' הוא האלוקים).

היוצא מן האמור שכל עבודתנו הן בימי חודש אלול, והן בעבודת ימי ראש השנה הכל הוא לבא לתכלית המקווה לזכות לדביקות בקוב"ה על ידי חיזוק בעיקרי האמונה לדעת כי ה' הוא מלך על

יום ראשון פר' כי תצא ח' אלול

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יצחק מרדכי נ"י בן הר"ר דוב אריה כהן מפעיה"ק (ב"ר אברהם מיוניאן סיטי, וחתן להבחל"ח הרב שלום אליהו צבי זילבר ז"ל), להבחור הבר מצוה אברהם מנשה נ"י בן הר"ר מרדכי זלמנוביץ מפעיה"ק (בן המשב"ק הרב אייזיק מאיר שליט"א, וח"ר אהרן ברנט מפעיה"ק), ולהאחים התאומים, הבחור הבר מצוה חיים נ"י והבחור הבר מצוה אהרן נ"י בני העסקן הרה"ח ר' אשר מאיר בורד מנהל מוסדוה"ק בירושלים עיה"ק.

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הרה"ג ר' יצחק יהודה גומבו שליט"א ראש כולל במבצר התורה בקרית צאנז טבריה (כה"ר אליהו מפעיה"ק).

בשעה 6.00 לאחר תפילת מנחה נסע מרן שליט"א לעיר ביתר לקבל את קהל אנ"ש המתגוררים בעיר ביתר ובעיר בית שמש הסמוכה לקראת הימים הנוראים הבעל"ט.

תחילה הגיעו לשכונת התמר שם עברו בסמיכות לבנין בית המדרש החדש ההולך ונבנה בתהליך מואץ במקום, והביע קורת רוחו המרובה.

לאחמ"כ הגיע מרן שליט"א אל בנין בית מדרשנו הגדול בשכונת הגפן. בסמיכות לבית המדרש המתינו הדיינים הגר"י שווארץ שליט"א והגרא"ש שטיגליץ שליט"א, וכן מנהל המוסדות מוה"ר מנחם מנדל שווארץ הי"ו.

מרן שליט"א נכנס לחדר שני שע"י היכל בית המדרש, והחל לקבל קהל משך כמה שעות, עד השעה 01.00 בלילה, בין הנכנסים היה רבני ודייני אנ"ש. כן נכנס המרא דאתרא הגאון רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א גאב"ד ביתר, וסיפר על ההתפתחות הגדולה של העיר ומוסדות התורה הרבים שבה, ובכללם מוסדות צאנז המתנוססים לתפארה, ושבחן לאחרונה קבוצות של אברכים ובחורים מאנ"ש שהשיבו בהצטיינות נפלאה וכו', ואחלו מרן שליט"א מברכות קדשו בברכת השנים.

כן העניק מרן שליט"א תעודת 'מורנו' להאבר"ך הר"ר שמשון וינגורט מביתר (ב"ר מרדכי מפעיה"ק, וחה"ר אלחנן אלימלך אייזנבך מביתר).

בסיום קבלת הקהל התפללו מעריב בהיכל בית המדרש, לפני העמוד ניגש מנהל המוסדות הרה"ח ר' מנחם מענדל שווארץ הי"ו. והביע מרן שליט"א קורת רוחו למראה ארון הקודש המפואר שהוקם בימים אלו בבנין בית המדרש מנדבת לבו של הנדיב הנכבד הנגיד מוה"ר יחיאל מיכל רוזנברג הי"ו ממונטיראול. אח"כ חזר מרן שליט"א לקרית צאנז.

בני ישראל בכל מקום שהם שינצלו מכל צרה וצוקה, בד בבד עם קבלת עול תורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, כי רק כך נוכל להשיג שלימות האמונה כנ"ל.

יעזור השי"ת ויעורר עלינו זכות אבות להשפיע לנו מטובו וחסדו, הרי גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ובכל העולם כולו ישנם מאמינים במציאות ה' ובהשגחתו ית', ומה שהדור נעשה פרוץ כל כך זה מחמת גודל הנסיונות בכל העניינים כך שבני אדם נעשו חלושי מזג ואין הקב"ה בא בטרוניא על בריותיו (ע"ז דף ג' ע"ב), ועל כן בדור זה הקב"ה מחשיב כל פרט קטן שעושה אדם מישראל בעבודתו, וכמו שלמדנו בחז"ל ע"ד הכתוב בפרשתן (דברים כ, ג וברש"י שם) שמע ישראל אתם קרבים היום וכו', אמר רשב"י אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם, היינו זה שרק זועק ואומר שמע ישראל ה' אלוקינו וגו' כבר מוכיח שאינו אפיקורס, ויודע ומכיר במציאות ה' מיד הקב"ה מקרבו עליו.

על כן ירחם ה' על עמו ויעזור ויגן ויושיע שתכלה שנה וקללותיה, ותחל שנה וברכותיה, ושיתברכו כולם בכתיבה וחתימה טובה בספשצ"ג, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, ויתרומם קרן התורה וישראל, ובימי רצון האלו ישפיע השי"ת עלנו רוח טהרה ותשובה שנזכה לעשות באמת רצונו ולעובדו בלבב שלם, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. ויהי החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו, בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הר"ר משה מאיר שמרלר מלונדון. אח"כ יצא מרן שליט"א לקידוש לבנה. ועברו הקהל לברכת א גוט וואך און א גוט חודש. בקודש פנימה קיבל החתן מנחם מנדל גרשון נ"י תעודת חבר על הבחנה בהצלחה מרובה למעלה מ-800 דפי גפ"ת.

מקבץ שיחות של

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

עם להבחל"ח כ"ק האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל

שנסתלק בשבוע האחרון בפתע פתאום לדאבון לב כל ישראל

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אך כשחיתן את בנו כבר ידעו מי הוא, אכן הפרסום הגדול כפועל ישועות עדיין לא היה אז, ורק לאחר זמן נתוודעו מגדלותו. **מרן שליט"א:** אביכם זצ"ל לא היה בקו הבריאות בערך שנה...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: בחנוכה בשנה שעברה עבר ניתוח, והחלים מכך, ובחודש שבט תקפתו המחלה ל"ע.

מרן שליט"א: בן כמה שנים היה זקינכם האדמו"ר רבי מרדכי זצ"ל?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: בן ע"ג שנה.

מרן שליט"א: האם לא היה בקו הבריאות קודם לכן? זכורני שנפטר בפתאומיות.

הרה"צ רבי ישראל גולדמן שליט"א: הוא היה חולה לב, שהיה לו כמ"פ התקפי לב, אך אכן נפטר בפתאומיות. עד לפטירתו הלך כאחד האדם.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: זקיני זצ"ל נפטר כאן בבית. **מרן שליט"א:** הוא כתב לכם איזה מכתב כמה שבועות לפני פטירתו?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אכן, שנכנס אליו איזה אדם (שלא היה שפוי כ"כ בדעתו) ואמר לו שיש לו פרישת שלום מנכדו, והתכוון עלי שהתגוררתי אז בכפר אתא, ושאל אותו זקיני זצ"ל אימתי הוא נוסע לשם טוב, ואמר שבקרוב, ולקח זקיני דף וכתב לי מכתב שהוא רוצה שאבוא אליו לקראת יום ט"ו בשבט. ואכן מילאתי בקשתו ונסעתי לירושלים ונכנסתי אל זקיני זצ"ל. הייתי אז כבר כמה שנים לאחר החתונה ועדיין לא נושעתי, והיה נראה עליו שזאת הענין רצה לסדר, ואיחל לי שאי"ה עוד אזכה להוושע, ובזה נפרדתי ממנו. וקם מרן שליט"א ואמר המקום ינחם אתכם וכו' ולא תדעו עוד מצער.

יום חמישי פר' ויחי י"ד טבת תש"ע, בעת ניחום אבלים על הסתלקות אביו כ"ק האדמו"ר בעל אור אברהם מזוועהיל זצ"ל

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אבי זצ"ל היה בקי גדול בכל מקום, כשהיה בן עשר כבר נבחן על כל מסכת ברכות בע"פ, אך היה מסתיר ידיעותיו בדרך בדיחותא וכיוצ"ב. **מרן שליט"א:** האם הוא עוד זכה להכיר את זקיני הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זצ"ל?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אכן, רבי שלומ'קה זצ"ל נפטר בשנת תש"ה, ואבי זצ"ל אז בן י"א שנה ומחצה. אבי עוד השתתף אצלו בליל הסדר האחרון, והגם שאביו האדמו"ר רבי מרדכי זצ"ל וכן זקיני האדמו"ר רבי גדליה משה זצ"ל לא השתתפו אצלו בסדר, רק הוא זכה לכך בהיותו ילד, ואף שאל לו הקושיות. שנה אחת היה אבי זצ"ל בליל הסדר אצל זקיני רבי גדליה משה זצ"ל ושנה אחת היה אצל א"ז רבי שלומ'קה זצ"ל.

מרן שליט"א: למה הם לא השתתפו בליל הסדר אצל רבי שלומ'קה זי"ע?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: לפי שלא היה מי שיכין שם צרכי הסדר, והיה זה לו לקושי, גם שבשנים האחרונות לא היה בקו הבריאות. היו כמה שביקשו הימנו שרוצים להשתתף אצלו בסדר, אך הוא לא נתן להם, כמו למשל הרה"צ המקובל רבי יוסף וולטוך זצ"ל שלא הרשה לו להיות עמו בסדר. כך במשך כל ימות השנה היה הבית הפקר, שהיה נכנס לשם כל מי שרצה, אך בליל הסדר כאמור לא הרשה להכנס.

מרן שליט"א: בן כמה היה זקינכם רבי גדליה משה זצ"ל בפטירתו?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: בן ע"ו שנה.

מרן שליט"א: כמה שנים היה כאן באר"י?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: י"ט שנים, הוא הגיע לכאן בשנת תרפ"ו.

שנה לאחר שהגיע לכאן בשנת תרפ"ז, השיא את בנו זקיני האדמו"ר רבי מרדכי זצ"ל.

מרן שליט"א: בתקופה הראשונה לבואו לאר"י לא ידעו כאן מהותו.

שוורץ שליט"א עומד על המשמר. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** ואחרי זאת צריך להגיע לסייעתא דשמיא.

הגענו לכאן ביום כ"א אדר יומא דהילולא של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע. היה כך אצל צדיקים שבחרו לאפות המצות ביום מיוחד כיומא דהילולא של צדיקים, כן ידוע שצדיקי בית רוז'ין אפו ביום ה' ניסן יום היארצייט של הרה"ק מאפטא זי"ע.

מרן שליט"א: במג"א (סי' תנט סק"ב) מביא שהרמב"ן היה הולך עם מצותיו לתנור מהלך ט"ו בתים, וכמובן

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: ב"ה, הגענו לכאן היום לברית מילה (לאחד מאנשי שלומו שהתקיימה כאן במלון). באמת כבר היינו כאן השבוע לצורך אפית מצות, ולא אסתייע מילתא אז ליכנס.

מרן שליט"א: האיך באמת נראה בעיניכם אפיית המצות כאן?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: שיא ההידורים שלא ראיתי בשום מקום, הם מניחים מחשבה על כל פרט ופרט שיהיה על הצד הכי מהודר.

מרן שליט"א: אכן הדומ"צ הגאון רבי חיים יעקב

בזה שמירה, שהרי גם במצות שלנו כפי שאופים צריך הרבה סייעתא דשמיא, שיהיה אכן כהוגן ולא יתחמץ, ולכן כשבאים לשנות עפ"י סברות שכך יותר טוב, אזי למצות אין כבר השמירה, והוא כמו שיבוא אחד ויאמר שאם מניחים המים לאפיה בתוך הפריז'דער הם יותר קר, ואין צריך למים שלנו, וכי יש אחד שיתיר דבר כגון זה!?! אלא שצריך לעשות כמו שעשו אבותי ואבות אבותי וכך יש שמירה מיוחדת.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: נלוותי עם כ"ק חותני (גאב"ד מאקאווא בעל העטרת משה) זצ"ל לביקור אצל כ"ק מרן זי"ע בחודש מנ"א תשל"ט כשהיה בדירתו בירושלים, וחותני זצ"ל עורר אודות איזה שאלה בהלכות שבת, ואמר כ"ק מרן זי"ע שבהלכות שבת אי אפשר לדמות מילתא למילתא.

מרן שליט"א: הוא אמר זאת בשם מרן הדברי חיים זי"ע, שהרה"ק מרודניק זי"ע שאל אותו אודות איזה המצאה אם מותר לעשות זאת בשבת, ונענה מרן הדברי חיים זי"ע ואמר: קבלתי מרבותי שבכגון דא אין אנו יכולים לדמות מילתא למילתא.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: היה זה שאלה אודות הטיטולים החד פעמי שנתחדש אז כאן, וחותני זצ"ל התחיל לפלפל בזה, אך מרן זי"ע לא רצה להגרר בטעמים לזה, אף שחותני זצ"ל ניסה כמ"פ לשמוע דעתו בזה.

אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל: יש תשובה בעטרת משה (אור"ח סי' ע"ט) על כך.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: שם בתשובה בעטרת משה מתאר האיך נראים הטיטולים וכו' שלא היה מצוי אז כאן באר"י...

והטעם בכל זה שכל שינוי צריך כבר לשמירה מיוחדת. אך צריך לדעת כמה הקפידא בזה שלא לשנות, והיינו שמסופק אני אם מרן הד"ח זי"ע היה מקפיד גם שלא יערכו המצות ע"י מערוכים מברזל כמו שנהוג כהיום.

מרן שליט"א: בצאנז הקפידו מאוד שלא להניף ברזל כלל על המצות, והיינו שהקפידו שאת החורים במצה יעשו רק בעץ, ולא ע"י הרעדיל מברזל. ושמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ששמע מאביו הרה"ק מרודניק זי"ע שאחד שאלו לטעם הדבר שהקפידו על כך שלא להשתמש בברזל במצות, ובלילה חלם לו האיך שהוא אומר טעם לכך דהנה מצינו דמצה הוא מיכלא דאסוותא, ואינו מן הדין שיניחו מקצר על המאריך כמו שמצינו גבי המזבח ולא תניף ברזל ואמרו הטעם כדי שלא יניפו המקצר על המאריך, כך אמר בחלום.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: בכל אלו הדברים היו הטעמים בנסתר יותר מהטעמים בגלוי.

מרן שליט"א: סוכ"ס כל עניין של המצה הוא יותר בנסתר שחמץ מורה על הסט"א, כדאיתא כן בשו"ת רדב"ז (ח"ג סי' תקמ"ו) שאין לזה טעם בנגלה, ובזוה"ק (פר' כי תצא דף רפ"ב, ועוד) דחמץ מורה על ע"ז.

שלא נחמץ שהיה לו סייעתא דשמיא שמן השמים שמרו המצות. והלואי שיהיה לנו גם שמירה על המצות שלנו שנעשית במהירות.

ידועים דברי האור לשמים (פר' צו) עה"פ מצות תאכל במקום קדוש חלקם נתתי אותם אשי לה', ומאריך שם דכדי שיהיו מצות כשרות מוכרחים המלאכים לשומרו שלא יבוא לידי חמץ, יעו"ש.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אמרתי שמלפנים לא היו כ"כ החומרות וההידורים, ולמה כהיום ישנו יותר, זאת מחמת שנתגשם האויר וצריך יותר זהירות ושמירה.

מרן שליט"א: כמו כל הגדרים והסייגים שנצרכים היום יותר מבפעם, ואיתא כן כבר בספרים.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: איתא כן בשלה"ק, שרואים שמעת מתן תורה הדורות פוחתים והולכים, ולכן בכל מהלך השנים ישנו הוספות בתורה, שקודם באו רבנן והוסיפו גזירות חז"ל, ואח"כ בהמשך הדורות הוסיפו עוד ועוד, והכל כנ"ל.

מרן שליט"א: הרה"ק הישמח משה זי"ע לא אכל מצות בכל ימי הפסח, לבד מהכזיתים מצה בלילי הסדר, שחשש שאינו כדבעי, אך היו כאלו יחידים שנהגו כך. מרן הדברי חיים זי"ע אכל מצות בכל ימי הפסח.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: לפי השיטות שיש מצוה בכל ימי הפסח לאכול מצה, א"א כל כך לבטל מאכילת מצה.

מרן שליט"א: שי' החזקוני, והרבי ר' יהונתן זצ"ל והגר"א ועוד.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: היו צדיקים שגם אחרי הפסח המשיכו לאכול מצות, לפי שלא יכלו להפרד מהמצות הקדושים, זקיני כ"ק האדמו"ר (רבי מרדכי) זצ"ל היה אוכל מצות עד ל"ג בעומר.

מרן שליט"א: הוא אכל רק מצות?

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אכן, הוא לא אכל חמץ רק מצה עד ל"ג בעומר.

זקני הרה"ק ר' שלומקי זי"ע היה לו תנור של מצות בתוך הבית, גם כהיום אנו אופין מצות אצלינו אבל רק לערב פסח. אך בבית זקני זצ"ל כאמור היה תנור, ועד שנת תשכ"ט-ל עוד היה משתמשים בזה.

יש שאלה אם מותר לעשות בביהמ"ד תנור לאפית מצות, אך אצל זקני הרה"ק ר' שלומקי זי"ע היה ההיפוך, שלא היה לו ביהמ"ד בבית, והיה לו תנור לאפית מצות בבית, ולאחר הסתלקותו עשו מהדירה ביהמ"ד, ולא היה השאלה הנ"ל.

מרן שליט"א: במצות מנסים לעשות כפי שעשו בכל הדורות בלא שינויים, ואז יש סייעתא דשמיא.

בתשובה הנודעת של מרן הדברי חיים זי"ע נגד המצות מכונה כותב הוא: קיבלתי שבדברים כגון דא אין לומר הטעם אלא לאסור במוחלט. ואמר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע הטעם דהנה במצות צריך לאפות כמו שאפו בכל הדורות עד משה רבינו ואז הולכים על דרך בטוח, וכיון שמתחילים לשנות אין לנו לידע אם יש

לשם, כמו לליזענסק, ובכ"ה ניסן לצאנז, ובאונגריין בז' אדר לקאליב.

מרן שליט"א: אך גם זאת לא היה מלפנים ורק בשנים המאוחרות יותר שלפני המלחמה, וגם לליזענסק לא היו ההמון עם נוסעים, ולא היה נהירה כהיום.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: גם בגור כאן באר"י, כל זמן שהאדמו"ר הבית ישראל זצ"ל חי בהאי עלמא, לא נכנסו כלל לציונו של הרה"ק האמרי אמת זי"ע, אף שכידוע הוא מוטמן בחצר הישיבה. גם בגור גופא (בחו"ל) לא יצאו לבית החיים לציונו של השפת אמת זי"ע, ורק עשו סעודת הילולא בבית המדרש, אך לא הלכו לבית החיים, ולכן ישנו אי וודאות לגבי מקום מנוחתו שמוטמנים שם השפ"א והחידושי הרי"ם בסמיכות מקום ולא נודע בדיוק כל אחד איך מקום מנוחתו, כי אין מי שזוכר.

מרן שליט"א: אצל חסידישע יודין בכלל מיעטו לילך לבית החיים.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: שמעתי מכ"ק האדמו"ר מסלונים זצ"ל שרק קודם שעלה לארץ ישראל הלך לבית החיים לפקוד הציונים שם, אך קודם לכן לא הלך כלל. גם זקיני הרה"צ ר' מרדכי שטרנברג זצ"ל שהיה מסמרקאנד - שברוסלאנד מעיירה סמוך למעזיבוז, והיו עוברים הרבה דרך שם, אך לא עלה בדעתם לפקוד ציונו של הבעש"ט הק' זי"ע ושאר ציונים.

מרן שליט"א: ההתנגדות לנסוע לקברים היה גם כשהיו בני ישראל במקומות ההם בפולין וברוסלאנד ובשאר המקומות, אך כהיום לאחר המלחמה שבני ישראל כבר אינם דרים שם, בודאי שהצדיקים אינם טמונים שם, ולאחרונה אמר לי אחד שגם האדמו"ר בעל הנתיבות שלום מסלונים זצ"ל אמר כך. שהנה כל זמן שבני ישראל היו שם, היו הולכים רק ליחידים ולשאר הצדיקים והקדושים לא הלכו, וזאת כי בני ישראל אם אינם נביאים וכו', וידוע שצדיקים לאחר פטירתן מן העולם נוטלין אותן להקבר באר"י, ובמילא לא היו טמונים שם, ורק יחידים נשארו להגן על בני ישראל שנשארו שם, אך מעת המלחמה הנוראה שכלל ישראל הלכו משם, ועוד קודם לכן לקחו משם גם את הצדיקים הללו לאר"י, כדי שלא ימנעו את החורבן, כי באם היו שם היו מונעים את החורבן הנורא. ועכ"פ לאחר החורבן בודאי שאינם שם, כשהיו שואלים את כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בנוגע לנסיעה היה אומר איני אומר שיש איסור לנסוע ולילך שם לציונים, אך אני סבור שכבר אינם שם...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: בנוגע לסעודות יארצייט של אדמורי"ם, היו נוהגים שכל זמן שעוד היו אנשים שהכירו אותם נתוועדו יחד ועשו סעודת יארצייט, ויותר כבר לא.

מרן שליט"א: גם סעודת יארצייט לא היה כ"כ כמו שיש היום, שהרי מדינא דשו"ע יש ענין להתענות ביום שמת בו רבו.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: מסופר על התפארת שלמה

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: יש שמסבירים דאם אכן חמץ מורה על עבירות והסט"א וכנ"ל, האיך אוכלין זאת בכל השנה, אלא שמכח השבוע של פסח שאוכלים בו מצות מזדככים כ"כ שלא יזיק אכילת החמץ בכל השנה.

כל הדברים החדשים ואפי' במאכלים כמו פרי האבוקדו וכיוצא בזה שיש שלא אכלו כיון שלא היה בדורות הקודמים, אף שאין שום חשש בהם.

מרן שליט"א: בפמ"ג (סי' תס"ד א"א סק"א) איתא שנהגו שלא לאכול שום בפסח, ואינו יודע הטעם לזה. ורואים שאינו כותב שהדבר מותר כיון שאינו יודע הטעם, ולא כמדוי הדור שעושים חשבונות שהטעם לא שייך כהיום ובמילא מותר להשתמש בזה.

האם אצלכם אוכלים שום בפסח?
האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: לא, בפסח כמעט שאין אוכלים כלום.

אך בכל אלו העניינים החמירו רק בפסח.
מרן שליט"א: אכן, כפי דאיתא בספרים שלא ילעגו מהחומרות של פסח, והיינו שבשאר כל השנה כתבו שמי שאינו בדרגה זו אין לו להחמיר סתם, אך שונה הדברים בפסח שיש להחמיר.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אמרו בדרך צחות שבפרק איזהו מקומן בכל הקרבנות נאמר ונאכלין וכו' אבל בפסח נאמר אינו נאכל וכו', שבפסח יש לידע שאין אוכלין, וצריך טעם למה מותר לאכול. ולפי דברינו הנ"ל שחמץ מורה על הסט"א הרי יש להתנזר כמה שיותר.

מרן שליט"א: בבאה"ט (סי' תמ"ז סק"א) מביא מהאריז"ל שמי שנזהר ממהו חמץ בפסח מובטח שלא יחטא כל השנה.

וכפי שאנו רואים כל השנה זה מגלה למפרע איזה מצות היה לנו בשנה שעברה.

הגם שאפ"ל שאין הכוונה דווקא באם נזהרים ממהו חמץ שלא לאכול, ויכול להיות שהכוונה שלא יהיה בבית משהו חמץ, הגם שבביטול בעלמא סגי, וכבר כתבו תירוצים על כך. (א"א בוטשאטש סי' תנ"ג, ובדברי תורה להרה"ק ממונקאטש זי"ע).

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: חשבתי דרואים שביארצייט של הרבי ר' אלימלך זי"ע עושים יותר עסק משאר היארצייטים אף מהגדולים והקודמים לו כמו מהיארצייט של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, גם בנסיעה על הציון, אך גם בסעודות. ראיתי בדרכי חיים כי מרן הדברי חיים זי"ע אמר תחנן בכל הימים חוץ מבכ"א אדר יום היארצייט של הרר"א זי"ע, משא"כ שביום י"ט כסלו יום היארצייט של המגיד זי"ע אמר תחנן. ובעוד כמה ימים לא אמר כמו ביארצייט של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, של הרה"ק מהר"מ מרימנוב זי"ע ושל הרה"ק מזידיטשוב זי"ע.

מרן שליט"א: אין לנו השגה בקדושתן של הצדיקים ואין אנו יכולים לחלק ביניהם, לגבי הליכה לציונים לא הלכו כלל הרבה בדורות עברו, גם לא הרבה לליזענסק.
האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: היו כמה ציונים שנסעו

לו כ"ק מרן זי"ע: עלה ברעיוני שזה זמן כבר שלא הייתי בכותל המערבי, והנה משיח צדקינו צריך להגיע בכל יום, ושאלו אותי מתי היית בפעם האחרונה להתפלל בכותל, לכן החלטתי לבוא ולהתפלל בכותל המערבי. היה זה בשנת תשכ"ט-ל.

הוא דיבר אז עם זקיני זצ"ל בנוגע למזוזה בקבר רחל, שהיה גם שם להתפלל וראה שאין מזוזה בפתח, ודיבר עם זקיני זצ"ל שידבר עם הרה"ח ר' משה עקיבא דרוק ז"ל שהיה ממונה על הקברים, והסתופף בצל זקיני זצ"ל, ושידבר עמו אודות זה.

מרן שליט"א: לאחר המלחמה בשנת תשכ"ז דיבר כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע עם אחד מאנשי השלטון כאן שיתנו לו אפשרות ליכנס למערת המכפלה למטה, שלמעלה שם היו בית תיפלתם של הישמעאלים, והוא סבר שאסור להתפלל שם. כהיום שיש כבר מקום נפרד אין שאלה אם מותר להתפלל שם.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: שהרי ממקום טומאתם אם נהפך לביהמ"ד אין שאלה שמותר להתפלל.

מרן שליט"א: הרי המקום הזה שייך לנו, ומה שהם גזלו כל השנים ולקחו זאת לבית תיפלתם אינם יכולים לאסור זאת.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: גם בכפר אתא הביהמ"ד הגדול היה מלפנים מסגד של הישמעאלים... בכלל הישמעאלים יותר קל מבית תיפלה של הנוצרים.

מרן שליט"א: בתשובה לזקניכם זצ"ל כותב כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע שגם הישמעאלים הם עובדי ע"ז. היה לו ענין להכניסם לכלל זה, שלא יהיה להם שום זכות. הוא כתב זאת ביום י"ג מידות, וראו שהיה אצלו עבודה קדושה בכתיבת התשובה.

מרן שליט"א: כבר צריכים להכין עצמינו לעלות לרגל לירושלים, זאת לא האמינו שיבוא כבר שנת תש"ע ועדיין בחשוכא שריגן וכל הסימנים כבר נתקיימו.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: היהודים מספרים שאחר המלחמה הנוראה כבר קיוו שזהו השלב האחרון קודם הגאולה.

מרן שליט"א: אכן, לא עלה על דעתם שיעבור עוד שישים שנה מאז...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לא היה ניחא לומר שזה היו חבלי משיח, שהרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע אמר שביטל החבלי משיח...

כהיום הוא שבעת ימי המילואים קודם הגאולה, כעת שקורין פרשיות המשכן ממשיכים בזה ההארות של הקמת המשכן.

יום ג', פר' ויקה"פ כ"ג אדר תש"ע

זי"ע שאמר גדולות על ציונו של הרבי ר' אלימלך זי"ע. **מרן שליט"א:** אכן, בזמנו כשהיו בני ישראל יושבין שם. **אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל:** הוא היה כהן ועשה לעצמו בית מחוץ לבית החיים שם ישב, ואמר ביום היארציט שרואה הוא את הרבי ר' אלימלך זי"ע עומד ומברך את כל הבאים להתפלל על ציונו.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אולי שליהודים שנמצאים שם יש ענין לילך לציון, כי אף שהביאו אותם לאר"י, מ"מ רישומא קדישא נשאר שם במקום, אך משום כך לצאת מאר"י לחו"ל בודאי שאין היתר...

מרן שליט"א: שח לי פעם לפני יותר משלושים שנה יהודי ישיש מחסידי ברסלב בירושלים עיה"ק, שמעולם לא יצאו מכאן לחו"ל לצורך השתטחות על הקברים, ואף שיכלו לנסוע. כי ידעו שכאן באר"י נוסעים למירון.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: גם למירון נתרבו הנוסעים מה שלא היה לפני, זקה"ק רבי שלומקה זי"ע היה נוסע למירון בל"ג בעומר, ורק לכותל המערבי היה הולך כל יום.

מרן שליט"א: אני מספר תמיד שלפני כמ' שנה (תשכ"ח) היה אצלי יהודי חשוב, ואמר לי שבעת שהולך הוא אל הכותל המערבי אין לו התעוררות, וכשהוא נוסע אל ציון הרשב"י במירון יש לו יותר התעוררות, ושאלתי אותו מה התדירות שהוא הולך לכותל ולמירון, ואמר לי שלכותל הוא הולך פעם בחודש ולמירון פעם או פעמיים בשנה, ואמרתי לו שבזה יש לו התשובה לשאלתו, דאם יעשה כזה הכנה כשהולך לכותל כמו שנוסע למירון יהיה לו גם התעוררות, שבכל דבר כפי ההכנה לזה כך יש התעוררות. ובאמת אמרו חז"ל בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, ומי שהולך לכותל שמעולם לא זזה שכינה משם, והוא דבר ברור לכו"ע בלא שום מחלוקת, ובמילא ברור שצריך שיהיה יותר התעוררות כשהולכים לכותל מאשר לציון הרבי ר' אלימלך זי"ע (אפי' במקום שהוא טמון בודאי), שא"א שיהיה פחות התעוררות בציון הרשב"י במירון בכותל המערבי במערת המכפלה, בקבר רחל, שאלו מקומות ודאים וברורים כמקומות הקדושים, מאשר בציון הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, אלא מה שיש שם התעוררות יותר הוא משום ההכנה, א"כ חסר ההכנה באלו המקומות שמנינו לעיל...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: פעם היה כ"ק מרן זי"ע בכותל המערבי, ואח"כ נכנס לביקור אצל זקיני כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי זצ"ל, ושאלו זקיני זצ"ל לסיבת בואו לכותל המערבי, אם יש איזה ענין ביום זה, אמר

מרן שליט"א: טוב יותר כשבאים בשביל שמחה... אכן כשמתקבץ ציבור גדול כל כך, זהו קידוש ה', אבל עוד יותר קידוש ה' הוא כאשר נאספים עבור שמחה...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: הרי הרבי שליט"א היה כבר אתמול בירושלים בעצרת המספד [על הסתלקות הגר"ע יוסף זצ"ל]...

כלום כלפי חוץ.

מין שליט"א: כל עיקר עבודת הצדיקים היתה עבודה פנימית, וככל שיש ירידת הדורות כך העבודה נעשית יותר בחיצוניות... כבר אמרתי פעם, דידוע שהבעש"ט שאל למשיח צדקנו אימתי אתי מר, ואמר לו לכשיפוצו מעינותיך חוצה (הובא בדגל מחנה אפרים, פרשת בשלח, עה"פ ובני ישראל יוצאים). והרמז בזה שיגיע זמן שכל המעשים יהיו באופן של 'חוצה', היינו בחיצוניות, וכשיהיה ירידה כזו אז יבוא משיח צדקנו... בדורות הקודמים לא היה חסרון הדעת בענין זה כמו בדור הזה, שהעיקר הוא להיות לשיחה בפי הבריות... אצל כל הצדיקים היה עיקר העבודה בפנימיות, ואף שבאו אליהם חסידים לראות עבודתם וכו'.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע כן מסופר שראו את עבודתו כלפי חוץ בתנועות גדולות ובהתלהבות ורשפי אש...

מין שליט"א: זה היה מה שיצא קצת החוצה מבפנים... העיקר היה הפנימיות...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: מובא בכוזרי (מאמר ב) "ותן שבח על כך בפ"ך ובלבד, ואם תעלה עליזותך במצוות אל מדרגת הזמר והרקוד, יהיו לך גם אלה עבודת האלקים ואף על ידם תדבק בענין האלקי", והיינו דאכן העיקר צריך להיות בפה ובלב, אבל אפשר גם בזמר וריקוד, שזהו יותר כלפי חוץ.

היה מעשה בבית מדרשו של הרבי ר' מיכל"י מזלאטשוב זי"ע, שהיה שם חסיד אחד עובד ה' שהיה עושה תנועות משונות וכו' בשעת התפילה, ובנו הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע שהיה אז בשנות ילדותו, היה לועג ממנו ומשחק בו, עד שנתקעס החסיד וסיפר על כך להרבי ר' מיכל"י. קרא רבי מיכל"י לבנו ושאלו לסיבת הדבר ששוחק מתפילתו של החסיד, והשיב דאין זה דרך ארץ לעמוד לפני מלך מלכי המלכים בתנועות משונות כאלו, ולפני ה"בוכ"ע צריכים לעמוד באימה ויראה. אמר לו אביו הרבי ר' מיכל"י, בני אל תתמה על זה החסיד, כי להתפלל בלא תנועות אלא בשובה ונחת יכול רק מי שיש לו זכות אבות והוא נזדכך מחומריותו מצד אבותיו הק', אבל מי שאין לו זכות אבות צריך לעבודה יתירה כדי לשבר החומריות.

מין שליט"א: היו בזה כמה דעות אצל צדיקים, אם מותר לראות התנועות כלפי חוץ או שהכל יהיה רק בפנימיות? **אחיו הגרש"ד גולדמן (ר"י זוועהיל ואב"ד הקהילה):** יש

'הכל מעלין לירושלים' (כתובות קי, ב), אבל לא לכל אדם יש הזכות להישאר כאן...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: 'אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה' (שם עה, א)... אמנם נראה שציפיה זוהי מדרגה גבוהה יותר...

מין שליט"א: כי העיקר הוא ההשתוקקות, ואיתא כן מצדיקים*.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אבל כבר ציפו די והותר, ובוודאי יצאו ידי חובה...

מין שליט"א: כו"ע מודוו... *

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: כל ענין ה"סיפורי צדיקים" שמקובל אצל חסידים, לא היה לשם סיפור גרידא אלא היה בזה כשולחן ערוך עם הוראות למעשה... **מין שליט"א:** לכן היו מספרים סיפורי צדיקים כאלו שיש בהם לימוד עבורנו.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: המאמרים והד"ת שאמרו צדיקים, היה לפי מהותם, ובבחי' הוא - היה אומר, שהיה אומר מה שהוא במהותו וטבעו.

מובא מהרה"ק הרבי ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע על מה שאמרו המלאכים לאברהם אבינו (בראשית יח, ט) איה שרה אשתך, כי המלאכים שמעו למעלה במרום שאברהם אבינו ע"ה גדול וחשוב מאד, והוא רגל בהמרכבה, ויש למעלה במרום רעש גדול ממנו, ולזה בהיותם עתה בביתו ולא ראו עליו מאומה, כי הסתיר מאד את מעשיו ודרכיו, לכן שאלו אותו 'איה שרה אשתך', כי חשבו שאולי אצלה יראו ויוכלו ללמוד על מדרגת אברהם אבינו ע"ה. ועל זה אמר הנה באוהל, וברש"י שצנועה היתה, וגם אצלה לא יראו כלום*...

מין שליט"א: על פי דרכו מבואר המדרש (שמו"ר כה, א) דכאשר טענו המלאכים קודם מתן תורה, תנה הודך על השמים, צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, ואמר להם לא אצלו אכלתם וכו'. דטענת המלאכים היתה שהם גבוהים במעלה מבני ישראל ואם כן צריכים לתת התורה להם, ולכן רמז להם על אכילתם אצל אברהם אבינו, דכשם שאצלו לא היו מבינים, כך על מעלת בני ישראל בכלל אין להם שום השגה.

במדרש (ב"ר מח, יד) איתא שהמלאכים היו מרתתין לפני אברהם אבינו.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: ובאמת זה היה כל אופן עבודתו של הרבי ר' מיכל"י, שהיה בהצנע ולא ראו

נחשב עלי כאילו עשיתי בפועל. וזה פירוש הכתוב (תהלים קיט, קו) נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, פירוש נשבעתי לעשות ותיכף אקיימנה באופן לשמור משפטי צדקך כנ"ל.

² וראה בספר "תורת המגיד מזלאטשוב" שהביא בשם ספר וילקט יוסף (ילקוט רבא, אות רב), וז"ל: "כ"ק ה"ק ר' יצחק דראהביטשער צוק"ל היה דרכו שלא לומר תורה, ולרוב ההשתוקקות מאנשיו לשמוע לקח מפיו הקדוש התחבאו פעם אחת בפרשת וירא שנים מהחסידים בביתו תחת התנור קודם שבא ללמוד הפרשה עם בנו ה"ק ר' מיכל"ע צוק"ל מזלאטשוב, כדי לשמוע על כל פנים האיד הוא לומד עם בנו, וכשהגיע לפסוק ויאמרו וגו' ביאר את הנ"ל.

³ בענין זה כתב בספה"ק "אור המאיר" (פרשת תרומה, עה"פ וראה ועשה בתבניתם) בחריפות שלא יעשה האדם פעולות כלפי חוץ

* מובא כן בקדושת לוי (פרשת ויצא, עה"פ אנכי הא-ל): יש עוד בהכוסף מעלה יתירה, כי במעשה אינו רק מה שעושה, דרך משל, תפילין כשמיניח אז אין בידו אלא מצות תפילין, אבל הכוסף והתלהבות שיש לו להמצוה כדי לעשות נחת רוח להבורא, הוא כולל כל המצות ומעלה עליו כאילו עשאן לכל המצות, כמאמר חכמינו ז"ל (קידושין מ, א) חשב לעשות ונאנס כו'. וזהו כוונת הפסוק כל המצוה אשר אנכי מצוך היום, אפילו מצות שאין נוהגין בזמן הזה אתה יכול לקיים באופן כשתשמרו מלשון ואביו שמר את הדבר (בראשית לז, יא) שתהא יושב ומצפה ומשתוקק אל המצוה מתי יבוא לידי ואקיימנה. וזו גם כן מה שאמר דוד (דברי הימים-א כב, יד) ואני בעניי הכינותי לה' אלף אלפים כו', פירוש כי מצות צדקה אי אפשר רק במתנות מעות אך אני אפילו בעניי הייתי מתלהב ואמרתי מי יתן ואוכל לבנות בית ובזה הכינותי אלף כו', כי

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע היה אומר שעיקר מטרת נסיעתם היה לפרסם שם שמים ולקרב לבבות ישראל, אולם הלבישו זאת בכיסויים שונים... ר' אייזיק מאיר (זלמנוביץ) מספר כך על כ"ק האדמו"ר מקאפיטשניץ זצ"ל, שחותנו הגה"ח רבי חיים שלמה רבינוביץ ז"ל היה נוסע מירושלים לארה"ב לטובת בנין ישיבת רוזין כאן, והגיע לעיר אחת ואמר לו שאם יביאו את האדמו"ר מקאפיטשניץ אליהם לשבת, יתנו לו סכום גדול לבנין הישיבה. וכשדיבר על זה עם האדמו"ר מקאפיטשניץ, אמר לו שמעולם אינו נוסע עבור כסף... וזאת אף שידוע שהיה נוסע...

הגרש"ד גולדמן: הרה"ק רבי איציקל מדרוהוביטש זי"ע (אביו של הרבי ר' מיכל"י) אמר, דכאשר היצה"ר רוצה למנוע ממנו לנסוע להוכיח את בני ישראל, הוא אומר לו שנוסע עבור ממון, ומניח לו, וכאשר הוא כבר שם אז פועל שם כרצונו...

מרן שליט"א: ב'תולדות' (פרשת וישלח) מובא בחינה זו, שיש להערים על יצר הרע.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: הוא מפרש בזה הכתוב (תהלים קיט, נט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. **הגרש"ד גולדמן:** זקני (כ"ק אדמו"ר מהר"ם מזוועהיל) זצ"ל ביקרא דמלכא (פרשת לך, תשכ"ג) מביא דבריו אלו של רבי איציקל, ומפרש בזה מה שאמר הקב"ה

עוד נוסח בעובדא הנ"ל של רבי מרדכי מקרעמניץ, שתלמידו הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע שאל לאחד מחסידי זלאטשוב על מדרגתו של רבי מרדכי, וסיפר אותו חסיד שרבי מרדכי בילדותו היה משחק מאחד החסידים שהיה מתפלל בקול ובתנועות וכו', וכשאביו שאלו על כך אמר דלמה לא יתפלל בנחת כמו שמתפללים אצלם, ואמר לו אביו הרבי ר' מיכל"י דאותו חסיד על ידי תנועותיו מבטל את המחשבות זרות. ואמר על זה רבי מרדכי, איך יתכן שעומדים לפני הבוכ"ע וישנם מחשבות זרות... ועל זה אמר לו אביו, יען כי אתה בני זכות אבות מסייע לך, אבל לא כל אדם זוכה לכך.

וכשמע זאת רבי מאיר מפרימישלאן, הפליא הדבר שכבר בילדותו השיג רבי מרדכי דבר זה שאיך אפשר לעמוד לפני השי"ת עם מחשבות זרות.

מרן שליט"א: והיינו שעיקר עבודת הצדיקים היה בפנימיות ולא כלפי חוץ, ולהיפוך מבזמננו.

מה שמלפנים היה נחשב לבזיון, נחשב כיום לשבת, וכגון שפעם נחשב לבזיון כשאמרו על אחד שנוסע וכוונתו עבור ממון ושיתמכו בו, והיום כשרוצים לתרץ מי שנוסע אומרים שהרי נוסע עבור ממון... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** ידוע גם על צדיקים שנסעו עבור פרנסה וכו'.

דזמרה בכל כחו בקול גדול עד שבא לפני המלך, מתנפל ומתחנן לפניו כאין, ונמתקין הדינין ובא לפני המלך. ומקור הדבר מובא ב"מסילת ישרים" (פרק ז, חלקי הזריזות), שכותב דאכן עיקר עבודת ה' צריך שתבוא על ידי התלהבות הלב וכמיתה הנפש לאבינו שבשמים, וכפי שדוד המלך מתהלל ואומר (תהלים מב, ב) כאל תערג על אפיקי מים כן נפשי תערג אליך אלקים, צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי מתי אבוא ואראה פני אלקים, אבל הוא מוסיף: "ואולם האדם אשר אין החמדה הזאת לזהטת בו כראוי, עצה טובה היא לו שיזדרז ברצונו, כדי שימשך מזה שתולד בו החמדה בטבע, כי התנועה החיצונית מעוררת הפנימית, ובודאי שיותר מסורה בידו היא החיצונית מהפנימית".

ד כן הביא הרה"ק מקאמארנא זי"ע בנתיב מצוותיך (נתיב התורה, שביל א, אות ד): וכן אמר הקדוש רבינו יצחק מדראהביטש, כשאני רוצה ליסע להוכיח לבני ישראל, היצר מתגרה בי ואומר, יצחק שב בביתך ולמוד תורה, למה לך לטלטל עצמך ולהתבטל מדברי תורה. ואני אומר לו, אני נוסע בשביל מעות, ואז משיב לי, בשביל מעות לך לשלום, בודאי מצוה גדולה תעשה. וכשאני בא למקום אני משליך לחוץ הפנייה החיצונית ואני עושה העיקר. וראה שם עוד: אמר מרן אור ישראל (הבעש"ט), כשאדם רוצה לקום בחצות ליל והיצר בודאי יקטרג עליו ויפיל עליו שינה וכן כל כיוצא באלו ענינים, עצה היעוצה להתעורר לאיזה ענין גופני לעשות צרכיו ולעסוק בעניני הגוף, ואח"כ ואשיבה רגלי אל עדותיך... וכן אמר מורי דודי צבי מזידיטשוב, וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט, מלשון לוטה ושמלה, דהיינו שאברהם הצדיק הולך בדרכי השם ובהכרח כל התחלות קשות הולך אתו איזה לבוש ושמלה, ואח"כ ויפרד לוט מעמו ודפח"ח.

ה וזל"ק: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך וכו' (פסחים נ, ב), שצריך לגנוב דעת היצה"ר וישתתף עמו בתחלה, ואח"כ יראה לגבור כארי ויעשה לשמה. וזש"ה אני חכמה שכנתי ערמה וגו' (משלי ח, יב). וזש"ה בא אחיך במרמה וכו', הגם שזה סכנה יותר שיכנס בגלות של היצר הרע להתחבר עמו, ומי יודע איזה צד גובר, אם יוכל ליפרד ממנו אח"כ וכו' ויתפלל להשי"י שיעזור לו נגד היצה"ר וכו', זה סוד דעייל ונפיק, שהיא בחי' מעולה יותר ממאן דלא עייל כלל וכו' עיי"ש דבה"ק.

י ראה שם: דשמעתי ממורי (הבעש"ט), חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, שיהיה התחלת תורה ותפלה ומצוה עם היצה"ר שלא לשמה, ובזה לא יקטרג עליו היצה"ר, ויוכל לגמור לשמה. וז"ש חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך ודפח"ח.

יותר מהתלהבות לבבו, וכותב שם בתו"ד: "כי עיינו הרואות רבות בני אדם בעת בא דברו בתורה ותפלה מרים קולם יותר למרחוק ומכים כף על כף וכדומה מתנועות איברים, ורוקדים ברגליהם כנהוג עלמא, ורבים הם עמי הארצות המדמים בנפשם שבזה תולה עיקר התפלה". ומפרש הכתוב (ירמיה יב, ח) "נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה", דהיונה דכיון שמרימים קולם יותר מעומק הכוונות וההתלהבות, על כן אין הם מרוצים לפני המקום. וממשיך שם: "אזהרה לאדם, שיתבונן לשקול בפלס מאזני שכלו בעת מרים קולו בתפלה שלא יגביה קולו יותר ממה שיש לו אהבה ויראה בפנימיות מחשבתו אליו יתברך". ועיי"ש עוד באריכות.

וכן איתא מהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע (מנורת זהב, ריש פרשת משפטים), שפירש הגמרא (ברכות מה, א) "העונה אמן אל יגביה קולו יותר מן המברך", ד'המברך' קאי על הלב, כי הלב הוא המברך, וכדכתיב (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל י-ה, ואילו 'העונה' הכוונה על הפה. וזה"פ: "אל יגביה קולו יותר מן המברך" - רצ"ל שלא יעשה פעולות מבחוץ, יותר מהתלהבות לבבו פנימה.

וגם בנועם מגדים (פרשת משפטים, עה"פ אם כסף תלוה, אופן עשירי) כותב בתו"ד: "כי כלל גדול הוא, שילך האדם בדרך האמת וכל עבודתו תהיה באמת כפי רצון הלב ולא יותר", ומפרש הכתוב (שמות כב, כד) "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך", דדרשו "זל" (סוטה לב, ב) גזירה שוה על הפסוק בביכורים (דברים כו, ה) "וענית ואמרת", מהפסוק (שם כז, ד) "וענו הלוים" - דהיינו בקול רם. וזאת אשר הזהיר הכתוב: "אם כסף תלוה את עמי", דכאשר יהיה לאדם כיסופין וערגה לעבוד את הבוכ"ע, הרי צריך שיהיה "את העני", שיענה בקול רם לעיני כל, רק "עמך" - כלומר יחד עם החלק הפנימי שבו ולפי התלהבות לבבו ופנימיות נפשו, ולא שכלפי חוץ יראה שהוא מתלהב יותר מכפי שהוא מתלהב באמת בפנימיות לבבו, אלא ששניהם שקולים יהיו.

אבל לעומת זאת כתב הרה"ק מקאמארנא זי"ע ב"היכל הברכה" (פרשת דברים) בחריפות יתירה נגד זה, ולשיטתו מובן מאליו שלהתפלל בכוונת הלב עדיף טפי, אבל הרי ישנם גם קטני דעת, וגם לאנשי מעלה יש זמן של קטנות וירידה שאז אי אפשר לכוון, ובעת כזאת מחוייבים הם להתפלל בקול רם, בהתלהבות ובהתאמצות יתירה, כי רק באופן הזה יהיה אפשרות בידם להלהיב גם את החלק הפנימי שבהם, כי "הקול מעורר הכוונה" (א"ר, אור"ח קפה, ג). וכותב שם בתו"ד: "אפילו בכל עת התחלות קשות, וכן כמה פעמים מתגרה הקטנות וכו', וכן לפעמים אינו יכול להתפלל וכו', צריך עכ"פ בכל כוחו וקולו בהרגש גדול, לדבר אותיות פסוקי

לאברהם אבינו, לך לך, וברש"י להנאתך ולטובתך, שזה היה הערמה ליצה"ר, שאמר לו שהולך להנאתו ולטובתו עבור ממון וכדומה...¹

מרן שליט"א: אלא שהאדם צריך להיזהר לרמות רק את היצה"ר ולא את עצמו...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: לרמות אחרים אינו חמור כמו לרמות את עצמו...

מרן שליט"א: יש שמרמה את עצמו בזה שסוברים דאכן הוא אינו כהוגן, אבל כולם כן באותו מצב כמותו, ויש על זה מעשה באריכות שספרו צדיקים על מי שסובר דכיון שהוא אינו כהוגן הרי שכולם כן...²

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: יש ווארט מהקאברניער זי"ע, ותוכנה דאם אדם אינו מרגיש קדושת שבת, שלא יאמר שאין הרגשה כזו, אלא שאפשר להרגיש ורק הוא אינו מרגיש...

מרן שליט"א: זהו בגדר חוצפא יסגא, שחושב דאם הוא אינו במדרגה זו אזי אף אחד אינו זוכה למדרגה הזו.

מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר על דודו הרה"ק מבארדיוב זי"ע שדיבר פעם עם רב אחד על ענין עבודת ה' שצריכה להיות בלתי לה' לבדו בלי שום פניה וכו', ונענה אותו רב ואמר, שאינו מאמין אפילו על הרבי ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע שעשה עבודתו בלתי לה' לבדו ממש בלא שום מחשבה לעצמו. ותיכף השיבו הרה"ק מבארדיוב: אם אין מאמינים על הרבי ר' מיכל שעבודתו היתה בלתי לה' לבדו, הרי זה בגדר אפיקורסות, ואפיקורוס ישראל אסור לדבר עמו דכ"ש דפקר טפי (סנהדרין לה, ב), ומיד עצם עיניו ממנו והלך לו.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: האוה"ח הק' העיד על עצמו שכל מעשיו וגם הוצאת ספרו הם בלתי לה' לבדו. ואמר על זה זקני הרה"ק רבי שלמ'קע מזוועהיל זי"ע, שבאמת האוה"ח הק' היה במדרגה גבוהה הרבה יותר מזה.

הגרש"ד גולדמן: רבי שלמ'קע זי"ע אמר פעם, דכאשר אדם זקוק לישועה באיזה ענין והוא בוטח בה' באמת

שיושיעו, אזי בכח אמונה זו לבד יכול להמשיך הישועה. והוסיף רבי שלמ'קע ואמר, דזה היה שייך רק בדורות הקדמונים ולא בזמננו. ספרו לו על צדיק אחד שראו אצלו בחינה זו, ואמר שהסיפור אינו אמת... ואח"כ ספרו לו על הרבי ר' מיכל'י זי"ע שהיה פעם אצל המגיד ממעזריטש זי"ע, ובאותו זמן נחלה בנו של המגיד עד מאד, וכל בני המשפחה היו בדאגה, והרבי ר' מיכל'י הרגיע אותם ואמר שבלילה עוד יאכל עמהם 'וועטשערע' (ארוחת ערב), וכך הוה. ואחר כך אמר המגיד שעל ידי תפילה כבר לא היה יכול להתרפא, ורבי מיכל'י המשיך זאת בכח הבטחון גרידא. ואמר על זה רבי שלמ'קע, שאכן הרבי ר' מיכל'י אחרת והוא היה יכול...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: באוהב ישראל (פרשת נח) מביא מהרבי ר' מיכל'י, על הפסוק (בראשית ז, ז) ויבא נח ובניו וגו' מפני מי המבול, ופירש"י אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבא המבול וכו', וזהו פליאה לומר כן על נח...

מרן שליט"א: שהרי הקב"ה אמר עליו (בראשית ו, ט) איש צדיק תמים...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: ומבאר דאמונה הוא לשון המשכה, כמו ויהי אומן את הדסה (אסתר ב, ז), ועל ידי האמונה נמשך הדבר, והנה נח בודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו ה' בכל לבבו ונפשו, אך בדבר הזה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להבאת המבול כי על ידי שלימות אמונתו יומשך הבאת המבול, ולא היה יודע איך ליתן עצות בנפשו מה לעשות. וזהו שפירש רש"י, נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין, דבאמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שה' יתברך יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה (והובא גם באור יצחק להרה"ק מראדויל זי"ע, בנו של הרבי ר' מיכל'י, פרשת נח ד"ה ויבא).

צדיקים אמרו דהכח של הצדיקים להמשיך ישועות הוא לא רק על ידי הצדיק, אלא בכח האמונה תמימה

באמת מלך, ומה שהיה נדמה לו שהוא צועני - זה היה חלום. וכך היה הצועני חושב ומתלבט זמן רב לכאן ולכאן לדעת מה הוא באמת, מלך או שמא איש פשוט וגס. עד שעלה רעיון במוחו - שילך לארון ספרי המלכות, ויעיין בספרים שם, והיה אם יבין את הכתוב, אז סימן שהוא אכן מלך, ורק חלם שהוא צועני, אך אם לא יבין אז רגליים לדבר שהוא איש בער וריק. תיכף למחשבה מעשה, והוא הלך להבית עקד ספרים, והחל לעיין בספרים המונחים שם, וראה שאינו מבין מאומה, והבין שהוא כלל אינו מלך. אך כעבור זמן מה, נמלך והחליט דבאמת הוא מלך, ומה שלא הבין את הכתוב, זה מפני ששום מלך אינו מביין...

^ט כן כתב בהקדמת ספרו חפץ ה': ח"ו נתכונתי לשום דבר זולת לעשות רצון יוצרי, כי למה אהיה כעבד המתעצל במלאכת אדוני, ולמה באתי מעולם העליונה הלהיות ח"ו נהנה מנכסי שמים ואהיה כעבד דנהום כריסיה וכו'... וה' יעזרני על דבר כבוד שמו, כי גלוי וידוע לפני אדוני ב"ה כי כל כוונתי לעשות רצון יוצרי... כי כל עצמנו לא היתה הכוונה אלא לזכות ולא לחובה, כדי שיתרצה האדון בה. ולכן בחרתי לקרות שם ספר הזה בס"ד חפץ ה', כי כל כוונתי לעשות בו חפצו יתברך. ועוד, לומר, כי לא ממני אלא מאת ה', והוא חפץ של הא-ל יתעלה. וסימנא מילתא היא, שיהיה ה' חפץ בו לעורר אהבתו אלינו ועל כללות אומנתו הקדושה ועל השכינה ושכונתה ארץ חפץ, ויהיה ה' חפץ בנו ובעבודתינו...

¹ בדרך זה ביאר מרן שליט"א בהזדמנות אחת (בעידן רעד"ר פרשת נשא תשס"ד) המדרש בברכה ה' בממון וישמרך מן החטא, דעל מנת להשפיע יראת שמים ויראת חטא, בהכרח להקדים ברכה בממון בכדי להערים בכך על היצה"ר שיחשוב שמברכים ברכות בגשמיות ולא יקטרג על זה.

² תוכן המעשה הוא, דבאחד המדינות היה המנהג שאחת לכמה שנים היו בוחרים להם מלך חדש, ועל פי מסורת אותה מדינה היו הולכים כל פעם לאיזה מקום נידח אחר, ומשם היו לוקחים את מי שמצאו, ואף שזה היה איזה 'צועני', אדם פשוט וגס רוח, וכמו שהוא היו מכתירים אותו למלך על כל המדינה, וכעבור תקופת מלכותו היו מחזירים אותו למקום מוצאו.

פעם מצאו איזה צועני שיכור שהיה שקוע בשינה, ולקחוהו לארמון המלך תוך כדי שינתו והשכבוהו במיטת המלך המפוארת. כאשר ניעור אותו צועני, נגש אליו מיד משרת עם בגדים מפוארים והלבישו כראוי ודיבר אליו בדרך ארץ ובכבוד גדול, וכן כאשר החל הצועני להסתובב בארמון המלוכה קדו כולם אליו והשתחוו לו. והנה צועני זה, לא ידע מה קרה עמו והיה בטוח שהכל הוא חלום גרידא, דהרי הוא היה רגיל לחיי צער ודחק וידע את מצבו האמיתי, ואיך יתכן שלפתע יתהפך הכל. אך כעבור זמן עלה בדעתו דלא יתכן שזהו חלום, דהרי הוא אינו ישן כעת, ומוכרח להיות שהוא

הלימוד, אלא כיון שאי אפשר להניח לאברכים לצאת לרחוב, לכן משלמים להם על זה שאינם יוצאים לרחוב אלא נשארים בבית המדרש...

ושתו לחיים ואחלו זה לזה וכו', וכן איחלו מרן שליט"א מזל טוב לרגל נישואי בתו לאחרונה, ואיחל גם מברכותיו לחתנו נכד כ"ק האדמו"ר מויזניץ שליט"א.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: כלל ישראל זקוק להרבה ישועות... **מרן שליט"א:** מרן אדמו"ר זי"ע אמר, דהנה כלל ישראל זקוק להרבה מיני ישועות, ברוחניות ובגשמיות, פרנסה ובריאות ועוד הרבה, והקב"ה יכול להושיענו מכל צרה ולעשות נס מיוחד לכל ענין, אבל הרי לא עביד קוב"ה ניסא למגנא, ובמקום לעשות הרבה ניסים יכול לעשות נס אחד כולל הכל בביאת משיח צדקנו...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: היה פעם יהודי שהתאונן אצל רבי שלמ'קע זי"ע על ריבוי צרותיו וכו', שיש לו צרה זו וצרה זו, וביקש שמשיח כבר יבוא. אמר לו רבי שלמ'קע שלא יערב בין הדברים, יש בקשות פרטיות ויש בקשות כלליות על ביאת משיח...

מרן שליט"א: כמובן שיחד עם הציפיה רצו שיהיה טוב גם כעת...

הגרש"ד גולדמן: כידוע מצדיקים על עוד 'בגלות' לגאלנו, שגם בזמן הגלות צריכים גאולה וישועה... ונפרדו לשלום.

יום שני פר' וירא י' מרחשון תשע"ד

של האדם הבא אל הצדיק. **מרן שליט"א:** מה שאמר הרבי ר' מיכל'י שפעל בכח הבטחון ולא על ידי תפילה וכדו', ידוע כעין זה מהבעש"ט הק' זי"ע שעבר את הנהר על גבי מטפחת ואמר שעשה זאת בכח אמונה פשוטה.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: כשהייתי לאחרונה אצל מרן שליט"א, נדפס בבצילא דמהימנותא בשמי איזה עובדא שלא במדוייק בענין התבטאותו של זקני רבי שלמ'קע זי"ע בנוגע לכניסת הדייטש'ן ימ"ש לארץ ישראל, שנמנע בחסדי ה', והנכון הוא, שזקני אמר אז, שהפכו את הגזירה בכך שיהיה קשה להשיא את הילדים בארץ ישראל.

כן נתחלף שם במה שאמרתי אז למרן שליט"א בענין דברי הרמב"ם, שאמרתי בדרך מליצת זכות, דהרמב"ם כותב בהלכות שמיטה ויובל (יג, יג) "כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם", ודברים אלו של הרמב"ם קבלו העולם וכולם רוצים לעמוד לפני ה' לשרתו, ולעומת זאת, מה שכתב הרמב"ם במקום אחר (פיה"מ אבות ד, ה) שאסור ליהנות מדברי תורה וצריכים לעסוק במלאכת כפים - זאת לא קבלו... ובאמת אין משלמים ללומדי התורה על

את מש"כ הרמב"ם בהלכות שמיטה ויובל (יג, יג) "כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם", אלא את דברי הרמב"ם במקום אחר (פיה"מ אבות ד, ה) שאסור ליהנות מדברי תורה וצריכים לעסוק במלאכת כפים...

אב"ד מאקאווא אלעד זצ"ל: בחתם סופר (ליקוטים, פרשת במדבר) מקשה דכיון שהעבודה ניטלה מהבכורים ונתנה ללווים מחמת שהבכורים חטאו בעגל, אם כן למה הבכורים מקבלים פי שנים, דנמצא חוטא נשכר. ומבאר דבאמת מי שיש לו הרבה נכסים זהו קנס עבורו כי הוא טרוד בנכסיו ואינו פנוי ללמוד תורה, ואם כן זהו עונש עבורם שהם מקבלים פי שנים...

מרן שליט"א: אכן על הלווים נאמר (דברים יד כז) אין לו חלק ונחלה עמך... על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו ה' הוא נחלתו (שם י, ט)...

האדמו"ר מזוועהיל הגישה הזמנה לשמחת נישואי בתו שתחל' מרן שליט"א: כלל ישראל צריכים הרבה ישועות... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** ישועות פרטיות, וגם ישועה כללית לכלל כולו נוכח הגזירות נגד לומדי התורה... **מרן שליט"א:** נצח ישראל לא ישקר... הכביכול בוודאי אינו פושט רגל...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אלא שדורשים מאתנו יותר מסירות נפש.

מרן שליט"א: כל דור שייך בו מסירות נפש לפי הנסיונות שיש בו, ולפני כמה דורות היו צריכים מסירות נפש יתירה על כל הענין, אבל בדור הזה לנוכח פגעי הזמן הרי בזה שאין פורקים עול ומקיימים מצוות, זהו כבר בגדר מסירות נפש.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: היינו לאחרונה על ציון הרמב"ם בטבריה...

מרן שליט"א: כל השנים הלכו אצלכם לשם? **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** אכן, כי המקום מקובל. **מרן שליט"א:** מרן אדמו"ר זי"ע גם היה שם פעם אחת. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** ואמרתי, שהעולם לא קבלו

עליו, ואמר שבאמונה גדולה הוא שעבר. וזה יש לומר שרימזו יעקב אבינו ע"ה במקלי גימטריא יעקב, היינו בשמו שהוא יעקב מידת אמת, והיינו לגודל אמונה שלו, בזה עברתי את הירדן והבן.

כן הובא בדגל מחנה אפרים (פרשת וישלח): עוד יש לפרש כי במקלי עברתי את הירדן הזה, על דרך שסיפר אב"ז נ"ע זללה"ה שפעם אחת עבר הנעסטר בלי שום שם, רק היה מניח חגורו ועבר

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: אין רצוני לעכב ולהטריח במוצאי שבת...

בספה"ק אור יצחק (פרשת ויצא) מפרש מהו 'מנוחת אמת', דמהו מנוחה שאינה של אמת, אלא דאדם שטורח בעבודתו והולך לנוח, הרי שהוא נח על מנת שיוכל אחר כך לעבוד יותר טוב, וזה אינה מנוחה אמיתית, ואילו המנוחה בשבת היא מנוחת אמת, שאין נחים בכדי לצבור כח אלא היא יום מנוחה כלשעצמה. **מרן שליט"א:** ע"ד חסד של 'אמת', שאינו לשם מטרה... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** בא שבת בא מנוחה, שוכחים מכל עניני עוה"ז...

וכבדו מרן שליט"א בלחיים ואחלו זה לזה וכו'.

מרן שליט"א: חותני (הגה"צ רבי שמואל אונסדורפר) זצ"ל היה אומר, אצל יהודים אין מסיימים בנישואי הבן זקונים אלא מתחילים מיד עם הנכדים אי"ה... בתורה מצינו (דברים ד, ט) והודעתם לבניך ולבני בניך, והנה בני בנים הם כבנים (יבמות סב, ב), ואם כן בני בניך הם הנינים, וזהו בגדר הידור מצוה...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני (קידושין ל, א), ונראה שלימוד עם בן בנו חשוב מלימוד עם בנו.

מרן שליט"א: האבות הקדושים יורדים להשתתף בשמחת צאצאיהם (זוה"ק, ח"ג ר"ט, ב), וכשיראו את המתרחש כאן בוודאי יעלו למעלה ולא ישתקו על כך... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** בזוה"ק (שם) מובא שהקב"ה משתתף בשמחתן של ישראל ולכן שולח את האבות להשתתף. ורואים מזה שהקב"ה הוא זה שעושה את השמחה כי הכל מאתו יתברך.

מרן שליט"א: להזכיר לאדם שהוא בעצמו אינו כלום והכל מאת ה'.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: זקני הרה"ק רבי שלומקה מזוועהיל זי"ע אמר על הנוסח שכותבים בתנאים, העומד מצד החתן והעומד מצד הכלה, דזהו להורות שאומרים למחותנים, אתם תעמדו מן הצד, והקב"ה ינהל הכל...

מרן שליט"א: כיום כו"ע מודי שהקב"ה משגיח ומנהל את העולם, ואין צריכים הוכחות על זה...

כבר כתב היעב"ץ בהקדמה לסידורו (סולם בית אל, ד"ה ויידע אמונה) אודות הניסים של תקומת כלל ישראל לאחר כל הצרות והרדיפות מצד אויבינו, וז"ל, חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה הש"י לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל, וכל מה שארך הגלות יותר, נתאמת הנס יותר ונודע מעשה תקפו וגבורתו, עיי"ש. כיום כולם יודעים שאנו חיים כאן רק בזכות נפלאותיו ית"ש למעלה מדרך הטבע, ולא בזכות פעולותיהם של השלטונות...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: גם מה שיהודי יכול לחתן עשרה ילדים זהו למעלה מדרך הטבע...

שמעתי לאמר בשם זקני הרה"ק רבי שלומקה זי"ע - אמנם במשפחתנו לא שמענו זאת - שכאשר היה כאן

הסכנה שהדייטשן יכנסו לארץ ישראל, אמר שהעיקר מה שכואב לו הוא זה שיהא קשה לחתן ילדים...

מרן שליט"א: הוא לא אמר שאי אפשר לחתן, אלא שיהיה קשה, אכן אין זה דבר של מה בכך כלל וכלל.

הגר"ש למברגר: זקני בעל עטרת משה זצ"ל מבאר הגמרא (ר"ה טז, ב) כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, כיון שבראש השנה קוצבין לאדם מזונותיו, ואם כן בסוף השנה צריכים להוציא כל מה שנשאר ממה שקצבו לו, ולכן שמתחילה היתה שנה רשה, בסופה היא מתעשרת...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: האבות הקדושים באים עם השגות של עולמות עליונים, וכשהם משפיעים לנו אפילו מעט מאותן עולמות גבוהים, הרי בשבילנו זה הרבה מאד... הרי הם יושבים שם למעלה ומתענגים מזיו השכינה, ובוודאי קשה להם לירד לזה העולם...

מרן שליט"א: אכן שם בזה"ק משמע שהקב"ה עוקר אותם ממקומם ומורידם לעוה"ז.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: והיינו בעל כרחם.

מרן שליט"א: באמת הם יכולים לשמוח גם בשמים למעלה, אבל הקב"ה רוצה שירדו לזה העולם כדי שיראו מה שצריכים כאן, ולא שיהיו להם אז השגות של עולמות עליונים...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: למעלה אינם יודעים על מה לבקש בעדנו.

אם הם יורדים ממקומם הגבוה בגן עדן, בהכרח שמזככים ומטהרים את האויר כאן למטה...

מרן שליט"א: מוכרח להיות כן, כי הרי איתא בספה"ק (ראשית חכמה, שער היראה, פרק יג) שעולמות העליונים כשמכריזין איזה חטא, צריכים לטהר את המקום בכמה וכמה טהרות, ואם כן איך יוכלו לירד לעולם השפל הזה... וידוע מצדיקים שאמרו שזהו עונש גודל ביותר כשצריכים לירד לזה העולם.

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: זקני הרה"ק הרבי ר' מיכל'ה מזלאטשוב זי"ע מבאר הלשון ברש"י (בראשית כח, י) יציאת צדיק מן המקום עושה רושם, דלמה נקט לשון שלילי יציאת צדיק, ולא ביאת צדיק, אלא כוונתו דגם כשהצדיק יוצא מן המקום הוא משאיר שם רושם קדושה שנשאר לטובה. וזהו פנה הודה פנה זיוה וכו', ע"ד ויפן לאחריו (שמואל ב א, ז), והיינו שמשאיר מאחוריו מהודו וזיוו.

ובזה מבאר המשנה (אבות ג, ב) שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א), ובמושב לצים לא ישב, ובמושב לצים לא ישב, דלכאורה פתח בלשון רבים ואין ביניהם דברי תורה, ומסיים הרי זה בלשון יחיד. ועוד מדייק דהיל"ל שנים שיושבין ואין אומרים דברי תורה, ולמה נקט ואין ביניהם. וכן מקשה היכן נרמז זה בפסוק ובמושב לצים לא ישב. אלא הכוונה שנים שישבו ואין ביניהם דברי תורה, היינו שאינם יכולים לדבר דברי תורה ולומר שום דבר אחד מהתורה ואין מציאות ביניהם באמירת תורה, זהו סימן בוודאי שהמקום היה כבר

מֶרֶן שְׁלִיט"א: מבשרי אחזה אלו, וכשם שכיום אפשר לעשות פעולות למרחוק על ידי קרני אור, כן הוא ברוחניות, שהאדם החוטא מקרין מטומאתו על אחרים רח"ל, וזהו קרני חושך לעומת קרני אור הקדושה. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** ברור שמלכתחילה חידשו את כל ההמצאות למען התורה וכלל ישראל, שיוכלו להדפיס ולשלוח וכו', אבל ליידער משתמשים בזה לרעה...

מֶרֶן שְׁלִיט"א: לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, הקב"ה נותן לנו צדקה ודברים טובים, ולנו בושת הפנים כי משתמשים בזה לרעה...

פעם ידעו ללמוד ולכתוב גם בלי זה... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** כיום זה שוואכע דור... זקני רבי שלומקה זי"ע אמר, ושמעתי שגם החפץ חיים אמר כן כאשר המציאו את המצלמה, דכיון הדורות ירדו המציאו זאת על מנת לחזק את האמונה בעין רואה ואוזן שומעת... כנראה שבדור הירוד הזה היו צריכים להמציא עוד מכשירים בכדי לחזק האמונה... **מוצש"ק פר' ראה ז"ך מנחם אב תשע"ג**

פעם מושב לצים וזה מונע מהם ללמוד. וזהו הרי זה מושב לצים, שהיה מכבר מושב לצים ונשאר שם רושם לרעה. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** יסוד זה מקובל מהבעש"ט הק', עפ"י מעשה שפעם אחת נסע עם תלמידיו לאיזה מקום ובאם הדרך עמד העגלון ועלה במחשבתו להרוג את הבעש"ט, אז חיש מהר רמז הבעש"ט לתלמידיו להכות הסוסים למען ירוצו הלאה, ומיד נהפך העגלון העכו"ם לאיש אחר וביקש מחילה מהבעש"ט ונפל וקרע לפניו למחול לו, כי לא ידע מה היה לו. ואמר הבעש"ט לתלמידיו, אני אפתור לכם החידה הזאת, כי זה הוא המקום שהרג אדם אחד את חברו, ובמקום ההוא נשאר רושם של רציחה ואם איש ריק ובער מגיע למקום הזה נתעורר ונתלהב בקרבו מדת רציחה כי המקום גורם, ולכן צוה מיד לנסוע משם. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** כשנכנסים כיום לבית המדרש רואים בצד אחד יושבים עם גמרות, ובצד שני עם כלים אחרים...

האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל: האבל הכבד מצטרף לאבל של בין המצרים. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** אבילות חדשה ואבילות ישנה. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** בלילה יהיה כבר ראש חודש, היא"צ של אהרן הכהן. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** וכתוב בו (במדבר כ, כט) ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל. ואף שהיה בראש חודש. הרי חכם בפניו מותר להספיד (שו"ע י"ד, ס' תא, סע"ה). **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** זכורני כבר מגיל הילדות והבחרות, שדודנו האדמו"ר זצ"ל היה דמות שכולנו הבטנו עליו בהרבה הערצה, ועשה עלינו רושם גדול. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** בן כמה היה אביו כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי זצ"ל בהסתלקותו? **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** בן ע"ג שנים. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** אולי לכן חשש מהגיעו לגיל שבעים... כמה פעמים אמר לי גיסי זצ"ל שהוא מפחד מזה שהוא נעשה כבר בן שבעים שנה. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** מזליה חזי. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** בכל הזמנים היה עם תקווה ואמונה גדולה. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** אביו זצ"ל ואמו ע"ה נסתלקו שניהם באותה שנה, הוא בחודש שבט, והיא בחודש מרחשון שלאחר מכן, ושניהם היו בערך באותם שנים. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** ואביו כ"ק האדמו"ר רבי גדליה משה

זצ"ל היה צעיר יותר... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** בן ס"ג שנים. הרי הוא היה כמה שנים בסיביר, וחזר משם שבר כלי ממש, וכבר בשנת תש"י נסתלק. אבל אביו כ"ק האדמו"ר רבי שלומקה זצ"ל היה מבוגר יותר, ונסתלק בהיותו בן ע"ו שנים. **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** ימי ההילולא של דודי זצ"ל ושל אבותיו חלים בימים חופפים בימות החודש, כי רבי גדליה משה נסתלק בכ"ד לחודש, אמו ע"ה בכ"ה לחודש, רבי שלומקה בכ"ו לחודש, דודי זצ"ל נסתלק כעת בכ"ז לחודש, ואביו רבי מרדכי נסתלק בכ"ח לחודש. **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** עשרים שנה אחרונים אצלו היו מתנה מיוחדת מן השמים... הרי כשהיה חולה לפני כעשרים שנים, התייאשו ממנו הרופאים... **האדמו"ר מזוועהיל זצ"ל:** הייתי אצלו בשבת האחרונה לפני שהתמוטט לפני מס' חודשים, והיה שבת מרוממת מאד, ושמענו ממנו הרבה מאד באותה שבת, בסעודות ולפניהם ולאחריהם... ויש לציין לשבח את המסירות של הגבאים והמשמשים שהיתה מן המופלאות. **יום א' פר' דברים כ"ט תמוז תשע"ז** [בשדה התעופה כשחיכו לארון של חדב"נ כ"ק אדמו"ר מזוועהיל צאנז זצ"ל]

נר להולכים

שנלב"ע בתקופה האחרונה לדאבון קהל עדתינו הק'

הרה"ח ר' ישראל מרדכי לנדמן ז"ל

אחר שהוא נזקק יותר ירוויח את העסקה, עד שלפעמים היה נראה שכל מה שהוא מגיע לבית המסחר זה לעשיית חסד גרידא ולא למסחר... בימי השבעה הגיע אחד הסוחרים וסיפר שר' ישראל מרדכי היה קונה ממנו סחורה אע"פ שלא היה צריך רק כדי שיהיה לו פרנסה.

כל מי שנכנס לחנותו העריכו את עדינותו ואת האיידיליקייט שלו. משאו ומתנו היו באמונה וישרותו היו מהמפורסמת, כל אחד ידע שמילה שלו היא מילה, והוא קידש את השם בכל מעשיו, כשכולם עמדו נפעמים לנוכח אצילותו וישרותו. וכפי שסיפר יהודי מחו"ל שהיה קונה מדי פעם בחנות אבל כל פעם שהיה בא לאר"י גם כשלא היה צריך לקנות היה נכנס לחנות כדי לשמוע מר' ישראל מרדכי א גיט ווארט וברכה, שכן תמיד היה רגיל לברך כל אחד ואחד בברכות רבות.

ר' ישראל מרדכי היה דמות אמיתית של ערליכער איד שעבד את בוראו בכל מאודו, והיה אהוב על המקום ואהוב על הבריות, וקיים בעצמו 'עשה תורתך קבע ומלאכתך ארעי'. הוא היה אוהב תורה אמיתי באופן מופלא ביותר, ולמרות מסחרו ומעשי החסד הרבים שלו, היה יושב כל לילה ולומד שעות ארוכות ומרגלא בפומא תמיד ללמוד את איגרת הרמב"ן כדי שנדע מה הם המעלות והמידות טובות.

תפילתו הייתה כמונה מעות. כל תפילה וכל ברכה, היתה נאמרת בהטעמה ובמתיקות מופלאה מילה במילה, ומתוך כך התבלט כעובד ה' מופלא ומופלג למרות היותו מתהלך בצדי דרכים ולא מחזיק טיבותא לנפשיה.

במסגרת מסחרו היה בקי בשופרות וכשהגיע פעם מרן זי"ע לירושלים, הכניס אליו ר' ישראל מרדכי ז"ל שופר שיהיה קל לתקיעה. הקשר שהוא הרגיש לצאנז היה מופלא מאד, והרגיש קשר נפשי חזק. ואף היה נותן 'געפלאכטענע עטרה' לכל נכדי מרן שליט"א בחתונתם.

לאחר הסתלקותו של כ"ק מרן זי"ע אליו הגיע מדי שבת ומועד, דבק בכל מאודו בכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ותדיר היה מגיע להסתופף בצל הקודש בכל עת ומועד ובמיוחד בימים נוראים. לפני כשנתיים היה בשבת בנתניה לרגל שמחה משפחתית ולא הרגיש בטוב וביקשו ממנו משפחתו שיתפלל בבית המדרש של המלון מפני חולשתו ולא הסכים ואמר אם אני בנתניה אני לא יכול לוותר על התענוג להתפלל במתיבתא עם כ"ק מרן שליט"א והלך לאט לאט זמן רב עד שהגיע וכשיצא מהתפילה אמר שתפילה חייתה אותו. גם כעת הוא אמר כשבוע ומחצה לפני פטירתו שכבר צריכים להזמין מקום לראש השנה...

משפחת ר' ישראל מרדכי התייחסו לצדיקי אמת להרה"ק מטאלטשווא זי"ע, הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, הרה"ק מלובלין זי"ע, וכן להרבי ר' אלימלך זי"ע,

כרעם ביום בהיר התקבלה ביום ראשון י"ז מנחם אב הידיעה הכואבת על פטירתו של אחד המיוחד מבני החבורה, שנודע ביראתו ובאצילותו, חסיד אמת שצהלתו בפניו ויראתו קודמת לחכמתו, הרה"ח ר' ישראל מרדכי לנדמן ז"ל, מחשובי ויקירי אנ"ש בירושלים. ומחשובי תומכי מוסדותנו הק'

וי להאי שופרא דבלי בארעא, ר' ישראל מרדכי היה חסיד אמת של רבוה"ק המתחסד עם קונו, דבוק בעבודת ה' יומם ולילה, איש ירא את ה' ובמצוותיו חפץ מאוד, יקר שבערכין, שפטירתו הותירה חלל בערוגת הבושם של עדתנו הק' שאיבדה דמות הוד של איידיליקייט וגייטסקייט, חסיד ירא ושלם.

המנוח ר' ישראל מרדכי נולד בירושלים לאביו הרה"ח ר' צבי לנדמן ז"ל שעוד עלה לארץ עוד קודם מלחמת העולם השנייה והתיישב במאה שערים. לפרנסתו פתח חנות ספרים ושאנשי ירושלים מספרים שתמיד היה יושב בחנות עם ספר פתוח והוגה בתורה.

ר' ישראל מרדכי ז"ל עלה ונתעלה בלימודיו ובבחרותו למד בישיבת תפארת צבי ולאחר מכן בישיבת בית יוסף נובהרדוק שם הוסמך לדיינות ע"י ראשי הישיבה הרבנים הגאונים הגדולים: רבי ר' יחזקאל סרנא זצ"ל רבי בן ציון ברוק זצ"ל, והדיין הרב משה עבאדי זצ"ל

אביו ר' צבי ז"ל היה מגבאי ומתפללי ה'אושפיצינער שטיבל' בירושלים, שהיו כולם חסידי צאנז, ואף חתם על כתב קבלת המרות למרן זי"ע יחד עם כל בני החבורה שהיו סלתה ושמונה של מתפללי בית המדרש. ומני אז דבקו הוא ובניו בכ"ק מרן זי"ע.

למגינת לבו של ר' ישראל מרדכי נסתלק אביו בצעירותו ואז החל ליסוע בתדירות לקרית צאנז אל כ"ק מרן זי"ע שם הרעיף עליו מרן זי"ע טללי נוחם ואהבה. פנינה זוהרת מחייו הוא ההתמסרות המיוחדת והכיבוד אם שהיו מסור לאמו ומכבדה בכל מאודו גופו רוחו ונפשו כל ימי חייה.

בשבת שבע ברכות של ר' ישראל מרדכי ז"ל הגיעו המשפחה רגלית מרח' אברהם שפירא בעיר נתניה להיכלו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בקרית צאנז, ואחזו אז באמצע דברות הקודש לעת רעוא דרעוין ומרן זי"ע יצא מגדרו לכבדו ואף הורה להביא פירות לכבוד שמחת חתן וכלה, ובאופן נדיר ביותר למרות שאין מנהגנו לערוך שבע ברכות בסעודה שלישית בכל זאת הורה מרן זי"ע לומר את השבע ברכות וכיבד את החתן ר' ישראל מרדכי לשתות היין.

ר' ישראל מרדכי היה איש תם וישר כפשוטו, בעל לב טוב' אמיתי, וכאיש טוב לב גם במסחרו בבית המסחר 'תפארת' לתשמישי קדושה עשה חסד עם סוחרים אחרים. לא אחת הפסיד את כספו רק על מנת שסוחר

וקרא עליו "איזהו בן העולם הבא, שייף עייל שייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה".
 כמו כן הספידו כ"ק האדמו"ר מטריסק שליט"א שציין שהיה אהוב על כל הבריות וקרא עליו את הפסוק "ועשית הישר והטוב". עליו ניתן להגיד שקיים כל מצווה עד הסוף בהידור. ציין שכשהיה תורם נדרים ונדבות, היה משלם את חובותיו כבר ביום ראשון. קרא עליו שקיים "ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך" – תמיד ידע מה ה' שואל ממנו וקיים בהידור.
 כמו כן הספידוהו בניו: ר' צבי, ר' יוסף, ר' יהודה וחתנו ר' יהונתן טובין.
 הותיר אחריו את אלמנתו שתחי', בניו ובתו, נכדים ונינים ההולכים בדרך ה'.

בחצרות קדשינו

עצמו ולמשול ביצרו, והרחיב במשנתו של בעל ההילולא רביה"ק בעל ייטב לב זי"ע, כן הרחיב בשבח הקהילה אשר היא כפורחת עלתה נצה, ובכל עת בואו לעירם הוא מתפעל לראות את הגידול המפואר בכמות ובאיכות.

יום שישי ערש"ק פר' שופטים יומ"ד רבא של רביה"ק בעל ייטב לב זי"ע, הוקדש במיוחד למען בחורי אנ"ש היקרים בהם התפללו יחדיו תפילת שחרית עם האורח ראש הישיבות שליט"א. התפילה שנמשכה משך זמן רב עברה בחמימות ובהתלהבות חסידית. לאחר התפילה נערכה חבורה מיוחדת בראשות האורח שליט"א וניגנו בה הרבה ניגוני דביקות והתעוררות, במהלכה נשא בפניהם דברים נפלאים על גודל מעלתה של חודש אלול, ושעל כל אחד להוסיף ולהרבות בתורה ותפילה בימים נשגבים אלו, כן הביע את שמחתו בשמעו על שחבורת הבחורים מקדשת שם שמים ושם חסידות צאנו בעיר, באשר כולם כאחד בחורים חשובים עד מאד המצויינים בהתמדת התורה עבודת ה' ויראת שמים.

בליל שב"ק התפלל האורח שליט"א אצל השמחת ש"ב וכן סעד שם את סעודות השבת. לאחר סעודת ליל שב"ק הלך להשתתף בשוה"ט של כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ לונדון שליט"א, שם התקבל בכבוד רב לצידו של כ"ק האדמו"ר שליט"א.

ביום שב"ק התפלל בבית מדרשנו וניגש לפני העמוד לתפילת שחרית. לפני תפילת מנחה התקיימה שיעור נפלא בפרקי אבות ע"י האורח הרה"ג רבי שלמה זלמן לעמבערגער שליט"א אב"ד מאקאווא נתני' ור"מ ביישיבתנו הק'.

סעודת רעוא דרעוין נערכה על פני כל היכל בית מדרשינו, שהיה מלא וגדוש באנשי שלומינו ובני קהילתנו הק', כשהרגשת הרוממות נישאת באוויר. לאחר הזמירות לשלוש סעודות נשא האורח שליט"א מדברותיו במשך זמן רב, בהם הרחיב בעניני עבודת ה' שהעיקר הוא הרצון והשאיפה לעשות נח"ר לבורא ית"ש, ואף שלפעמים מגיע

והיה ברשות המשפחה צלחת מהרבי ר' אלימלך, וכן הספה"ק נועם אלימלך מדפוס ראשון, וגם היה להם גביע מהרה"ק רבי העניך מאלעסק זי"ע שהם גם מנכדיו. אבל הוא עצמו מעולם לא דיבר מייחוסו, ואמר שזהו חובה ולא זכות. הוא ביקש ממשפחתו שבכל שבת ילמדו בספה"ק נועם אלימלך.

ביום רביעי קודם הסתלקותו אושפז לאחר שלקה באירוע מוחי קשה, ולמגינת לב משפחתו ומקורביו, נלב"ע במוצש"ק ואתחנן בשעה שבה היה מקפיד על נטילת ידיים למלווה-מלכה.

הלווייתו התקיימה ביום ראשון בבית ההלוויות שמגר. הספידוהו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א שציין את מידותיו, תפילותיו ודבקתו בצדיקים,

ביקורו הקצר של הגה"צ רב אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב

וראש הישיבה שליט"א בלונדון

ימים נעלים עברו על קהילתנו הק' בלונדון, עם ביקורו הרם בעירם של האורח הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. האורח שליט"א הגיע ללונדון לכבוד שמחת הנישואין לבת גיסו הרה"ג רבי יעקב מאיר לעמבערגער שליט"א אב"ד מאקאווא לונדון.

האורח שליט"א הגיע ללונדון ביום רביעי פרשת שופטים, שם התאכסן בבית האכסניא אצל מוהר"ר אליעזר רייך הי"ו מראשי קהילתנו הק' בלונדון ובעל האכסניא של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בסטאמפורד היל. לאחצה"צ התפללו תפילת מנחה בבית האכסניא ולאחמ"כ התקיימה קבלת פנים ולחיים לכבודו.

בערב השתתף בשמחת הנישואין בבית גיסו אב"ד מאקאווא לונדון שליט"א, שם התקבל בכבוד רב ע"י רבני העיר והציבור הרחב משתתפי השמחה. במעמד החופה נתכבד בקריאת הכתובה, ובשמחת החתונה רקד עם החתן והמחותנים וכל בעלי השמחה ושהה שם בשמחה למשך זמן. למחרת ביום חמישי התפלל תפילת שחרית בהיכל בית מדרשנו, ולאחמ"כ קיים ביקור מיוחד בבית כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ לונדון שליט"א לרפ"ש. במשך הביקור העלו עובדות קודש מרבוה"ק, וכן שוחחו על מצב בריאותו ועל כך שכל כלל ישראל הרבו בתפילה בעדו, וביקש להזכיר שמו אצל כ"ק מרן שליט"א לטובה ולברכה, ואיחלו זה לזה בברכת השנים.

שעה מיוחדת של הנאה רוחנית והרגשות נעלים חוו בני קהלא קדישא בלונדון, בעת החבורת חיזוק ומעמד קבלת פנים שנערכה בליל שישי בהיכל בית מדרשנו. לאחר מספר ניגוני ערגה והתעוררות נשא האורח שליט"א שיחת חיזוק לקראת ימי הרחמים והרצון הבעל"ט, בדבריו הרחיב אשר כדי להמליך את מלכו של עולם צריך להיות קודם מלך על

על שכרם של כל צוות הרוחני בישיבה מתוך הערכה עמוקה וכאות הוקרה על השקעתם והתמסרותם התמידית רבות בשנים למען בחורי הישיבה, צוות הרמ"ם והמשגיחים קיבלו את ההודעה ברוב התרגשות והודו להנהלה על התוספת המיוחדת.

סיום ומבחנים אצל גדולי תורה

לאחר ששנת הלימודים הסתיימה במערכת מבחנים מסועפת על כל החומר הנלמד בין כתלי ביהמ"ד, ובמיוחד המבחנים המיוחדים לה זכו קבוצה נבחרת של מצויני הישיבה במחיצתם של הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א ר"י חיי משה, והרה"ג רבי משה פרידמן שליט"א מראשי ישיבת טשכנוב, שהביעו קורת רוחם והתפעלותם מרמת הידיעות בעמקות ובעיון תוך כדי בקיאות מקיפה בכל חלקי מסכת בבא בתרא.

בסיום הזמן נערכה סעודת סיום על מסכת ב"ב ועוד כמה מסכתות ע"י כמה בחורים, הסעודה הוכנה בטוטו"ד ע"י הנהלת הישיבה. במהלך הסודה נשמעו מילין יקרין ע"י א' מבחורי שיעור ג' בדברי פרידה נרגשים מול צוות הישיבה שליט"א, וכן נשאו דברים מיוחדים המנה"ר הרה"ג ר' חיים יחיאל מיכל הלברשטאם שליט"א, והמשגיח הרה"ג ר' אהרן וייספיץ שליט"א.

שיפוצים נרחבים לחידוש והרחבת היכל הישיבה ומבואותיה

עם ריבוי התלמידים יצאו הנהלת המוסדות והישיבה בפרויקט מיוחד להרחבת גבולי הקדושה ושיפוץ הישיבה לטובת ולרווחת כלל תלמידי הישיבה, כשתיכף עם סיום הזמן החלו בעבודות השיפוצים תוך כדי מאמץ מיוחד לסיימם לפני תחילת הזמן, בשיפוצים התמקדו בעיקר הרחבת היכל הישיבה כדי שיוכל לקלוט את התלמידים החדשים, וכן חיפוי וצביעת כל קירות היכל והמבואות בכל קומת הישיבה בצורה מרהיבה, כמו"כ חודש בהוספת ריהוט חדש ותאורה נוספת לרווחת התלמידים, ואכן ביום פתיחת הזמן הגיעו התלמידים והתרגשו לראות הכל כלול בהדר יופי מיוחד כראוי למקום תורה.

עם פתיחת הזמן הופיע בהיכל הישיבה הגה"צ ראש הישיבה שליט"א אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב, שנתכבד בקביעת מזוזה בפתח היכל המחודש והמפואר ובפתח החדש של חדר שיעורים, לאחמ"כ נשא ראש הישיבה שליט"א דברי פתיחה לקראת תחילת הזמן כשהוא מקדם בברכה את כל התלמידים ובמיוחד התלמידים החדשים, ובירכם שיזכו למלא את רצונותיהם ושאפיותיהם הטובות עם כל ההתלהבות של ההתחלה הטובה, והאריך בענין העבודה המיוחדת של חודש אלול לנצל את כל המידות וההנהגות לצד הקדושה ולא להיפך ח"ו, בסיום הביע הוקרה בשבח ההנהלה על כל ההשקעתם בחידוש פני הבית.

כלל רבני צוות הישיבה ותלמידי הישיבה הביעו דברי שבח והערכה למנהלי המוסדות הרב אשר מאיר בורד הי"ו והרב שמעון גוטמן הי"ו על כל ההשקעה בדמים תרתי משמע לשיפוץ והרחבת הישיבה לתועלת התלמידים ולרווחתם, להגדיל תורה ולהאדירה.

בקושי ואין רואה הצלחה בזה, את דבריו תיבל בדברותיו של כ"ק מרן זי"ע ושאר ספה"ק לאורם אנו הולכים. ביום א' בשעות אחה"צ התפללו מנחה בבית האכסניא, ונפרדו ממנו לחיים ולשלום לקראת חזרתו לארצנו הק'.

מאות מאנ"ש כבר קיבלו את מתנת ההוקרה היוקרתית בדוכן השנתי של ממלכת התורה והחינוך צאנו חיפה

נמשכת המגבית השנתית להחזקת ממלכת התורה והחינוך הנאדרים בקודש בחיפה, כאשר המונים מקהל אנשי שלומנו פתחו ידם וליבם למען התורה ועמליה בטהרה.

באלו ימי הרצון יוצאים מנהלי המוסדות מדי ערב בעת קבלת קהל אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, להביא אל אנשי שלומינו את דבר המגבית, ולזכותם לשאת עימהם בעול המשך קיום ממלכת התורה בעירו של רב אבדימי.

עד עתה מציינים מנהלי המוסדות בסיפוק רב את ההיענות המרשימה והנרחבת של אנשי שלומנו בקרית צאנז בנתניה ובערים ביתר עילית, בית שמש, אלעד, פתח תקוה, ברכפלד, אשר נענו ביד רחבה ורוח נדיבה לעמוד לימינם לסומכם ולתומכם בהחזקת התורה, וזכו לקבל לידם את ההוקרה היוקרתית.

ביום שני ב' אלול בעת ביקורו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בקהילתנו הק' בחיפה לקבלת קהל, נכנסו מנהלי המוסדות אל הקודש פנימה, לקבל את ברכת הקודש להצלחת המגבית השנתית לטובת ממלכת התורה והחינוך, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א איחל מברכות קדשו למנהלי המוסדות והאציל עליכם מהודו.

מנהלי המוסדות שבים בהזדמנות זו ומוסרים את פרטי המגבית: במסגרת המגבית השנתית "החותך חיים לכל חי" מוענק השנה לכל תמכין דאורייתא התורמים מעל 250 ש"ח סכין מקצועית מושחזת לכבוד ראש השנה הבעל"ט כנודע מנהג ישראל ומנהג רבוה"ק זי"ע לרכוש סכין חדש לראש השנה שהוא מסוגל מאד לפרנסה למשך השנה הבאה עלינו לטובה, ובנוסף משחזת מיוחדת להשחזת הסכין לכבוד שב"ק כמנהג החסידים כמובא בהלכה.

ניתן להשתתף במגבית בדוכן ההתרמה בימי קבלת קהל בכל אתר ואתר או בחיג אל מנהלי המוסדות הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק - 050-4101135 הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין - 054-8404912 והר"ר חיים שלמה לוי - 054/8407828.

התחדשות נרחבת בישיב"ק 'שפע חיים' ירושלים עיה"ק אסיפת הערכות לצוות הרוחני בישיבה

לקראת פתיחת הזמן נערכה אסיפת הערכות לכלל צוותות הרוחניים בישיבה סביב שולחנות ערוכים בראשות המנהל רוחני הרה"ג רבי חיים מיכל הלברשטאם שליט"א, בו דנו על תכניות הלימוד הנרחבות ועוד עניינים העומדים על הפרק עם התרחבות הישיבה שימנה קרוב ל-80 בחורים בליעה"ר, כמו"כ קידמו בברכה את הרה"ג ר' יששכר יהודה שווארץ שליט"א מראשי החבורות שהתמנה לשמש כשו"מ בשעות לפנה"צ בישיבה, כאן הכריז המנהל הרב שמעון גוטמן הי"ו על מיזם מיוחד של תוספת 15-10 אחוז

עוד אבנך ונבנית

מעמד רבתי בחנוכת בית החינוך וקביעת המזוזות לבנות

בנות צאנז בבית שמש

כיהלום בכתרה של העיר בית שמש היא קהילתנו הק' שבעיר. שמה הטוב הולך לפניו ובקרב כל יהודי העיר מוכרת כקהילה מיוחדת ונבחרת של אברכים נעלים ובני עליה יושבי אוהל תורה ומהווה פנינה בוהקת בכתרה של צאנז תחת נשיאותו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. נדבך נוסף ומיוחד נתווסף בשבוע האחרון לקהלתנו הק' בעיר, עם חינוך בנין בית החינוך לבנות צאנז בעיר, שכעת עם תחילת שנת הלימודים נכנסו ללמוד בבנין הקבע. רק שנה חלפה מאז נפתחו כיתות הגן של בית החינוך בנות צאנז ועד מהרה תפס את כותל המזרח של טובי בתי החינוך בעיר, כאשר רבים רבים מתדפקים על דלתותיה, כשהשנה נפתח בשנתון הראשון של בית החינוך 3 כותות מקבילות, ויחד מתחנכים בבית החינוך למעלה מ-200 בנות בלע"ה כ"י, בהנהלת המוסדות בחרו בקפידה את אנשי החינוך, שיעשו את מלאכתן נאמנה לחנך את בנות ישראל בדרך המסורה לנו מאמותנו מדור דור.

לרגל מעמד חנוכת הבית, התכנסו ובאו בני קהלתנו הק' למעמד קביעת מזוזת חנוכת הבנין, בתוככי הבנין החדש, בראשות ובהשתתפות הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א אשר הגיע בשליחות כ"ק מרן שליט"א לפאר את המעמד, וכן דומו"צ קהילתנו הק' הגאון רבי פרץ טובי בינדר שליט"א. כן פיארו את המעמד בהשתתפותם אדמו"ר ורבני העיר שליט"א, וביניהם, כ"ק האדמו"ר מוויזשניץ בית שמש שליט"א, כ"ק האדמו"ר מקאליש שליט"א, כ"ק האדמו"ר מאמשנאו בית שמש שליט"א, האדמו"ר מקאשוי שליט"א, הגאון רבי חיים לייב רובינשטיין רב שכונת ד' 2 בבית שמש, הרה"צ רבי יוסף מאיר רוקח שליט"א רב דקהל מאכנובא-בעלזא בעיר ובן כ"ק האדמו"ר ממאכנובא בעלזא שליט"א, הרה"צ רבי ישראל למברגר שליט"א אב"ד מאקווא בית שמש ובן כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א, והרה"ג ר' מאיר הלברשטאם שליט"א מנהל רוחני דת"ת דרכי אבות בעיר, ועוד, ואשר כובדו בקביעת המזוזות בכיתות.

בקביעת המזוזות כובדו כ"ק האדמו"ר והרבנים, כמו גם הגאון רבי פרץ טובי בינדר שליט"א דומו"צ קהלתנו הק', והרה"ג ר' מאיר הלברשטאם שליט"א מנהל רוחני דת"ת דרכי אבות בעיר, ועוד.

לאחר מעמד קביעת המזוזות נערך מעמד לחיים רבתי, לקול צלילי זמר ושירה. כשבמהלכה יצאו כל המשתתפים לריקוד של שמחה והודיה להשי"ת.

האיש העומד על המלאכה, מנהל המוסדות הר"ר משה בצלאל גנזל הי"ו ואיתו עמו הר"ר סיני יצחק דויד הי"ו מוסרים בסיפוק רב כי לאחר מאמרים מרובים זוכים ב"ה להגיע ליום זה נגילה ונשמחה בו. ומשגרים ברכות תודה קדם כל אלו שעמדו לימנם בכל עת.

תקיעת שופר לחולים וקשישים בר"ה הבעל"ט

ע"י ארגון 'לב טוב' - מרכז הסיוע לחולה ולמשפחתו

מארגון 'לב טוב' - מרכז הסיוע לחולה ולמשפחתו מורים, כי במסגרת ההיערכות לקראת ימי הדין הבעל"ט, לסיוע לחולים קשישים ובני משפחותיהם, השוהים בבתי רפואה או סגורים בביתם, מארגנים הם גם תקיעת שופר לכל מאן דבעי.

אי לכך, אם אתם מכירים מבוגר או חולה אשר הוא צמוד לבית או שוהה באחד מהמרכזים הרפואיים, נא עדכנו אותנו בכתובת ומספר טלפון, ונשתדל בעז"ה לכוון בעל תוקע אליו.

כמו כן בעל תוקע המעוניין להתנדב, נא יצור קשר ונשתדל בעז"ה לתת לו לזכות במצוה רבתית זו. לפרטים נוספים נא לפנות אל יו"ר הארגון הר"ר ישראל אברהם שמעון הי"ו בפלא' 058-3242417.

שערי התחדשות נפתחו בבית מדרשינו בחיפה

שערי חודש אלול נפתחו בקרב בני קהילתנו בחיפה מתוך תחושת התחדשות מיוחדת. שבעים פנים חדשות באו בבניין בית-המדרש אשר בו שוכנים אף כוללי האברכים המובחרים. ימי בין הזמנים בהם ניתן רווח להתבונן בין פרק לפרק, מולאו עד תום בעמל רב ובהשקעה אשר מטפסת ועולה, על מנת לזרז את מלאכת ההתחדשות, למען תושלם כל המלאכה עדי תחילת הלימודים בכוללי האברכים שבפנינת יקרת זו.

בקומת המבואה המרכזית השתנה כל המראה והמחזה. תחילה וראש בהוספת מדור ארוניות חדשות להשכיך את התפילין והחפצים האישיים, זאת בנוסף על הארוניות הקיימות - עם דרישת הציבור אשר הולך וגדל ומתפתח (כמאתיים משפחות נמנות כיום על ממלכת התורה והחסידות דחסידי צאנז בחיפה). חדר המבואה עצמו עבר ציפוי מחודש באריחים מפוארים אשר מעניקים תחושה של פאר והדר לכל נכנסי ובאי בית ה'.

ומשם אל ה'קאווע שטיבל' אשר התחדש ללא היכר: חדר הקפה אשר נושא את השם 'זיכרון רייזל' על שם האשה הצדקנית ורבת החסד מרת שימון ע"ה, הורחב וכמעט הכפיל את מקומו. גם הוא עבר ציפוי מחודש ומתיחת פנים מובהקת. עמדות מקצועיות של מים קרים וחמים לרווחת הציבור נקבעו במקום בהשקעה מופלגת. זאת לצד שוקת שיש רחבת ידיים ורבת מלכות, המיועדת לנטילת ידיים. את המזוזה ב'קאווע שטיבל' קבע הרה"ג רבי יצחק שימון שליט"א ראש כולל ש"ס ב'מרכז התורה', אשר אף מסר את שיחת פתיחת הזמן בהיכל הכוללים.

ביום שני החולף, בעת ביקור הודו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א לקבל לרחמים ולברכה את אנשי שלומנו בחיפה, נכנס כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לבקר ב'קאווע שטיבל' החדש והביע את קורת רוחו מהחידושים אשר נועדו לרווחת קהל המתפללים והלומדים.

הוא להגיע וכו'.

החרה החזיק אחריו בדברים הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה, מנקודת מבטו של מרביץ תורה רבות בשנים, שהרחיב בתפקיד החשוב שממלא ראש כולל כלפי האברכים, והיאך אמור אברך להראות ברוחניות ובגשמיות.

רב שיח מיוחד עם ראשי הכוללים, ערך אורח הכבוד הרה"ג רבי חיים מאיר גרינבוים שליט"א דומו"צ קהל חסידי ויזניץ בחיפה, ואשר משמש רבות בשנים כראש כולל, כשבמהלך הרב שיח נדונו ונתלבנו נקודות העומדות לפתחם של ראשי הכוללים, כשראשי הכוללים שליט"א מוסיפים על הדברים מנקודת מבטם ומהלך מחשבתם.

בסיום הכינוס הודו כולם על עצם הכינוס שהוסיפה הרבה, כן הודו להר"ר מרדכי שימון הי"ו אב"י בב"ב, על העמדת האולם והכיבוד העשיר בטוב טעם ודעת, להגדיל תורה ולהאדירה.

כפי שפורסם ועד ראשי הכוללים נוסד על מנת לתת כסף ומענה לאיחוד בין היכלי הכוללים בכל רחבי ארה"ק בנושא הרוחני בלבד, - הן במסגרות משותפות, והן בעזרה לאברכים במימוש השאיפות, ועל מנת לעלות על נס את האברכים אשר יושבים והוגים על התורה ועל העבודה מתוך הדחק אך מתוך שמחת התורה. כפי שפורסם לקראת חודש כסלו תשפ"ג הבעל"ט ייערך במעמד מיוחד כראוי וכיאות מבחן על כל מסכת שבת שנלמד במסגרת מפעל הש"ס 30 דף גפ"ת לחודש בהיכלי הכוללים.

ועד ראשי הכוללים פונה בזאת למאות האברכים, כל מי שיש לו רעיונות הערות והארות להגדיל תורה ולהאדירה מוזמנים להציע זאת למנהלים הרוחניים שליט"א בהיכלי הכוללים די בכל את ואתר, או לנציגים שימונו בקרוב בהיכלי הכוללים.

גם בתוככי היכל בית-המדרש עצמו, נראו פנים חדשות. באגף החדש אשר התווסף אך לפני כשנה להיכל בית המדרש, עם ריבוי הציבור, הותקן ארון ספרים מפואר ורחב, שיכל את סידורי התפילה והחומשים הרבים שהתווספו.

העלות הכוללת של השיפוצים וההרחבות טיפסו מעל סך 100,000 ש"ח, בני הקהילה הודו ושיבחו את מנהלי המוסדות המסורים הרה"ח ר' יוסל שנק הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין והר"ר חיים שלמה לוי על מסירותם הרבה ודאגתם הרבה לרווחת בני הקהילה ועוד ידם של המנהלים המסורים, נטויה.

כינוס כללי לראשי הכוללים חסידי צאנו בארה"ק

'די כולל יונגעלייט זענען די שורש פון אלעס' - במילים אלו התבטא אבינו רועינו כ"ק מרן שליט"א לבנו הגה"צ אב"ד קרית צאנו טבריה שליט"א בבוקרו של יום רביעי כ"ז מנח"א העעל"ט, - יום שבו התכנסו יחד למעלה מארבעים ראשי הכוללים חסידי צאנו בכל רחבי ארה"ק.

ראשי הכוללים נאספו יחד ע"י וועד ראשי הכוללים שהוקם זה עתה, לכינוס מיוחד באולמי היכלי מלכות בעיר בני ברק, למעמד הכנה לפתיחת הזמן - ללבן יחד עניינים נחוצים, ולחשוב מחשבות בדרכים לאחד ולקשר בקשר של קיימא את כלל אברכי הכוללים הפרוסים ב"ב מערי ארה"ק, ולבחון דרכים היאך לייקר ולכבד את לומדי התורה. דברי פתיחה ואת דבר הקודש הביא כאמור הגה"צ אב"ד קרית צאנו טבריה שליט"א, העומד לימין הוועד ומכוון את כל הפעולות למען אברכי הכוללים, בדבריו הרחיב במעלת ההתכנסות, והיאך שיענייהם של מאות מאות האברכים נשואות לכאן, ולבשורות שבעז"ה יצאו מכאן. בדבריו הרחיב הענין שעל ראשי הכוללים לדאוג ולראות שיהיה לכל אברך יחיד תוכנית ברורה להיכן חפץ

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה קדם ידידינו הנכבד והנעלה, העסקן הנמרץ, איש חי ורב פעלים, איש האשכולות, עוסק במסירות נאמנה לקדשי חצר הקודש צאנו ומוסדותיה

הרה"ח ר' אשר מאיר בורד הי"ו

מנהל מוסדוה"ק בירושלים עיה"ק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הכנס בניו התאומים נ"י לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לסביב

הרה"ח ר' אהרן הי"ו - אב"י בירושלים עיה"ק

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ה, ולגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמאי אמן ואמן.

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **משה יוסף שווארץ** הי"ו
אב"י ביוניאן סיטי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת אירוסי בנו

הבה"ח המו"מ בתו"ש כמר פרדכי נ"י

עב"ג הכלה תחי'

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' ליבוש הי"ו - יוניאן סיטי

ולחותנו הרה"ח ר' משולם פלברבוים הי"ו - פאנסי

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **אברהם צבי שאנפעלד** הי"ו
אב"י בפאנסי

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הכנס בנו כמר אפרים פישל נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' פרדכי הי"ו

אב"י בויליאמסבורג

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **משה דוד ראטה** הי"ו
אב"י בלונדון

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבת תחי'

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ג רבי יעקב עזרא שליט"א

נאמן בית כ"ק פון שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' פענדל קרעדיטער הי"ו

אב"י בלונדון

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **מנחם ברוך שלמה נויטן** הי"ו
אב"י בליקוד

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הכנס בנו כמר אריה נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' יצחק בנימין הי"ו - אב"י בוניה

ולחותנו הרה"ח ר' נחום שטיין הי"ו - אב"י בליקוד

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

מערכת 'בצילא דמהימנותא'

לקהל אנ"ש הנכבדים!

בימים אלו ניתנת ההזדמנות לאנ"ש בכל אתר, להצטרפות למעגל המנויים לבטאוננו, במסגרת המבצע השנתי של מערכת בצילא דמהימנותא בימי חודש אלול.

המצטרפים עד ראש השנה הבעל"ט, יקבלו חינם את הגליון למשך חודשיים.

כמו כן, אלו המנויים אשר עדיין לא העבירו את דמי המנוי, נא לפנות למערכת בהקדם, אצל

מוה"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו בפלא' 052-7610534

32
חדרים
שומצו
חדרי שינה,
שתיה, נוחיות
ועוד, חודשו
לרווחת
התלמידים

6,042
מ"ק מיים
מנוצלים
מדי חודש
במוסדה"ק

2,400,000
קוט"ש השגל
נוצלו במבני הישיבות וחדרי הקודש

שלך!

264
גופי תאורה
חדשים
נרכשו והותקנו
בכלל המבנים

725
מ"ר
בניה ושיפוץ
שיפוץ וחידוש,
צביעה והרחבה
בכלל המבנים

75
טון
מיחוג אויר
במערכות
חדשניות
נרכשו והותקנו

80
מיטות חדשות
נוספו לחדרי הפנימי מחמת
ריבוי התלמידים בליעה"ר

4
ארונות וליוחות השגל
הוחלפו ושודרגו בהשקעת
מאות אלפי שקלים

תן לנו את הכוח להמשיך ולהרחיב
את גבולות התורה והחסידות
כי זה שלך ובשבילך!

ראו גידולים שגידלתם

בעזרת ה' יתברך

נהנתנות בספר החיים

הזכייה הנדירה של נבחני משתמרת: להיכתב
בקוויטל המקודש ביותר
בתולדות בית צאנז
אשר יוגש כבקשת הקודש, לפני
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
בעידן רעוא דרעווין של תקיעת שופר

לאור הביקוש הבלתי פוסק מקרב אנשי
המשתוקקים להיכלל בקוויטל המקודש
ביותר, נפתחת אפשרות אחרונה לכל
מי שיצטרף בימים הקרובים לנבחני
'משתמרת' בהתחייבות להתמיד בלימוד
ומבחן למשך חצי שנה, עד פסח הבעל"ט

הזדמנות
אחרונה
מבט!

מערכת 'משתמרת': 05-306-70-60

ענישה

120 חודשים **10 שנים**
 של מסירות נפש והתרוצצות יום וליל
 לגייס מיליוני שקלים, ללא דילוג על
 מלגה אחת למעל 400 האברכים
 הממיתים עצמם באהלה של תורה

לציון
שנת
העשור

10%

אנו מעלים את
המלגות ב-10%

כל מי המגיד המצוינות המעוררת
בחיילי הצוללים

החזקת עמלי התורה תמשיך בזכותך!
רכוש זכות החזקת שעת לימוד אחת
 מתוך 20,000 השעות של כל האברכים בחודש תשרי
 ברכישת לכל הפחות כרטיס הגרלה אחת בסך 50X6 ש"ח

לרכישת כרטיסים
 גשו לדוכן 'מבצר התורה' בעת קבלת
 קהל אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
 או בטלפון 052-7669675 וכן דרך 'נודדים פלוס'
 שותפינו בעלי הו"ק זכאים לכרטיס 1 נוסף 1+1

טעגליך

וצדקה

ותפילה

ותשובה

מעבירין את היום וגו' ה

מקדישים 360 ש"ח כופר נפש, למען צדקת 'אחים לשמחה' ולמען משפחות נצרכות הזקוקות לסיוע מיוחד וזוכים לשנה טובה ומתוקה

אחים לשמחה
תמיכה ומיועז בעת נישואי הילדים

היום תברכנו, היום תגדלנו, היום תדרשנו לטובה!
חייג עכשיו: ישראל גולדשטיין 052-712-9114

גדולי רבני
אנ"ש שליט"א
יעתירו על כל שמות
השותפים והתורמים
במקומות הקדושים
בעש"ת